

ΠΕΛΑΓΙΑ Κ. ΣΑΧΙΝΗ. — Ἀπαράμιλλος τύπος εὐγενείας καὶ καλωσύνης μὲ ἰσχυρὸν μεγαλεῖον ψυχῆς, ἀπέβαινε κόσμος ἀληθῆς ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ Κοινωνίᾳ.

Σύζυγος πεφιλημένη τοῦ παρ' ἡμῖν διαπρεποῦς καὶ φιλοπατρίδος ἀνδρός κ. Κωνσταντίνου Σαχίνη ἀνεφάνη ὑπόδειγμα ἐναρέτου καὶ ἐξόχου μητρός. Καίτοι ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἐν Βουδαπέστῃ, διετήρησε μέχρι ὑστάτης στιγμῆς ὅλα τὰ ὑπέροχα προτερήματα γνησίας Ἑλληνίδος, γυναικὸς πεφωτισμένης καὶ χρησιμωτάτης, ἀληθμονήτου εἰς τὴν εἰλικρινῆ μνήμην πάσης φιλικῆς καρδίας. Ἡ φιλοπατρία τὴν εἶχε κυριεύσει τόσον, ὥστε ἐθεώρει ὀνειρῶς ἐκπλήρωσιν τὴν ἐν Ἀθήναις κάθοδόν της. Καὶ ἀπεκατεστάθη ἐνταῦθα μετὰ τοῦ πολυτίμου συζύγου αὐτῆς καὶ ἕξῃ, βασιλὶς τοῦ οἴκου, ἐν ἀξιαγάσῳ ἁρμονίᾳ, μόνην μέριμναν ἔχουσα ν' ἀναθρέψῃ καὶ διαπαιδαγωγήσῃ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς. Δὲν ἐλάνθανε τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τῆς Πελαγίας Σαχίνη ἡ ῥῆσις μεγαλοφυοῦς ἀνδρός: «Ὅτι τὰ Ἕθνη τὰ διαμορφοῦσιν αἱ μητέρες». Πρότυπον τῆς ἠθικῆς, ἡ προσωποποιήσις τῆς τιμίας προαιρέσεως, ἐν ὅλῃ τῇ χριστιανικωτάτῃ ζωῇ της διέχευε περίξ αὐτῆς τὸ ἄρωμα τῶν ἀρετῶν δι' ὧν ἐκοσμεῖτο καὶ ἦτο ὁ ἀστὴρ ὁ δυνάμενος νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς ἐν τῇ χρηστῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς νέας γυναικός.

Ἡ Πελαγία Κ. Σαχίνη ὑπῆρξεν ἐξαίρετος τύπος γυναικός, τέλειος τύπος δεσποίνης ἐγκρίτου καὶ ἐξεχούσης καὶ ἀπὸ καταγωγῆς καὶ ἀπὸ φύσεως καὶ ἀπὸ ἀνατροφῆς. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς ἠνοῦντο, ἀποτελοῦσαι ἐν ἁρμονικῶν ὄλων ἡ ὑψίστη χρηστότης, ἡ παραδειγματικὴ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀγαθωτάτη ψυχὴ. Μὴ πλασθεῖσης τῆς γενναίας καρδίας αὐτῆς νὰ σκοτισθῇ ἐκ τοῦ μίσους, δὲν ἐγνώριζέ ποτε ἐγθρόν, θεωροῦσα πάντας τοὺς ἀνθρώπους φίλους της. Ἐπαθαίνετο δέ, καὶ οἱ ἀποπνέοντες ἄπειρον συμπάθειαν ὀφθαλμοὶ αὐτῆς πληθρῶμενοι δακρῶν μετεβάλλοντο εἰς ἀστέρας ζῶντας ἐν δροσερᾷ λάμψει, ὅσκις ἄλλους ἤκουε ταπεινῶς διαβάλλοντας τὴν ἀστέργως κακίζοντας τοὺς ὁμοίους των.

Ἀτυχῶς ἐν τῇ δράσει ταύτῃ δὲν ἀφήκεν ὁ θάνατος αὐτήν. Ἐλλοχεύσας ἐκεραύνωσε τὴν οἰκιακὴν ἐστίαν καὶ οἱ οἰκεῖοι τὴν ἐθρήνησαν νεκρὰν καὶ μετ' αὐτῶν ἤνωσαν τὰ δάκρυά των ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν ἀθόρυβον καὶ χριστιανικώτατον βίον αὐτῆς:

Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1898.

✱

ΕΛΕΝΗ Ι. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗ. — Μία τῶν ὀρασιότερων φυσιογνωμιῶν τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας λόγῳ ἡθους, πνευματικῆς ὑπεροχῆς καὶ ἐπιζηλοτάτης κοινωνικῆς θέσεως. Τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν δέσποινα σπανίου ψυχικοῦ κάλλους, γυνὴ ἀρχαϊκωτάτων καὶ ἀγαστοτάτων ὄντως ἀρετῶν, ἡ τὸ πνεῦμα τοσοῦτ' πάντοτε λεπτῶς, χαριέντως καὶ ἀληθμονήτως φιλοπαίγμων Ἑλένη Ι. Κουτσαλέξη, ἐγκατέλιπε τὸν κόσμον τὴν 20ῇ Μαΐου τοῦ 1898, δυνάμενη νὰ εἶπῃ ὅτι ἐξῆσε μὴδὲν τῶν καθηκόντων παραλείψασα καὶ εὐτυχῆς ἀπέθανεν.

Ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἄλλοτε ἀληθεῖς μητέρας, ἡ δ' Ἑλληνίς τῶν πρώτων χρόνων, ἧτις ἦτο ἄλλοτε ἱέρεια καὶ Παλλάδιον, ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς σήμερον ἐμηδενίσθη παρασυρθείσα καὶ αὐτὴ ἐντὸς τῆς κονίστρας καὶ τοῦ πληοῦ τῶν κοινωνικῶν μεταβολῶν καὶ τῆς γενικῆς ἐκφυλίσεως. Τοὺς ἀγνοῦς παλμούς τῆς καρδίας καὶ τὰς εἰλικρινεῖς τῶν αἰσθημάτων ἐκρήξεις ἀνεπλήρωσαν αἱ μάταιαι ἐπιδείξεις καὶ οἱ πόθοι εἰς ἐπιπολαίας ἐφημέρους διαφημίσεις, ἕκτοτε δὲ μόνον παρέμεινεν ἀπλή ἡ ἀνάμνησις τῶν ὡραίων ἐκείνων ἡμερῶν, οἷονεὶ αὐξάνουσα τὰ πένθημα συναισθήματα τὰ πιέζοντα τὰς ψυχὰς τῶν συγχρόνων. Τῶν λαμπρῶν ἐκείνων ἐποχῶν τὰς μεγάλας ἀρχὰς καὶ τὰ ἰδεώδη ἐκπροσωποῦσα ἡ **Ἑλένη Κουτσάλεξη** ἀνέπτυξεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν ὅλα τὰ χαρίσματα τῆς ψυχῆς τῆς. Πολέμων κραυγαὶ δὲν ἐπληξάν τὰ ὄτα αὐτῆς, αἱ ἀπηχίσεις ὁμῶς λόγων βαθυγωνμόνων ἀνδρῶν καὶ ἐν τῷ πατρικῷ καὶ ἐν τῷ συζυγικῷ αὐτῆς οἴκῳ, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔζησε καὶ ἀνετρέφη, διεμόρφωσαν τὸ ἦθός τῆς καὶ συνεπλήρωσαν ἀγωγὴν, ἣν σεμνὴ περιωπὴ γένους καὶ ἐναρέτου οἰκογενείας διδασκαλία καὶ ἀτμοσφαῖρα εἶχον καταστήσει τελείαν καὶ ἐπίζηλον. Ὑπῆρξε γυνὴ ἐξόχως ὡραία καὶ θαυμαζομένη οὐ μόνον διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀλλὰ καὶ τὰς γνησίως ἑλληνικὰς ἀρετὰς τῆς, αἵτινες τῇ ἔδωκαν διακεκριμένην μεταξὺ τῶν συγχρόνων γυναικῶν θέσιν. Ἐὰν ἐγεννήθησαν ὑπάρξεις, ὧν ἡ ἀγαθοεργία ὑπῆρξε τὸ μόνον ὄνειρον, σκοπὸς δὲ τοῦ βίου ἡ ἐπιδιώξις τῆς ἰδέας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ πάση δυνάμει μετ' αὐταπαρνήσεως πραγματοποιήσις τοῦ καλοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, μεταξὺ τῶν ἐπιλέκτων τούτων τῆς γῆς κατατάσσεται ἡ **Ἑλένη Κουτσάλεξη**, πρὸ τοῦ σεβάστου ὀνόματος καὶ τοῦ ἀδαμαντίνου προτύπου τῆς ὁποίας καὶ ὡς συζύγου καὶ ὡς μητρὸς ἐπιζήλωσ συνεχισάσης τὰς ἀρετὰς τῶν γεννητόρων αὐτῆς, δὲν ὠχρῶ οἰαδῆποτε ἐξύμνησις. Παρ' αὐτῇ ἀπεθαύμαζέ τις τὸν τύπον τῆς τελείας εὐγενείας, ἀλλ' ἐν ταύτῳ ἀνεύρισκε πάντοτε νὰ θαυμάη καὶ νέον διδάγμα εὐπρεπείας, διότι ἐν τῷ συνόλῳ ἡ ἀναστροφή καὶ ἡ γνωριμία μετὰ τῆς πολυτίμου ἐκείνης δεσποίνης ἀπεδείκνυεν, ὅτι ἡ ἀβρότης περὶ τοὺς τρόπους καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς διανοίας ἐν τῇ γυναικί, δὲν ἐξασθενοῦσιν, ἀλλὰ κρατύνουσιν ἔτι μᾶλλον τὸν ἠρωϊσμόν τοῦ ἦθους καὶ τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος, ὅτι δ' ἐκ παραλλήλου δύνανται νὰ βαδίσωσιν ὁ ἰσχυρὸς καὶ ἀνεπτυγμένος νοῦς καὶ ἡ τρυφερωτάτη καρδιά. Σπανίως γεννῶνται ἐν ταῖς κοινωνίαις αἱ ὑπάρξεις, αἵτινες καθίστανται ἐν ἀληθείᾳ ὑπεροχῇ κοσμήματα αὐτῶν περικαλλῆ.

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς **Ἑλένης Κουτσάλεξη** ὅλος ὁ γινώριμος κόσμος θά τῆρῃ κοινὴν τὴν ἐντύπωσιν ἣν ἔχασε μετὰ τῆς ἀγαθότατης γυναικός, ἧτις διέσωσε μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ἐπὶ ζωῆς ἀποστάτης τῆς τὸ ἐπαγωγὸν μειδίαμα καὶ τὴν λάμπιν τῶν πεπληρωμένων ζωτικῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, οἵτινες τὴν διέκριναν καὶ ὅτε ἤκμαζεν ἐν ταῖς συγχρόνοις αὐτῇ παρθένους. Μὲ τὸ ἀγνὸν τοῦτο ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς μειδίαμα ἀπέθανε καταλιποῦσα μνήμην συμπαθῆ καὶ προσφιλεστάτην, ἔρεισμα δὲ τοῦ οἴκου τῆς τὸν πεφιλημένον αὐτῇ καὶ ἡμῖν υἷον τῆς Κωνσταντίνου, εἰς ὃν ἀφθόνως μετέδωκε τὰ χαρίσματα τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς τῆς.

✽

ANNA Z. ΣΑΡΟΓΛΟΥ. — Εἰς τὸ διαπρεπὲς ὄνομα καὶ τὴν συμπαθεστάτην μνήμην τῆς **Ἀννῆς Σαρόγλου** ὀφείλει εἰλικρινῆ ἀνθὴ τιμῆς καὶ χάριτος ἡ «*Ποικίλη Στοά*». Μετὰ τοῦ γνωρίμου κόσμου, ὅστις ἐνδακρυσ καὶ ἐν ἀληθείᾳ καταπλήξει ἤκουσε τὸν ἀπροσδόκητον θάνατον τῆς εὐγενεστάτης ταύτης δεσποίνης, ἐπισυμβάντα ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τοῦ 1897, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔργον δὲν ἐθρήνησε μόνον μίαν ἐξαιρετικὴν συναντικλήπτειαν εἰς πᾶν ἀγαθὸν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς **Ἀννῆς Σαρόγλου**, ἀλλ' ἔκλαυσε καὶ μίαν ἀγνήν ἑλληνίδα ἐκ τῶν ὀλίγων, αἵτινες ὑπεράνω παντὸς ἄλλου αἰσθημάτων τάσσοσι τὴν πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἐμψύχωσιν πάσης ὡραίας ἰδέας, παντὸς χρησίμου σκοποῦ, ἤρεμον καὶ ἑγκάρδιον λατρείαν αὐτῶν. Καὶ ἀληθῶς διὰ τοῦ θανάτου τῆς **Ἀννῆς Σαρόγλου** ἀπὸ τὸν κύκλον τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀπετέλουν τὸν πυρῆνα τῆς ἀνωτέρας παρ' ἡμῖν κοινωνικῆς τάξεως, ἀπεσπάτο ἐν ἀξιάγαστον μέλος. Ἦτο γυνὴ

πολυτίμων ἀρετῶν καὶ μεγάλων χαρισμάτων. Διέπρεπεν ἐν τῇ οἰκογενεῖα τῆς, κατ' ἐξοχὴν συγκεντροῦσα τὰς ἀθροτέρας ιδιότητας Μητρὸς ἀπεριορίστου στοργῆς καὶ χάριτος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ κόσμῳ ὑπῆρξε μία προσωποποίησης ἐκ τῶν σπανιωτάτων τοῦ γυναικείου ὑψηλόφρονος καὶ καλλιτεχνικῶς μεμορφωμένου χαρακτῆρος. Εἰς πᾶν λαμπρὸν καθίδρυμα, εἰς οἰονδήποτε βῆμα πρὸς τὴν πρόοδον, ἀποφεύγουσα τὴν συνήθη παρ' ἡμῖν διαφῆμισιν, ἤρχετο ἐπίκουρος ἄνευ κόμπου καὶ προτροπῆς, ἀείποτε ἐνθουσιώδως ἀρωγὸς τῶν δεσχεροστέρων ἀναγκῶν καὶ σεμνῇ προστάτις δλοκλήρων κοινωνικῶν τάξεων, ἕς ἀδιακρίτως θέσεως καὶ παρελθόντος περιέβαλλε, παρακολουθοῦσα μετ' εὐφροσύνης καὶ ἀγάπης τὴν ζωὴν τῶν καὶ ὅταν ἡ τύχη ταῖς ἐμειδία καὶ ὅποταν ὁ πόνος καὶ ἡ ἀπαγοῆτευσίς ἐπλήρου, τὰς καρδίας τῶν. Ἀπειράκις ἡ ἀγαθοεργία τῆς ἀνεκούφισε τὴν ὑφιεπιπλήρηνην δυστυχίαν εἰς πρόσωπα, ὧν τὸν βίον δὲν ἐθέρμαναν αἱ φωτειναὶ σταμένην δυστυχίαν εἰς πρόσωπα, ὧν τὸν βίον δὲν ἐθέρμαναν αἱ φωτειναὶ ἀκτινὲς τῆς χάριτος, εἰμὴ ἐπὶ τινὰς πρώτας μόνον καὶ ἅτινα πρὸς καιρὸν κατηύχθησαν ἡ λάμψις τῆς εὐδαιμονίας. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολή, ἐὰν ἀναγράψῃ τις ὅτι ἡ γαστρὴν ἡ λάμψις τῆς εὐδαιμονίας. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολή, ἐὰν ἀναγράψῃ τις ὅτι ἡ γαστρὴν ἡ λάμψις τῆς εὐδαιμονίας. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολή, ἐὰν ἀναγράψῃ τις ὅτι ἡ γαστρὴν ἡ λάμψις τῆς εὐδαιμονίας. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολή, ἐὰν ἀναγράψῃ τις ὅτι ἡ γαστρὴν ἡ λάμψις τῆς εὐδαιμονίας.

Ὁὐχὶ ὀλιγώτερον ὡς μήτηρ ἡ **Ἄννα Σαρόγλου** ἀνεδείχθη ἀγαστὸς τύπος εὐρυμερίμου διὰ τὴν ἀνατροφὴν προσφιλεστάτων τέκνων σοφῆς, καὶ ἠτύχησε νὰ ἴδῃ ταῦτα ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀποκαταστάσει, περιβαλλόμενα διὰ τῆς μάλλον ἐγκαρδίου ἐκτιμῆσεως συμπάσης τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας. Εὐτυχεῖς οἱ ζήσαντες, λατρουόμενοι παρὰ τῶν γνωρισάντων αὐτούς, θνήσκοντες δὲ, καταλιμπάνοντες ἀνεξάλειπτον τῆς πρωτίστης τῶν ἀρετῶν, τῆς ἀγαθότητος τὴν εἰκόνα, ἐν τῇ μνήμῃ τῶν περὶ αὐτούς, οἵτινες ἐνθυμήματα εὐγνωμοσύνης μέχρι τελευταίας πνοῆς θὰ μνημονεύσιν ἀπ' αὐτῶν, καὶ μίαν εὐχὴν πρὸς τὸν Δημιουργὸν θ' ἀποτείνωσι, καὶ οὗτοι νὰ τύχωσιν ἴσης ἀγάπης θνήσκοντες, ἴσης συμπαθείας ἐκφράσεων ἀπερχόμενοι ἐκ τοῦ βίου τούτου, οἷας ἀπεκόμισεν ἡ **Ἄννα Σαρόγλου**, ὡς ὑπέρατον στόλισμα τῆς ἐξόχως εὐεργετικῆς καὶ φιλανθρώπου ζωῆς αὐτῆς. Ἐτάφη ἐν Ἀθήναις τὴν 23^{ην} Ὀκτωβρίου 1897.

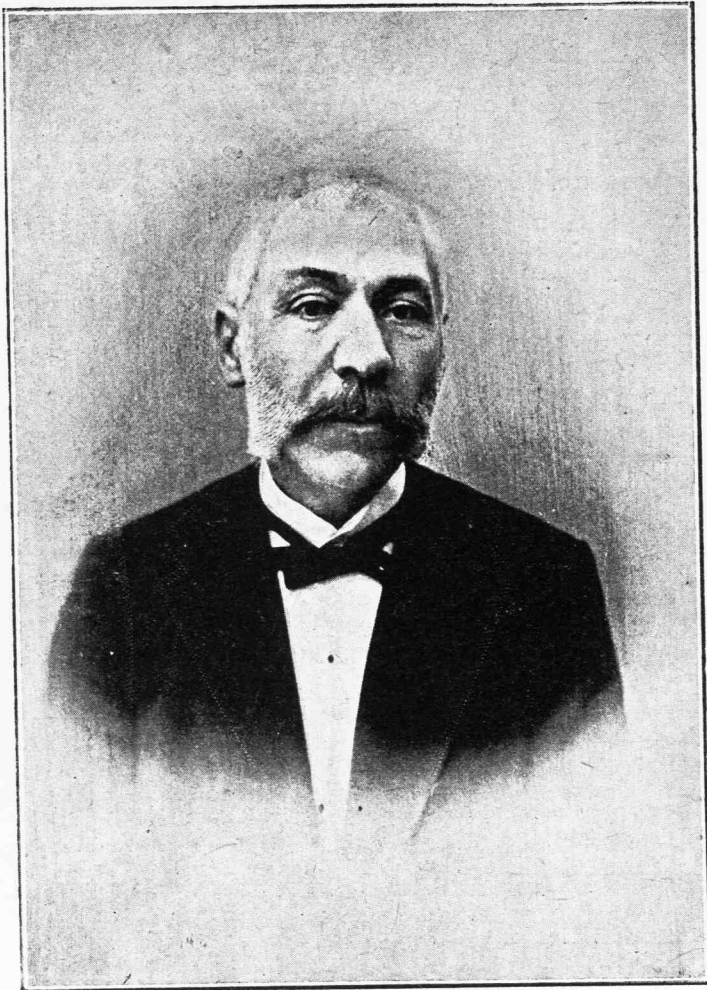
✱

MARIA X. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ. — Ἀρχαϊκῆς ἀρετῆς δέσποινα, πλήρης τῆς ψυχικῆς γαλήνης, ἣν παρέχει ἠθικῆς εὐτυχίας καὶ συνευδότητος γευθεῖσα ζωῆ, ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 15^{ην} Ἰουνίου 1898, ταφεῖσα σεμνοπρεπέστατα καὶ ὡς προσῆκεν εἰς τὸ σύνολον τῶν παλλαπλῶν προτερημάτων δι' ὧν περιεκοσμεῖτο ἀπὸ τῆς πρώτης νεότητος μέχρι τοῦ γήρατος ἡ **Μαρία Χ. Παπαντωνοπούλου**. Ἐγεννήθη τῷ 1839. Ὁ πατὴρ αὐτῆς Δημήτριος Κυριακίδης ἠγωνίσθη ἐν τοῖς πρώτοις κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα καὶ ἔλαβε τὸν βαθμὸν τοῦ Λοχαγοῦ ἀπονεμηθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Φαβιέρου, ὅταν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν πλήρης αὐταπαρνήσεως καὶ πολεμικοῦ μένους κομίζων πυρίτιδα εἰς τοὺς ἐκεῖ πολιορκουμένους καὶ ἀγωνιζομένους. Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης μαθήσεως καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως ὁ Δ. Κυριακίδης παρέμεινε παρὰ τῷ Φαβιέρῳ ὡς ὑπασπιστῆς αὐτοῦ. Ἡ μήτηρ τῆς **Μ. Παπαντωνοπούλου** κατήγετο ἐκ τῆς πρώτης οἰκογενείας τῆς Κύθνου τοῦ Οἰκονόμου Δεβαρῆ, ἣτις κατεῖχε τὰ σῆχῆτρα τῆς εὐγενείας καὶ τῆς μορφώσεως. Κληρονομήσασα τοῦ τετιμημένου οἴκου τῆς τὰς ἀρετᾶς, τῷ 1870 συνεζεύχθη τὸν ἄλλοτε Εἰσαγγελεὰ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν καὶ διαπρεπῆ συγγραφεὰ Χαράλαμπος Παπαντωνόπουλον, οὗ ἡ προσωπικότης ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἐλάμπρυνε τὸν δικα-

στικόν κόσμον. Πλήν ὁ συζυγικός αὐτῆς βίος ὑπῆρξε βραχύτατος διότι τῷ 1877 θανόντος τοῦ συζύγου τῆς ἀπέμεινεν ἐν χηρείᾳ, διακριθεῖσα ἔκτοτε ἐπὶ χρηστότητι, φιλανθρωπίᾳ καὶ ἀγαστῇ χαρακτῆρος διαμορφώσει. Εὐγενῆς καὶ τρυφερὰ χριστιανὴ ζήσασα, χριστιανικωτάτη δέσποινα ἐν Κυρίῳ ἐκοιμήθη, ἡ **Μαρία Παπαντωνοπούλου**, ἀληθῆς ἀρωγὸς καὶ προστάτις τῶν πασχόντων.

✱

ΛΙΜΩΣΙ καὶ δικαίως οἱ εὐγενεῖς Λαοὶ τοὺς ἐν ταῖς Ἐπιστήμαις ἐπισήμους αὐτῶν ἄνδρας. Τιμῶσιν αὐτοὺς ζῶντας διὰ τὴν ὑπέροχον αὐτῶν φύσιν ἀλλὰ

✱ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ ✱

καὶ διὰ τὴν δόξαν, ἣν ἐξ αὐτῶν προσπορίζονται, τιμῶσιν αὐτοὺς καὶ θανόντας, ἐπιδεικνύοντες τοῖς νεωτέροις τὴν ἀληθῆ ὁδόν, ἣτις φέρει πρὸς τὴν ἀκήρατον εὐγνωμοσύνην Ἐθνους ὀλοκλήρου. Μεταξὺ τῶν ἐπισήμων τούτων ἀνδρῶν τῆς πατρίδος ἡμῶν, κατατάσσεται ὁ μὲ τὰς τελευταίας ἀκτίνας τοῦ δύνοντος ἡλίου

τῆς 15ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1898 σθεσεῖς ἐν τῷ αἰωνίῳ σκότει ἕξοχος ἐπιστήμων **Κωνσταντῖνος Δηλιγιάννης**. Διὰ τοῦ θανάτου του δὲν ἐπένηθησε μόνον τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, ὅπερ ἐστερήθη τῶν φώτων τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονος, δὲν ἔκλαυσαν μόνον ἐκεῖνοι οὐδὲν ἐπὶ τριακονταετίαν ἐδίδαξε καὶ ἐμόρφωσεν, ἀλλὰ κυρίως ἐθρήνησεν ἡ Πατρίς, ἥτις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ **Κ. Δηλιγιάννη** ἀπόκρυψεν ἐθρήνησεν ἡ Πατρίς, ἥτις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ **Κ. Δηλιγιάννη** ἀπόκρυψεν ἐν τῶν ἐπιλεκτωτάτων αὐτῆς τέκνων, μίαν τῶν φωτεινοτέρων διανοιῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Εἷς τῶν διαπρεπεστάτων καὶ κορυφαίων ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ἔζησεν ὑπὲρ τῆς Ἐπιστήμης, ἀφοσιώθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς, ὅσον ἐλάχιστοι τῶν Καθηγητῶν του, καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῆς, γενόμενος θῦμα τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν.

Ἐν ἔτει 1833 ἐγεννήθη ἐν Ναυπλίῳ, τῇ τότε καρδίᾳ τῆς Ἑλλάδος, γόνος τοῦ πολυτιμῆτου οἴκου τῶν Δηλιγιανναίων, ἐνωρίτατα δ' ἀπορφανισθεὶς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τὴν φιλόστοργον αἰγίδα καὶ μερίμναν τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ, ἐπιφανοῦς πολιτικοῦ ἀνδρὸς τῆς Πατρίδος ἡμῶν **Κ. Θεοδώρου Δηλιγιάννη**. Περαιτῶς ἐν Ἑλλάδι τὰς γυμνασιακάς καὶ τὰς πανεπιστημιακάς αὐτοῦ σπουδὰς καὶ γενόμενος διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεγάλα ἐπιστημονικὰ κέντρα τῆς Ἑσπερίας, εἰς Βιέννην, Βερολίον καὶ Παρισίους, ἔνθα οὐ μόνον συνεπλήρωσε τὰς πρὸς ἐξάσκησιν τῆς Ἰατρικῆς ἀνάγκας αὐτῷ γνώσεις, ἀλλ' ἐπίδοθαι εἰς βαθεῖας ἐπιστημονικὰς μελέτας διεμόρφωσεν ἑαυτὸν εἰς τέλειον ἐπιστήμονα. Ἐν Βιέννῃ ἐργάσθη εἰς τὸ Παθολογικὸν ἐργαστήριον τοῦ διασῆμου καθηγητοῦ Πόλλιτσερ καὶ μετέπειτα μεταβάς εἰς Βορσεβούργην ἠσχολήθη ὑπὸ τὸν ἐπίσης περιώνυμον Κόλλικερ περὶ τὴν νεοφανῆ τοῦ ἐπιστήμην τῆς μικροβιολογίας. Καὶ ἐν Βερολίῳ παρὰ τῷ ἐπιφανεῖ καθηγητῇ Σέρο ἐπεδόθη ἐπὶ μακρὸν εἰς χημικὰς ἀναλύσεις σχετικὰς πρὸς τὴν Ἰατρικὴν, ἐν Παρισίοις δ' ἐπὶ διαίταν παρέμεινεν ἐν τοῖς ἐκεῖ νοσοκομείοις καὶ ἐργαστηρίοις. Ἄριστα οὕτω κατηρτισμένος ὁ **Κωνσταντῖνος Δηλιγιάννης** κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα μετὰ τινα ἔτη διωρίσθη τὸ πρῶτον ἔκτατος Καθηγητῆς τῆς Παθολογίας, βραδύτερον δὲ τακτικὸς καὶ Διευθυντῆς τῆς ἐτέρας τῶν κλινικῶν τοῦ Νοσοκομείου. Τῷ 1875 ἀνέλαθεν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τὴν διδασκαλίαν τῆς Εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ τῷ 1886 τῆς Κλινικῆς, ἔκτοτε δ' ἐργασθεὶς μετὰ μοναδικῷ ζήλῳ, παρεσκευάσε πληθὺν ἀνατομικῶν προπλάσμάτων καὶ πρῶτος ὁ σοφὸς οὗτος ἐπιστήμων κατήρτισεν ἐν Ἑλλάδι μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον, ὁποῖον καὶ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ διετήρει ἰδίᾳ δαπάνῃ, λειτουργοῦν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς. Τῷ 1882 ὁ **Κ. Δηλιγιάννης**, κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ τύφου ἐν Ἀθήναις, προσέβη εἰς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν ἀνακαλύψας τὸ μικροβίον τῆς νόσου. Τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην τότε ἐχλεύασεν ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐμπάθεια, ἀλλ' αὕτη ἀπίθη βραδύτερον καὶ σήμερον ἐπιστημονικὸν ἀξίωμα διὰ πάντας. Τῷ 1891 πολὺν, ὡς γνωστὸν, ἤγειρε θόρυβον ἡ λύμφη τοῦ Κώγ κατὰ τῆς φθίσεως. Ὁ Κώγ ἦτο μεγίστου κύρους ἐπιστήμων καὶ ἡ ἀνακάλυψις αὐτοῦ εὐλόγως συνεκίνησε πᾶσαν τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Τότε ὁ **Κ. Δηλιγιάννης** ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου εἰς Βερολίον, ὅπως μελετήσῃ τὴν λύμφην τοῦ Κώγ, εὐθύς δὲ ὡς ἠρέυνησε τὰ γενόμενα πειράματα, πρῶτος ἴσως, ὁ ἔμπειρος καὶ βαθὺς Ἑλληὴν ἐπιστήμων, ἀπεφάνθη κατηγορηματικῶς ὅτι ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Γερμανοῦ μικροβιολόγου δὲν εἶχε τὴν ἀποδοθεῖσαν αὐτῇ ἀξίαν.

Ὁ **Κ. Δηλιγιάννης** ἐκτὸς τῆς μεγάλης Νοσολογίας αὐτοῦ ἐδημοσίευσεν ἀπείρους ἄλλας ἐπιστημονικὰς πραγματείας καὶ ἄρθρα, συνέγραψε Γαλλιστὶ τὸ περὶ τῶν νοσημάτων τοῦ αἵματος κεφάλαιον διὰ τὴν ἐν Παρισίοις ἐκδοθεῖσαν μεγάλην Παθολογίαν τοῦ Bernays καὶ ἐξελέγη ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς ἐν Βελγίῳ Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας.

Δυστυχῶς ἐν ἀκαμῇ ἔτι ἡλικίᾳ καὶ δυνάμει ὑπέκυψεν ὁ ἐπιφανὴς οὗτος ἐργάτης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης εἰς σκληρὰν νόσον, ἥτις ὑπὸ τὰς φρικωδέστερας ἐκδηλώσεις ἀπέσβεσε τὴν χρησιμωτάτην ζωὴν τοῦ κατ' ἐσχόλῃν φιλανθρώπου ἱατροῦ, ἐγκρίτου ἐπιστήμονος καὶ φιλοπάτριδος πολίτου.

ΕΙΣ τῶν διαπρεπεστάτων λογίων τῆς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι γενεᾶς, ὁ τὴν 1^η Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1898 ἐν Ἀθῆναις ἐκπνεύσας ἐξοχος φιλόλογος, ἀρχαιολόγος καὶ νομισματολόγος **Ἀθανάσιος Ρουσόπουλος**, ἐγεννήθη ἐν Βογατσικῶ τῆς Μακεδονίας τῷ 1823 καὶ ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἐπεδόθη ἐς ἰδίῳ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν, μόλις δ' εἰς ἡλικίαν πέντε ἐτῶν ἠγόρασε τὸ πρῶτον νόμισμα. Δωδεκαετῆς ὢν ἐγένετο διδάσκαλος ἐν τῇ πατρίδι του, καὶ μετ' ὀλίγον μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως ἐξακολουθήσῃ εἰς τὸ ἐκεῖ γυμνάσιον τὰς σπουδᾶς του. Τὸ ἔτος 1842 ἦλθεν εἰς Ἀθῆνας ὅπου ἐτελείωσε τὰς τελευταίας τάξεις τοῦ Γυμνασίου ὑπὸ τὸν Γεννάδιον καὶ εἰσῆλθεν μετέπειτα ὡς φοιτητῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τοῦ Βελίου κληροδοτήματος ἐπιτυχῶν πρῶτος, ἐστάλη τῷ 1847 εἰς Γερμανίαν ἐνθα ἠκροάσατο ἐν τοῖς Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας, Βερολίνου καὶ Γοτtingης ἐπὶ ἐπταετίαν τῶν παραδόσεων τῶν ἐπιστημοτέρων καθηγητῶν. Εὐρίσκόμενος ἐν Γοτtingῃ μετέφρασεν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ εἰς τὴν νεοελληνικὴν τὴν ἀρχαιολογίαν τοῦ Βογατσίου τὴν ὁποίαν ἐξέ-

✱ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ✱

δωκε μετὰ πλείστον σημειώσεων ἐν Πάτραις (δευτέρα ἔκδοσις ἐγένετο ἐν Ἀθῆναις τῷ 1860). Ἐν ἔτει 1852 ἔγραψε πραγματείαν περὶ Σαμόλξιδος εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἀποκτήσας τὸν τίτλον τοῦ διδάκτορος ἐν Γοτtingῃ. Τῷ 1855 ἐπέστρεψεν εἰς Ἑλλάδα ὅπου ἐρχομάτισεν εἰς τὸ ἐν Πάτραις γυμνάσιον καθηγητῆς ἐπὶ τρία ἔτη. Ἐπειτα διωρίσθη καθηγητῆς τῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ μετὰ τινὰ ἔτη καὶ τῆς ἀρχαιολογίας, ὅποτε καὶ ἔλαβεν ἄδειαν παρὰ τῆς κυβερνήσεως, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰ Μουσεῖα τῆς Ἰταλίας. Τότε ἐξέδωκε καὶ τὴν περιγραφὴν τῶν Μουσειῶν τῆς Ἰταλίας, ἐν ᾗ μετὰ περιστῆς χάριτος καὶ γνώσεως περιγράφει τὰ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἑλλάδι σωζόμενα κειμήλια τῆς ἀρχαίας τέχνης. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἐδίδαξε συνεχῶς ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ σχολῇ ὡς καθηγητῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης τῷ 1857 ἐπὶ 24 ἔτη καὶ ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ ἐπὶ 4 ἔτη περὶ τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀπὸ τοῦ 1858 γενόμενος μέλος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, συνειργάσθη ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ γενομένη ἔκδοσις τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος τοῦ ἔτους 1862—63 ἡ ἐγκαινιάσασα τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν τούτου περιοδικῶν καὶ ἐξακολούθησασα ἀνελλιπῶς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο μεθ' ὅλας τὰς πολιτικὰς ἀνωμαλίας, ἀποτελεῖ σπουδαιότατον μέρος τῶν ἀρχείων τῆς Ἐπιστήμης. Ἐν τῇ ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν ἔγραψε περὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῷ Κεραμεικῷ (1862—63—70).

Ἀφοῦ ἔπαυσε τὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παραδόσεις αὐτοῦ ἀφιερῶθη ἐντελῶς

ταῖς φιλολογικαῖς καὶ ἀρχαιολογικαῖς σπουδαῖς του καὶ συνέγραψεν ἔκτοτε: Ἀρχαιολογίαν τῷ 1875: Ὁδηγὸν τῶν φοιτητῶν τῷ 1859: Εἰσαγωγὴν εἰς τὸν Θεουκιδίδην τῷ 1861: Πραγματεῖαν περὶ εἰκόνας τῆς Ἀντιγόνης, ἀφιερωθεῖσαν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ, ἣτις καὶ ἐξελέξατο αὐτὸν ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς: Τὸν Παρθενῶνα, ἣτοι διαμαρτυρίαν κατὰ πάσης ἐπισκευῆς αὐτοῦ καὶ μέθοδον πρὸς συντήρησίν του τῷ 1895: Περὶ τοῦ μνημείου τοῦ Θεμιστοκλέους ἐν Μαγνησίᾳ περὶ τοῦ ὁποίου ὠμίλησεν ἐν συνεδριάσει τῆς Γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ἥς ἦτο μέλος τῷ 1896 καὶ μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του: Ἐπιστασίαν εἰς μίαν λέξιν τοῦ Πινδάρου: Ἐκδοσιν τοῦ κειμένου τῆς Ἀντιγόνης μετὰ τῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως Α. Ρ. Ραγκαβῆ: Κρίσιν τοῦ Βουτσαϊνοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος ἐν ἔτει 1867 καταλιπούσαν ἐποχὴν μεταξὺ τῶν ἄλλων κρίσεων διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἀφθότους καὶ ἐπικαίρους φιλολογικὰς καὶ γραμματικὰς παρατηρήσεις. Πλείστα χειρόγραφα μὴ ἐκδοθέντα ὑπάρχουσιν ἔτι: μεταξύ ἄλλων: Σοφοκλέους Ἀντιγόνη μετὰ κριτικῶν παρατηρήσεων μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν καθομιλουμένην ἀκριβῶς μὲ τὰ μέτρα τοῦ πρωτοτύπου: Σημειώσεις εἰς Πλάτωνα καὶ ἀκριβῆς ἀνάλυσις τοῦ «Φαίδωνος»: Διάφορα περὶ Πινδάρου καὶ Θεοκρίτου: Εἰσαγωγή εἰς τὸν Ἀριστοφάνην καὶ σημειώσεις εἰς τὰ Πολιτικά του: Σημειώσεις εἰς Θεουκιδίδην: Περὶ Γετῶν: Ἱστορία τῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων: Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς καλλιτεχνίας τῆς ἑλληνικῆς πλαστικῆς μέχρι Φειδίου: Αἱ τελευταῖαι του ἐργασίαι περὶ ἄλλης λέξεως τοῦ Πινδάρου καὶ περὶ τοῦ Ἠνεόγου τῶν Δελφῶν, ἔμειναν δυστυχῶς ἀτελεῖς, καθὼς καὶ ἕτερον βιβλίον ἐπιγραφόμενον «Ἀρχαιολογικαὶ πλάναι», ὅπερ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐκδώσῃ.

Ἐν ἀκριβεστάτῃ σειρᾷ ἀναγράψαντες τὰ ἔργα καὶ τὴν ἐν γένει ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν τοῦ Ἀθανασίου Ρουσόπουλου, παραθέτομεν κατωτέρω τὸν ὥραϊον καὶ ὅλως ἀνέκδοτον Ἐπιτάφιον Ἀποχαιρετισμὸν τοῦ διαποσειῶς φίλου τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» κ. Κ. Μανιάκη Ἀντεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ ἀληθῶς πολυμαθεστάτου ἀνδρός, σοφοῦ ἀρχαιολόγου καὶ Ἑλληνιστοῦ.

Λ Ο Γ Ο Σ Ε Π Ι Τ Α Φ Ι Ο Σ

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΜΑΝΙΑΚΗ Ἀντεισαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου
εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ**

ΒΑΡΕΙΑ εἶναι ἡ θλίψις, ἣτις κατέγει ἡμᾶς τοὺς ἐπιστηθίους φίλους καὶ εὐγνώμονας μαθητάς σου διὰ τὸν πρόωρον θάνατόν σου, Ἀθανάσιε Ῥουσόπουλε, νῦν δ' ὅτε τὸ χῶμα τοῦ τάφου θὰ καλύψῃ τὴν γλυκεῖαν μορφήν σου, τὸ ἄλλος ἡμῶν καθίσταται ἀπερίγραπτον.

Ἄλλὰ καὶ πᾶσα πατριωτικὴ καρδιά τὴν αὐτὴν αἰσθάνεται θλίψιν, σοὶ ἀποτείνει δὲ δι' ἡμῶν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην φόρον εὐλαβείας, διότι τὸ ἀγνωρίζει ὡς ἓνα τῶν ἀκαμάτων ἐργατῶν τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγενεσίας.

Πολλὰ ἐδιδάχθης ἐν Ἑλλάδι καὶ Γερμανίᾳ, καταστάς δὲ σοφός, μετέδιδες ἀφιλοκερδῶς τὴν σοφίαν σου πρὸς πάντας τοὺς ἐπισκεπτομένους σε.

Ἐδίδαξας ὑπὲρ τὰ τοιαύτα ἔτη τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν ἐπιμελῶς καὶ εὐσυνειδήτως, κατέλιπες δὲ τῇ πατρίδι σου κάλλιστα ἄνθη, ἅτινα θὰ μένωσιν ἀειθαλῆ διὰ παντός, ἵνα ἐμπνέωσι πρὸς πάντας τ' ἄγνα αἰσθητά σου πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὴν φιλίαν, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Ἠγάπας θερμῶς τὴν πατρίδα σου καὶ ἐπεθύμεις ν' ἀποκαταστηθῇ εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς εὐκλείαν καὶ δόξαν.

Διατηρῶ ὡς κειμήλιον τὸ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας ἐγγεγρῖδιον σύγγραμμά σου. Ἐν τούτῳ ἐξιστορῶν τὰ πολιτεύματα τῶν ἀρχαίων πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος, διδάσκεις ὅτι ἡ ἀρετὴ τῶν ἀθανάτων προγόνων μας ἦτο ἐπίεσакτος, ἣτοι διδαχτὴ, τελειοποιουμένη διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τῆς ἰσχύος

τοῦ νόμου. Ἐξαίρεις δὲ τὸ πολίτευμα τῶν Σπαρτιατῶν, διότι διὰ τούτου συνειθίζον οἱ πολῖται νὰ φοβῶνται τὸν νόμον πολὺ περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐπιβολήν· ὁ νόμος δὲ οὗτος προσέτιτατεν εἰς πάντας τὸ αὐτὸ καὶ δὲν ἐπέτρεπεν οἱ πολῖται νὰ φεύγωσιν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ τῆς μάχης· ἐκέλευε δὲ νὰ μένωσι πάντες εἰς τὰς τάξεις τῶν καὶ ἢ νὰ νικῶσιν ἢ νὰ χάνωνται Ἐξέρξης ὁ ἡγέτης στρατοῦ ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου καὶ ἑπτακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ 1207 τριήρων ἐδιδάχθη διὰ τῆς πείρας κατὰ πρῶτον ὅποιοι τινες ἦσαν οἱ Σπαρτιάται, σεβασθεὶς δ' ἐν ταῖς Θερμοπύλαις τὸ φρόνημα τῶν τριακοσίων ἔπεμψε πρέσβεις, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτούς, ἔάν ἐκουσίως ᾗθελον νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα, ἀλλ' εἰς τούτους ἀπήντησεν ὁ Λεωνίδας τὴν περίφημον καταστάσαν φράσιν «Μολὼν λαβέ». Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην οἱ πρέσβεις εἶπον τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὅτι ὁ βασιλεὺς προσφέρει αὐτοῖς ὡς δῶρον ἑδαφικὰς ἐκτάσεις, ἔάν ᾗθελον συμμαχήσῃ μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὗτοι καὶ εἰς τὴν πρότασιν ταύτην ἀπήντησαν τὰδε: «κατὰ τὰ ἔθιμα τὰ ἰσχύοντα ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν, ὀφείλομεν νὰ κερδίζωμεν ἑδαφος διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ οὐχὶ ν' ἀποκτώμεν τοιοῦτον δι' ἄλλου μέσου». Οἱ τριακόσιοι ἰπέθανον, ἀλλ' ἀπεθανατίσθησαν ὀνομαστὶ ἕκαστος τούτων, ἀπεθανατίσθη δὲ καὶ ἡ πατρὶς αὐτῶν μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Ἐναυλοὶ δ' εἰσέτι εἰς τὰς ἀκοάς μου εἶναι οἱ λόγοι σου, σεβαπτέ μοι διδάσκαλε, ὅτι αἱ ἀρχαῖαι Πολιτεῖαι ἤκμασαν κατὰ τὴν πολεμικὴν δόξαν, διότι τὰ πολιτεύματα αὐτῶν τοὺς ἐδίδασκον ἢ νὰ νικῶσιν ἢ ν' ἀποθνήσκωσιν ὑπὲρ πατρίδος. Τοιοῦτοι δὲ ἀπαράβατοι νόμοι παρεκίνουν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ νὰ μὴ παραμελῶσι τὰς ἀσκήσεις ἐκεῖνας, δι' ὧν νὰ καθίστανται ἱκανοὶ νὰ νικῶσιν ὀλίγοι ὄντες κατὰ πολλῶν ἢ νὰ πίπτωσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐνδόξως.

Ἀλλὰ πολλὰ ἄλλα συγγραφὰ καὶ ἰδίως αἱ εἰδικαὶ ἐπὶ τῆς ἀρχαιολογίας σὲ κατέστησαν ἄξιον Εὐρωπαϊκῆς φήμης. Αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀρχαιολογικαὶ μονογραφαὶ σου καὶ αἱ σοφαὶ διδασκαλίαι σου ἐνώπιον πολλῶν ἐπιστημονικῶν Σχολῶν τῆς Ἑσπερίας ἐξετιμῆθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Ἰνστιτούτον Σὲ ἀνηγόρευσε τακτικὸν μέλος αὐτοῦ, ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἡ Ἀκαδημία Σὲ ἐτίμησε μὲ τὸ παράσημον αὐτῆς. Αἱ ἔξοχοι δὲ αὐταὶ τιμαὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὴν μνήμην σου ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα σου Ἑλλάδα.

Ἐν ἐκ τῶν ἐξῶχων ἔργων σου εἶναι καὶ ἡ συγγραφὴ σου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Παρθενῶν» ἣτοι Διαμαρτυρία κατὰ πᾶσης διορθώσεως τοῦ Παρθενῶνος καὶ μέθοδος πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ.

Ὅρθαι καὶ κατ' ἐμὲ εἶναι αἱ γυνῶμαί σου, Σεβαστέ μοι διδάσκαλε, ὅτι ὁ Παρθενῶν εἶναι τὸ μέγιστον θαῦμα τῆς ἀρχαιότητος. Πολλοὶ ἐσπούδασαν τὸν Παρθενῶνα ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ κατανοήσῃ αὐτὸν ἀκριβῶς. Ἡ μηχανικὴ του ὑπερβαίνει τὰς γνώσεις καὶ τὰς ἰδέας περὶ οἰκοδομίας παντὸς ἀρχιτέκτονος. Θαυμάζει τις ὅσον μέρος αὐτοῦ καταλαμβάνει, ἀλλὰ μένει καὶ ἄλλο ἀκατάληπτον καὶ ἀνεξήγητον. Εἶναι τῶντι παράδοξον πρᾶγμα πῶς ἔργον ἀνθρώπινον μετὰ τοσαύτην ἐπίδοσιν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις νὰ μὲν ἄνευρηνευτον, ὥσπερ πρόβλημά τι μαθηματικὸν ἢ φυσικὸν ἐκ τῶν ἀλῦτων μέχρι τοῦδε.

«Μὴ σπεύδετε, ἔλεγεν, ἀρχιτέκτονες τῆς σημερινῆς ἐποχῆς νὰ θέσητε χεῖρα ἐπὶ τοῦ θαυμασίου τούτου οἰκοδομήματος, διότι μὲ ὅλας τὰς μαθηματικὰς γνώσεις πολλὴ ἀπέχετε ἀπὸ τοῦ νὰ κατανοήσητε τὴν μαθηματικὴν τοῦ δαίμονος τοῦ Ἰκτίνου, ὅστις καὶ νῦν περιίπτται περὶ τὸν Παρθενῶνα καὶ ὀργίζεται καθ' ὑμῶν! Ἀπέχετε τόσον, ὅσον καὶ οἱ σύγχρονοί σας πλάσται ἀπὸ τὸν δαίμονα τοῦ Φειδίου! . . .»

Ὅρθαι αἱ γυνῶμαί αὐταί, ὑπεστηρίχθησαν δὲ καὶ ἐσχάτως ὑπὸ ἐνδόξου τῆς Γαλλίας τεχνίτου, ὅστις μαθὼν τὰ περὶ διορθώσεως ἀποφασισθέντα μετ' ἀγανακτικῆς εἰπε: «il ne faut pas toucher le Parthenon» καὶ ὀρθῶς διότι πᾶσα διορθωσις δὲν θ' ἀπολήξῃ ἢ εἰς παραμόρφωσιν καὶ ἀντὶ νὰ δεικνύῃ καλλιτεχνικὰ ἔργα θὰ δεικνύῃ ἐμβλαλώματα.

Ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι μόνον εἰς τοὺς προγόνους ἡμῶν εἶχεν ἀποκαλυφθῆ ἡ θεότης τῆς Καλλονῆς μετὰ τῶν Χαρίτων, ἀχωρίστων αὐτῆς συντρό-

φων, ἡ δ' εὐγένεια αὐτῶν ἀποδεικνύεται ἔκ τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων τῶν, διότι χάρις ἐπεχέτεο εἰς πᾶν ὅ,τι ἔλεγον καὶ ἔπραττον. Οὗτοι μόνου ἀνεκάλυψαν τὸ μυστήριον τοῦ συνδυάζειν τὸ ὑψηλὸν μετὰ τοῦ καλοῦ, καὶ τὸ ὠφέλιμον μετὰ τοῦ τερπνοῦ. Οἱ νομοθέται αὐτῶν ἦσαν ἄοιδοί, οἱ ἠρώες τῶν ἔθουσι ταῖς Μούσαις καὶ οἱ σοφοὶ ταῖς Χάρισι. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ τὰ μάλιστα ἀφηρημένα ἐννοιοι τῆς καθίσταντο χαρίεσσα, τερψίθυμοι καὶ τὸ πνεῦμα ἐξυθανον ὠραῖον σῶμα καὶ διαβάσαντο χαρίεσσα, τερψίθυμοι καὶ τὸ πνεῦμα ἐξυψοῦσαι εἰκόνας. Τὰ μυστήρια αὐτῶν ἐγένοντο ὡς ὁ Κικέρων λέγει, εὐεργεταὶ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μυστηριωδεστάτῳ σκότει ἐν ᾧ ἄλλοι λαοὶ ὑπὸ μυρίων ὄσων φαντασμάτων τῆς δεισιδαιμονίας ἤγωνίον, οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἤντηλον αἰσθήματα εὐφροσύνης ἐν τῇ ζωῇ καὶ ἐλπίδας ἐπὶ τῷ θανάτῳ;

Τὸς ὁ λόγος τῆς τοιαύτης κατ' ἀνθρώπον τελειότητος; Ἐάν, ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί, ἡ Φύσις ἦναι ἐκείνη, ἣτις ἐν τῷ φωτῷ βλαστάνει, ἐν τῷ σκόλωκι ἐνελεῖται, ἐν τῷ πυρὶ περιλάμπει, ἐν τῷ κρυστάλλῳ ἐξάγωνα σχηματίζει, ἐν τῇ μελίσῃ κηρὸν καὶ μέλι ἐντὸς γεωμετρικῶς κατεσκευασμένων κυψέλης κελλίων συναθροίζει, ἐν τῷ Καστορι μετ' ἐκφανοῦς περὶ τοῦ μέλλοντος προνοίας πολυόροφα οἰκήματα παρὰ τε ταῖς λίμναις καὶ τοῖς ποταμοῖς κατασκευάζει καὶ ὡς ταῦτα καθὼς καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα εἶδη ζῶων μετὰ τινος σκοπίμου καὶ ἐπισταμένης δεξιότητος ἐνεργεῖ, ὥστε αὐτὴ νὰ φαίνεται, ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις ἀπλοῦν ἐνστικτον εἰς καλλιτεχνίαν ἀνύψωσε — διατὶ τάχα νὰ μὴ ἦναι πάλιν αὐτὴ ἡ φύσις, ἣτις καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ διενεργεῖ οὕτως, ὥστε ὁ ἀνθρώπος ὅτιαις παραλείπει ἐν πᾶσιν, ὅσα ἐπιχειρεῖ, ν' ἀντιλαμβάνεται τῶν νακμάτων τῆς, ὅσαίς ἐξ ἀτόπου πρὸς τὸ ἴδιον λογικὸν ἐμπιστοσύνης ἀπομακρυνεται τοῦ σχεδίου, ὅπερ αὐτὴ ἡ Φύσις ἔχει προσχεδιάσει, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης πλάνη καὶ ὀλεθροῦ εἶναι ἡ ποινή, ἣτις ἀμέσως ἔπεται εἰς τοιαύτην ἀπὸ τῆς εὐθύνης παρέκκλισιν;

Ἡ κατ' ἀνθρώπον τελειότης τῶν ἡμετέρων προγόνων δὲν ὀφείλεται εἰς ἄλλο τι ἢ εἰς τὴν φιλοπονίαν αὐτῶν.

Τῆς ἀρετῆς ἰδρωτά Θεοὶ προπάρουθεν ἔθηκαν, λέγει ὁ Ἡσίοδος. Ἡ ἀρετὴ αὐτῆ τῶν προγόνων μας ἀφίκετο εἰς τοιαύτην ἀκμὴν, ὥστε ἡ ἀπομίμησις τῶν ἔργων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν εἶναι ἀνεπίκτος νῦν καὶ ἀποτελοῦσι ταῦτα τὸ ἰδεώδες τῆς ἀνθρωπίνης ἀρετῆς.

Τοιοῦτον ἰδεώδες ἀποτελεῖ νῦν καὶ ὁ Παρθενὸν καὶ ὀρθὴ ἡ γνώμη σου Σεβαστὲ διδάσκαλε, ὅτι χεῖρ ἀνθρώπων δὲν πρέπει νὰ θίξη τὸ μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα διότι θὰ τὸ παραμορφώσῃ, ὡς παρεμορφώσε καὶ τὸ ἰδεώδες τῆς ἀνδρείας τῶν ἡμετέρων προγόνων ὁ τελευταῖος κατὰ τῶν στρατιῶν τῆς Τουρκίας πόλεμος.

Ἄλλ' ἤδη ἀείμνηστε Ἀθανάσιε, μετέβης εἰς τὴν Ἀθανασίαν διὰ νὰ θεωρήσῃς τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀρχιτέκτονος τοῦ Σύμπαντος καὶ αἱ γνώσεις ἄς ἀπέκτησας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θὰ ὡσι τὰ ἐφοδιά σου.

Τὴν ἐμφυτον καὶ ἀκατάπαυστον πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὰς μελέτας ἀφούσισιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐθεώρει ὁ Γοῖθιος, τρανωτάτην ἀπόδειξιν τῆς διατηρήσεως τῆς υπάρξεως δι' ἕτερον βίον χάριν τοῦ ὅποιου ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἀποταμίευσιν τῶν πνευματικῶν ἐφοδίων διενεργεῖται.

Ὁ ὠραῖος, ὁ ὑψηλότερος κήπος ἀνθεῖ διὰ τῶν φυτῶν, ἕπερ ἐνταῦθα ἐθλάστησαν καὶ ὑπὸ τραχύτερον κάλυμμα οἱ πρῶτοι ἄβροὶ ἐξώρμησαν βλαστοί.

Τὸ πνεῦμα ἐξυπνεῖ καὶ θὰ ἐξυπνήσῃ ὅταν τὸ φῶς τῶν αἰσθήσεων σβύσῃ ὡς οἱ κοιμώμενοι ἀφυπνοῦνται ὅταν τὸ φῶς τῆς νυκτὸς σβεννύηται. Εὐεργετικὸν ἔσως εἶναι τὸ παραπέτασμα, ὅπερ διαχωρίζει τὸν παρόντα τούτον βίον ἀπὸ τοῦ πέραν ἐκείνου κόσμου καὶ οὐχὶ ἄνευ λογοῦ ἐπικρατεῖ τῶσαυτῆς σιγῇ περὶ τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν!

Ἀνεξέλειπτος ἄς μὲνη παρ' ἡμῖν ἡ μνήμη σου Ἀθανάδιε Ῥουδόπουλε, οἱ δὲ λόγοι μου ἔστωσαν παρηγορία τις εἰς τοὺς παρισταμένους συγγενεῖς καὶ φίλους.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

✻ (Θανών εν Ἀθήναις τὴν 16ην Ἰουλίου 1898 καὶ ταφῆς ἐν Θήβαις) ✻

ΠΑΤΡΙΣ ἡμῶν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ **E. Δημητρίου** ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ὄχι μόνον ἀριστον πολιτευτὴν ἀντιπροσωπεύσαντα αὐτὴν μετὰ ἐξαιρετικῆς πολιτικῆς χρηστότητος, ἀληθοῦς ἀξιοπροσεΐας καὶ αὐταπαρνήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν τελειοτέραν φυσιογνωμίαν ἀψόγου εὐπατριῶδου ἀπολάμψαντος ἐν τῷ ἡρέμῳ ἡμίφωτι τῆς οἰκειότητος τοῦ κοινωνικοῦ βίου πλειότερον ἴσως ἢ ἐπὶ τῆς θορυβώδους σκηνῆς τῆς πολιτικῆς. Ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐμπνεόμενοι ὑπὸ φιλοπροσῶν ἰδεῶν, ἀγωνιζόμενοι καθ' ἅπαντα τὸν βίον αὐτῶν ὑπὲρ ἑνὸς ἰδανικοῦ, τασσόμενοι ἀείποτε ὑπὸ τὴν σημαίαν τῶν εὐγενῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ καθήκοντος, εἰσὶν ἐρογάται ἀρετῆς καὶ προσόδου, οἵονεὶ φᾶροι φωταγωγοῦντες τὴν περιβάλλουσαν αὐτοὺς ἡθικὴν ἀτμοσφαῖραν καὶ χρησιμεύοντες ὡς στηρίγματα ἐκάστοτε τῶν κοινωνικῶν βάσεων. ὡς ἀληθεῖς

ἐγγυήσεις ἐν τῇ κοινωνικῇ σταδιοδρομίᾳ. Ὁ Ἐπαμεινώνδας Δημητρίου ἔζησεν ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἐγεννήθη τῷ 1847 ἐν Χλεμποτσάρῳ, πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου Τανάγρας τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν, ἐκ γονέων τοῦ Ἀναγνώστου Δημητρίου προύχοντος τοῦ δήμου ἐκείνου καὶ πανισχύρου κατόπιν πολιτευτοῦ ὀλοκληθῆρα τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν καὶ τῆς ἐπαξίας συζύγου του Μαρίνης τῆς γένος Τούντα, πεφημισμένης διὰ τὴν ἔξοχον καλλονὴν αὐτῆς, γυναικὸς δὲ σπανίων, ἀρχαϊκῶν καὶ δυσσευρέτων τὴν σήμερον ἀρετῶν. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐξέμαθεν ἐν Θήβαις καὶ εἰς Ἀθήνας διήνυσε ἐπιμελέστατα τὰς σπουδὰς αὐτοῦ. Εἶτε ὅμως διότι ἐπλήγητο νὰ ριφθῆ εἰς τὸν δημόσιον βίον, εἶτε διότι ἠσθάνετο ἑαυτὸν ῥέποντα μᾶλλον εἰς τὴν καλλιτεχνίαν ἢ εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας, κατέλαβεν ἀμέσως διαφόρους δημοσίας θέσεις, ἐν αἷς διεκρίθη διὰ τὴν ἔκτακτον φιλομάθειαν καὶ φιλοπονίαν αὐτοῦ, ὅτε ἀπλήρως μαθησεως ἠσχολήθη εἰς ἰδίᾳς Νομικὰς μελέτας, δι' ὧν παρεσκεύασεν ἑαυτὸν τελείως ἄξιον, ὅπως ἐπαρκῶς ἐξυπηρετήσῃ τὰς βλῆψεις αὐτοῦ ἐν τῇ πολιτικῇ εἰς ἣν ἀπεδύετο φέρων ἱκανὰ πρὸς τοῦτο ἐφόδια καὶ ἐξαιρετον κατάρτισιν. Παρὰ τὰς ἐμβριθεῖς αὐτοῦ σπουδὰς ταύτας, πεπροικισμένος ἐκ φύσεως μὲ ἰσχυρὸν καλλιτεχνικὸν τάλαντον, ἔτρεφε διάπυρον πρὸς τὰς ὠραίας τέχνας ἔρωτα, μεγάλως πάντοτε συντρέχων πᾶν λαμπρὸν ἔργον καὶ ἐνισχύων τὴν παρ' ἡμῖν φωτοζωοῦσαν δυστυχῶς θεατρικὴν κίνησιν.

Εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιον εἰσῆλθε κυρίως ἀπὸ τοῦ 1881, ὅτε ὁ πατὴρ του, ἐπὶ 30 ὅλα ἔτη Δήμαρχος Τανάγρας καὶ κατὰ συνεχεῖς περιόδους Βουλευτὴς Θηβῶν, ἀπεφάσισεν, ἀναπαύμενος ἐπὶ τῶν ζηλευτῶν ἀληθῶς δαφνῶν του, ν' ἀποσυρθῆ ἐκ τῆς πολιτικῆς καὶ ν' ἀναδείξῃ εἰς αὐτὴν τὸν υἱὸν του. Ὁ Ἐπαμεινώνδας Δημητρίου ἐξελέγη οὕτω τὸ πρῶτον Βουλευτὴς τῷ 1881, ἐκτεθείς μετὰ τοῦ μακαρίτου Σπ. Κουκούλεζα καὶ ἐπιτυχῶν μετ' αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν δευτέραν περίοδον. Νομοθετηθείσης εἶτα τῆς εὐρείας ἐκλογικῆς περιφέρειας, δὲν ἐξετέθη κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, ἐκτεθείς ὅμως κατὰ τὴν δευτέραν, ἐπέτυχεν, ἀλλ' ἠκυρώθη ἡ ἐκλογή του ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως Δηλιγιάννη, ἧς δὲν ἦτο πολιτικὸς φίλος. Ἐκτοτε ἐπανελθούσης τῆς ἐπαρχιακῆς περιφέρειας, ἐξετέθη μετὰ τοῦ κ. Στεφάνου Σκουλοῦδη καὶ ἐπέτυχε μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας Δημητρίου ἔνεκα τῆς ὑγείας αὐτοῦ ἐνωρίτατα ἀπέσχε τῶν πολιτικῶν ἀγῶνων καὶ ἰδιωτεύων διεθίωσε καὶ ὡς τύπος ἀξιωματικὸς οἰκογενειάρχου. Νυμφευθεὶς τὴν νεωτέραν καὶ ὠραίαν κόρην τοῦ φιλοπάτριδος Ὑπουργοῦ τοῦ Ὄθωνος καὶ Γεωρσσιαστοῦ Δημητρίου Χατζισκου κυρίαν Ἀμαλίαν, νῦν δέσποιναν διαπρεπῆ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ κυρίαν ὑπερόχων αἰσθημάτων ἀγαθότητος καὶ εὐγενείας, ἀνεφάνη εἰς τῶν κρατίστων ἀνδρῶν τῆς πατρίδος ἡμῶν, ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν κοινωνία ἦν πλήρης χάριτος καὶ εὐφροσύνης. Τοῦ ἧθους τούτου τὴν γλυκύτητα διετήρησε καὶ ἐν ταῖς οὐδαῖς τῆς νόσου, ἧτις τὸν ἤγαγεν εἰς τὸν τάφον, καὶ κατὰ τὰς στιγμὰς ἐτι τῆς ἐκπνοῆς αὐτοῦ.

Διὰ τῆς ἀπολείας τοῦ πολυτίμου τούτου ἀνδρὸς ἔχασεν ἡ ἐπαρχία Θηβῶν τὸν διαπρεπῆ ἀντιπρόσωπόν της, τὸν πρῶτον πολιτικὸν παράγοντά της, τὸ ἐξοχώτερον τῶν τέχνων αὐτῆς, ἐκ τοῦ εὐεργετικοῦ πλοῦτου τοῦ ὁποίου συνετηροῦντο καὶ ἐνεψυχοῦντο ἀπειράριθμοι συμπολίται του.

Νῦν θ' ἀναζητῶσι πάντοτε καὶ θ' ἀναμείνωσιν, ὅπότεν ἐπισκέπτονται τὸν ἐν Θήβαις πατριαρχικὸν καὶ φιλόξενον οἶκόν του, νὰ ἴδωσι προβάλλουσαν τὴν μειδιῶσαν ἀείποτε ἐνώπιόν των μορφήν τοῦ Ἐπαμ. Δημητρίου μετὰ τῆς εὐπροσηγόρου οἰκειότητος, μεθ' ἧς ἐδέχετο πάντα ἐπισκέπτην του. Ἐσαεὶ θὰ τὸν φαντάζονται ζῶντα καὶ ἔτοιμον νὰ διαγύσῃ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν λαὸν ὃν ὀλοφύγως ἠγάπησε καὶ ἐνεκαρδίωσεν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ βίου.

Ἐζῆσεν ἀγαπῶν. Ἐζῆσεν ἀγαπώμενος. Καὶ ὁ θάνατός του κατέλιπε τόσους πενθοῦντας, ὅσοι ἦσαν ἐκεῖνοι, εἰς οὓς ἤνοιξε τῆς καρδίας του τοὺς θησαυρούς, ὅσους ἔβαλε διὰ τῆς ἀβροῦς συμπαθοῦς ψυχῆς του. Πάντες θὰ τηρήσωσιν ἀνεξίτηλον τὴν ἀνάμνησίν του καὶ τὴν ἀφοσίωσιν ἣν ἔτρεφον διὰ τὸν Ἐπαμεινώνδαν Δημητρίου ἐν τῇ ζωῇ, θὰ δώσωσιν εἰς ἀγάπην πρὸς τὴν μνήμην του τὴν ἀνεπίληστον.

Η ΠΟΛΙΣ των Ἀθηνῶν ἐστερήθη μέλους αὐτῆς ἐκ τῶν ἀγαπητοτάτων καὶ πολίτου διακεκριμένου οὕτινος τὸ εὐγενὲς ὄνομα ὑπῆρξεν ἐπὶ μακροῦς χρόνους καὶ προσφιλὲς καὶ γνωστότατον παρ' ἡμῖν. Τὸ ἔργον τῆς διαδεξαμένης γενεᾶς τοὺς ἄνδρας τῆς δόξης δὲν φέρει βεβαίως τὴν ἐξωτερικὴν λαμπρότητα τοῦ ἔργου τῆς θαυμασθείσης ἐκείνης Ἑλληνικῆς γενεᾶς. Ἡ Ἱστορία ὁμως, ἐν τῇ ψυχρᾷ κρίσει αὐτῆς, ἡμέραν τινὰ θ' ἀποδώσῃ φόρον χάριτος καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες, ἐὰν μὴ φέρωσι τὴν δάφνην, ὅτι ἀνήγαγον ἐθνικῶς καὶ κοινωνικῶς τὸ

✽ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΙΣΣΑΣ ✽

Ἑλληνικὸν Γένος ἐκ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἐν ἀνεξαρτησίᾳ ζωὴν καὶ ὅτι ἔθθησαν τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς διοργανώσεως τῆς νέας Πολιτείας, οὐχ ἦττον ἐργάσθησαν εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ ἐκπολιτιστικωτέρου καὶ οργανωτικοῦ ἔργου. Νέα ἐποχὴ ἀνακαινιστικῆς δράσεως, νέα κατάστασις πραγμάτων ἐδημιουργεῖτο παρ' ἡμῖν, ἣ δὲ νεωτέρα γενεὰ ἐκαλεῖτο ἐκ τοῦ μηδενὸς σχεδὸν ν' ἀνεγείρη τὸ νέον κοινωνικὸν οἰκοδόμημα.

Ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ θαλπωτέρων βλαστῶν τῆς γενεᾶς τῆς εἰρηνικῆς ἐποχῆς ὑπῆρξε καὶ ὁ τὴν 18^{ην} Μαρτίου τοῦ ἔτους 1898 ἐκπνεύσας **Χριστόφορος Πισσάς**. Ἐὰν δὲν ἀνήκη εἰς τὴν πρώτην κατὰ τε τὸν χρόνον καὶ

τοὺς ἀγῶνας, ἀνήκει ὁμως εἰς τὴν μετέπειτα, ὡς εἰς τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ὅστις ἔλαβε τὴν φιλοπατρίδα φιλοτιμίαν νὰ τηρήσῃ γνήσιον τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτήρα, παριστάνων οὕτω τὸν καλλιτεχνικώτερον τύπον τῆς ἀρετῆς τῶν πατέρων ἡμῶν. Ὁ κοινοτὸς τῆς γενικῆς ἀνωμαλίας θαμβόνοι ἡμᾶς καὶ δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἐκτεινώμεν τὸ βλέμμα πέραν αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον πρέπει ν' ἀναζητῶμεν κυρίως ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, διὰ νὰ γνωρίσωμεν ὁποῖος πραγματικῶς ὑπῆρξε. Τιμῶμεν πλείοτερον τὸν ἐκ μιᾶς ἀγαθῆς εὐκαιρίας καταλιπόντα ἀξιόζηλον ἀνάμνησιν τῆς δράσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀναστροφῇ, ἀπὸ τὸν ἀκέραιον ἐκείνον πολίτην, οὗ ὁ βίος ὑπῆρξεν ἀρετῆ ζωσα, πολυτρόπως εὐεργετήσασα τοὺς ἑαυτοῦ συμπολίτας. Κατ' ἐξοχὴν τοιαύτη εὐεργετικὴ κοινωνικὴ μορφή ἀνεφάνη ὁ **Χριστόφορος Πισσάς**. Χαρακτήρ ἀπλούστατος καὶ εὐθύτατος, καθ' ἅπασαν τὴν βιωτικὴν αὐτοῦ ἀνέλιξιν ἀνέπτυξε τὰς μεγάλας παραδόσεις τῆς ἐπιφανεστάτης οἰκογενείας του καὶ ἐκ τῆς πλουσίας καὶ πολυσχεδούς ἐκείνης φλεβὸς μετέδωκεν εἰς τὴν πατριωτικωτάτην ψυχὴν του τὰ χαρίσματα αὐτῆς, ὧν ἡ ὑπ' αὐτοῦ χρησιμοποίησις κατέλιπε διὰ τὴν ζωὴν του τόσα στοιχεῖα ἀρετῆς, στοιχεῖα ἀγαθότητος καὶ εὐποιίας. Καὶ τὰ ἔκτοτε ἀγαθὰ αὐτοῦ ἔργα ἀποτελοῦσι τὸν λαμπρότερον

ἐπαινον, καὶ αὐταὶ αἱ πράξεις του ἀπερίττως ἐκτιθέμεναι ἐπαρκοῦσιν εἰς στο-
λισμὸν τῆς μνήμης του.

Ἡ «*Ποικίλη Στοά*» ἤς ἀείποτε ὑπῆρξεν εἰς τῶν εὐγενεστέρων θαυμαστῶν καὶ
φίλων διασώζει ἐν τῇ *Πανακοθήμῃ* τοῦ παρόντος αὐτῆς τόμου τὴν ὀραίαν φυσιο-
γνωμίαν τοῦ **X. Πύδα**, παραθέτουσα ἐνταυτῷ κατωτέρω καὶ ἄρθρον ἀξιολόγου
συνεργάτου αὐτῆς, γενικώτερον ἀναγράφον τὰ τοῦ βίου τοῦ συμπαθεστάτου ἀνδρός.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΙΣΣΑΣ

Ἡ πλήρης συναίσθησις ὅτι παρέχω ἄξιον ἀναγνώσεως καὶ μιμήσεως βιο-
γραφικὸν σημεῖωμα καὶ οὐχὶ ἡ τῶν συγγενῶν καλὴ θέλησις πρὸς διαιώνισιν
φίλης αὐτῶν μορφῆς, μοὶ ἐπέβαλλεν, ὅπως χαράξω κάτωθι τῆς δημοσιευομένης
εἰκόνας τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς.

Γεννηθεὶς ὁ **X. Πύδας** περὶ τὸ 1825 ἐν τῷ μέσῳ καπνιζόντων ἔτι ἐρείπιον
τῆς πόλεως τῶν Κυδωνιῶν ἐκ γονέων πρωτεύουσας καταστροφῆς, λίαν ἐνωρίς ν' ἀπεκδυθῆ εἰς τὸν τοῦ
βιοπαιλαιστοῦ ἀγῶνα. Ἀπὸ στρατιωτικῶν παραδόσεων τοῦ θείου του *Εὐστ. Πίσσα*
τοῦ ἀοιδίμου ἐκεῖνου ἐπιφανοῦς στρατιώτου τῆς πατρίδος, οὗ ὁ βίος δλόκληρος
τοῦ συμπίπτει πρὸς τὰς λαμπροτέρας σελίδας τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους,
συμπύπτει πρὸς τὰς λαμπροτέρας σελίδας τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους,
λικνιζόμενος, κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν, τὸν ὁποῖον μετὰ τινὰ ἔτη κατέλειπεν,
ἀισθανόμενος ἐν αὐτῷ μεγαλειτέραν δραστηριότητα καὶ πρωτοβουλίαν πρὸς ἐνέρ-
για καὶ ἡ τὴν ἐν αὐτῷ παθητικὴν καὶ μοιρολατρικὴν δράσιν, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς
Κωνσταντινούπολιν, ὅπου προσκτῆσας διὰ τῆς ἐμφρονος, ἐπιμελοῦς καὶ ἀκριβοῦς
ἐργασίας του τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ οἴκου Σεβαζζόγλου, ἐστάλη παρ' αὐτοῦ ὡς
ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν Ταυρίδα τῆς Περσίας, ἔνθα, καὶ δι' ἴδιον λογαριασμὸν
ἐμπορευόμενος, κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τὴν περιουσίαν του, ἥς τὸσον λαμπρὰν
ἐγνώριζε νὰ ποιῇ χρῆσιν. Σὺν τῷ ἐμπορίῳ ὁμοῦ ἀπείρους συνεισέφερον ὑπηρε-
σίας εἰς τοὺς ἐκεῖ ἐμπορευομένους ὁμοεθνεῖς του, καὶ ὅτε ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις
διώρισεν αὐτὸν Πρόξενον, τὸ νέον αὐτοῦ ἀξίωμα τοῦτο μετεχειρίσθη εἰς τὴν ἐπὶ τὸ
τελεσφορώτερον προστασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν Ἑλληνικῶν
συμπερόντων, μοχθῶν ὅπως καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀξιωματος, ἐξ ἰδίου
ἀφθόνας δαπανῶν, τηρήσῃ καὶ τὴν ὕλικήν τῶν ὑπηρεσιῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον προστα-
τεύσῃ κατάστασιν. Τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ εὐεργετικὴ αὐτοῦ δράσις, ὥστε μόλις ἀνε-
χώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ ἡ ἔως τότε ἀκμάζουσα Ἑλλ. παροικία ἐρημώθη καὶ ἡ τῆ
μερίμνη αὐτοῦ ἰδρυθεῖσα ἐκκλησία διελύθη, διανεμηθέντων τῶν ἱερῶν ἀμφίων
διὰ τοῦ ἰδίου εἰς τὸ ἐνταῦθα Πτωχοκομεῖον καὶ ἄλλας Ἐκκλησίας τῆς πρωτεύου-
σης. Τετιμημένος ἤδη καὶ διὰ τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ τοῦ Σωτήρος διὰ τὴν ἐπι-
τυχῆ ὡς Πρόξενου ὑπηρεσίαν του, ἐπανήλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἡ τύχη ἐφάνη αὐτῷ
εἶπερ ποτὲ εὐμενῆς, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ἀξιοτιμίου συζύγου του κ. Χαρικλείας τὸ
γένος Ῥάδου, μετὰ τῆς ὁποίας διήλθε τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῶν καὶ ἀπολαμβάνων
ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ὅ,τι ὀλίγοι γνωρίζουσι νὰ ἐξευρίσχωσιν ἐν αὐτῇ καὶ εἰς τὰς
ἀγκάλας τῆς ὁποίας, ἐν μέσῳ τῶν λατρευόντων αὐτὸν τέκνων Ἀλεξάνδρου καὶ
Πάνου, κατέλειπε τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ βίος δὲν ἀπέσπα τὸν **X. Πύδα** ἐντελῶς καὶ ἐκ
τῆς λοιπῆς κοινωνίας καὶ διὰ τοῦτο πλείστα εἰσιν αἱ δωρεαὶ αὐτοῦ ζῶντος εἰς τὰ
διάφορα Μουσεῖα καὶ Σωματεῖα, διὰ δὲ τῆς διαθήκης του ἐπεσφράγισε τὸν
ὅλον βίον του διὰ γενναίων χορηγιῶν καὶ κληροδοτημάτων εἰς τὸν ἐνταῦθα ἱερόν
Ναὸν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, εἰς τὸ Νοσοκομεῖον καὶ τὰ Σχολεῖα τῶν Κυδω-
νιῶν, εἰς πολλοὺς ἐνδεδεῖς καὶ πλείστα ἕτερα πρόσωπα, ἐκπληρώσας οὕτω μύχιον
πόθον, ὅπως ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ᾔναι ἐγωιστής, οὔτε ἐν τῇ
οἰκογενείᾳ του ἀκόμη ἀλλὰ πρέπει νὰ ᾔναι κοινωνικώτερος, ὅπως δι' αὐτοῦ τοῦ
τρόπου ἢ ἐν τῷ βίῳ ἐμφωλεύουσα φρικώδης ἐνίστη ἀνισότης μαλασσεται καὶ ἢ ἐν
τῇ πτωχῇ καλύθη ἀγκυράχτης διὰ τὴν δυστυχίαν εὐρίσκει παρηγορίαν ἐν
τῇ φιλάνθρωπῃ τῶν εὐτυχούντων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΨΥΧΑΣ. — Ὁ βίος τοῦ **Γεωργίου Ψύχα** ἀποτελεῖ πλη-
 ρεστάτην παράστασιν ἀνθρώπου φιλοπάτριδος καὶ φιλανθρώπου, ἀνδρὸς τῆς
 ἐργασίας καὶ τῆς προόδου. Ἀπειράκις ἀπέβη παράγων εὐεργετικῆς καὶ κοινω-
 νικῆς χρησιμότητος, παράγων ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τ' ἀληθῆ καὶ
 μόνιμα στηρίγματα τῆς κοινωνικῆς εὐτυχίας, ἅτινα μάλιστα ἐν τῇ παρούσῃ
 περιόδῳ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ζωῆς συγκροτοῦσι τὰς βάσεις τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν
 ὡς Ἕθνοῦς. Κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα συνεργασθῇ εἰς τὴν πραγματο-
 ποίησιν τοῦ ἀγαθοῦ, φέρων μέγαν πλοῦτον χρυσῶν αἰσθημάτων, ἀδαμάντινον
 κεφάλαιον καλοκαγαθίας καὶ ἀνεξάντλητον ταμεῖον φιλανθρωπίας καὶ φιλοκαλίας.
 Τὸ πολύτιμον τοῦτο τάλαντον τῆς καρδίας του δὲν ἀπέκρυφεν ὑπὸ τὴν γῆν ὁ
Γεώργιος Ψύχας, διότι ἡ καρδία αὐτοῦ ἠσθάνετο πάντοτε ἀκατάπαυστον τὴν
 ἀνάγκην νὰ μεταδίδῃ μεγαλοφρόνως ἐκ τῆς οὐσίας τῆς εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν.

Οἱ Γονεῖς τοῦ **Γεωργίου Π. Ψύχα** συγκαταριθμοῦνται μεταξύ τῶν ἐκ
 Χίου ἐπιζήλων ἐλληνικῶν οἰκῶν, οἵτινες πολυειδῶς ὑπηρετήσαν τὸ Ἑλληνικὸν
 Ἕθνος κατὰ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ ἀγῶνας, καὶ ἔφερον ἐν τῷ βίῳ των ὡς ἱερὰν
 παρακαταθήκην, ὡς ἀνεκτίμητον κληρονομίαν, τὸν πρὸς τὴν Πατρίδα ἔρωτα. ὧν
 δ' ἡ ζωὴ δὲν ὑπῆρξεν ἄγονος εἰς διδάγματα τοῖς ἐπιγενομένοις. Ἡ οἰκογένεια
Ψύχα ἠξιώθη τῆς εὐδαμονίας, ἣν οἱ δίκαιοι ἀξιοῦνται ἐπὶ τῆς γῆς νὰ ἴδῃ
 τοὺς πατριωτικωτάτους αὐτῆς ἀγῶνας ὑπὲρ πατρίδος ἐπιστεφομένους διὰ τῆς
 ἐπιτυχίας, τὸ δ' ὄνομά τῆς τιμώμενον περιβλέπτως οὐ μόνον ἐν τῷ προσώπῳ
 τῶν πρώτων αὐτῆς ἀρχηγῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μετέπειτα διακεκριμένων αὐτῆς
 μελῶν. Μετὰ τὰς παραδόσεις τῶν πρώτων ἐκείνων μεγάλων χρόνων ἀνέτελλον
 νέαι ἐν τῇ εἰρηνικῇ ἐποχῇ ὑπάρξεις, αἵτινες ἔμελλον νὰ σκορπίσωσιν ἐπὶ τοῦ
 στερεώματος τῆς νεαρᾶς Πολιτείας ἡμῶν τὰς σιλινάς ἀκτίνας, ἃς ἀφῆκεν εἰς
 τὴν ψυχὴν των ἡ αὐταπάρησις καὶ Ἑλληνικωτάτη δραστὶς τῶν γεννητόρων
 αὐτῶν. Τῆς ἔκτοτε διαδόχου τῆς τετιμημένης ἐκείνης γενεᾶς, ἧς τὰς ὑπηρεσίας
 φιλοτιμίας κατέθηκεν ἡδὴ εἰς τὰς δέλτους αὐτῆς ἡ Ἱστορία, εὐγενῆς βλαστὸς
 ὑπῆρξεν ὁ **Γεώργιος Π. Ψύχας**. Ἐν Ἑλλάδι ἀρίστα ἐκπαιδευθεὶς, εἰς ἡλικίαν
 δέκα ἑπτὰ ἐτῶν μετὰ θερμοσυροῦ ζήλου ἐρρίφθη εἰς τὸν ἀληθῆ ἀγῶνα τῆς ζωῆς,
 ἔνθα ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ παραδειγματικὴ φιλοπονία αὐτοῦ, ῥυθμιζόμεναι πάντοτε
 ἀχωρίτως ὑπὸ χρηστοῦ καὶ εὐθυτάτου χαρακτῆρος, ἠμείφθησαν ταχέως καὶ
 γενναίως. Ἀνεπίφθονον οὕτω κτησάμενος πλοῦτον ἀπεκατέστη ἐν Ἀθήναις, ἔνθα
 ἀπὸ δεκαεπταετίας πρᾶξιμος ἀνεψῆν εἰς τῶν εὐεργετικωτέρων Ἑλλήνων καὶ
 γενναίων χορηγῶν παντὸς ὠραίου καὶ κοινωφελούς ἔργου. Ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημά-
 των του ἀπέπνεεν ἐξ ὅλων τῶν πράξεων τῆς ἀθουρίας ἀλλὰ χρησίμου ζωῆς αὐτοῦ,
 ἡ δὲ ἀγαθότης τῆς καρδίας του ἐξεδηλοῦτο εἰς ἀπάσας τὰς σχέσεις τοῦ βίου.

Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ **Γ. Ψύχα** ἐπισυμβάντος τὴν 1^{ην} Ἀπριλίου τοῦ 1899,
 ἡ ἡμετέρα κοινωνία ἀπεστερήθη χρηστοτάτου καὶ φιλοπόλιδος ἀνδρός, ἐπιλέκτου
 μέλους αὐτῆς, ἀείποτε πολυτίμου συντείναντος καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος ἡμῶν
 διαθέσαντος τὴν ἐν τῷ οἰκονομικῷ κόσμῳ ὑψίστην αὐτοῦ ἐπιβολὴν καὶ ἀξίαν.

Ἡ «*Ποικίλη Στοά*» ἐξ αἰσθημάτων τιμῆς πρὸς τὸν ἀείποτε ἐκτιμῆσαντα τὴν
 χρησιμότητα αὐτῆς ἐν τῇ πνευματικῇ ἐργασίᾳ τοῦ Ἕθνοῦς ἡμῶν εὐγενέστατον
 ἄνδρα, χαρατῆσαι ἐν βραχυτάτῃ θλίψει γραμμὰς τινὰς, καθόσον ἡ ὀδύνη τῶν οἰκείων
 του, ἡ ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἀγαθωτάτου ἀνδρός, εἶναι ἀκούοντως μεγάλη, ὅπως
 μὴ ζητήσωμεν εἰς τὴν ἀνάξιστον ἠνεωγμένης πληγῆς πανηγυρισμὸν πληρέστερον
 τῶν ἀρετῶν του, ἃς ἐν ἀγαστῇ μετριοφροσύνῃ συνεγίρει νῦν ἡ σύζυγος τοῦ μετα-
 στάντος ἀρίστου πολίτου κ. Ζηροβία **Γ. Ψύχα**, δέσποινα διαπρεπῆς καὶ κατ' ἐξο-
 χὴν χριστιανικῆς καρδίας, ἐν ἀνυποκρίτῳ ἐνθουσιασμῷ χρησιμοποιοῦσα τὴν
 ἀρωγὴν αὐτῆς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν κοινωφελεστέρων σκοπῶν καὶ ἐν πόθῳ
 ἀγνῆς ψυχῆς προσερχομένη ἀντιλήπτωρ πάσης ἀληθοῦς κοινωνικῆς ἀνάγκης.

✠
ΚΑΝΕΙΣ δὲν ὑποπτεύετο τόσον αἰφνίδιον τὸν θάνατόν του, κανεὶς δὲν
 ἐφαντάζετο νέκρωσιν τοσοῦτον εὐέλπιδος καὶ τοσοῦτον ἀλίχιμου ἀνδρός. Καὶ ὅταν
 ἐγνώσθη, ὅτι ἐν μέσῳ τῶν τῶσων πόθων καὶ τῶν ὀνείρων του κατελήφθη ὑπὸ

τοῦ αἰωνίου αὐτοῦ μυστηρίου τοῦ θανάτου, ὅλοι ἐκκληῖστοι ἔσπευσαν νὰ ἴδουν νεκρὸν ἐκεῖνον, ὅστις τόσῃ ἐνέκλειε ζωὴν πρὸ ὀλιγίστων ἔτι ἡμερῶν . . .

Ἐπιθυμεῖ νὰ πιστεῦθῃ τις ὅτι εἶναι σπάνια αἱ ὑπάρξεις ἐκεῖναι, αἵτινες κατηνάλωσαν τὸν βίον αὐτῶν, ἀδιάφορον μακρὸν ἢ σύντομον, εἰς συνεχῆ ἀφοσίωσιν, εἰς ἀδιάλειπτον ἐγκρατέρησιν πρὸς διεκδίκησιν τῶν εὐγενεστέρων ἰδεῶν καὶ τῶν ἀγνωστόρων αἰσθημάτων. Ὁ **Κωνσταντῖνος I. Κυριακῆς** ἦτο τοιοῦτος ἡ ἀληθεστέρα αὐταπάρνησις καὶ οἱ λαμπρότεροι σκοποὶ εἶχον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸν βωμόν των. Ἐγεννήθη ἐν Ἰασίῳ τῆς Ῥουμανίας τῷ 1856 ἐξ ἐπιφανῶν τῶ γενὸς γονέων, πατρῶθεν μὲν ἀνήκων εἰς παλαιτάτην τῆς Ἄνδρου οἰκογένειαν, μητρῶθεν δὲ ὡν ἔκγονος μεγάλου τοῦ Ἔθνους Εὐεργέτου, τοῦ αἰδίου **Κωνσταντίνου Ἰωάννου τοῦ Ἰπλιχτοῦ**, τῆς χορηγίας τοῦ ὁποίου συνετελέσθη τῷ 1848 μίᾳ πτέρυξ καὶ ἔσπευγασθῆ ὁ μεσδόμος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ὡς διακε-

κριμένου πολιτευομένου πατρός, ἐνωρίτατα ἀπεπεράτωσε μετὰ τῆς διακρίνουσας αὐτὸν φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς του, ὅτε ἀκολουθήσας ἐξ ἰδίας ἐφέσεως τὴν Νομικὴν Ἐπιστήμην, ἐγένετο τῷ 1880 Διδάκτωρ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Νεώτατος ἔτι τὴν ἡλικίαν μετέβη εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ἔνθα ἐπὶ μακρὰ ἔτη διαμείνας, συμπλήρωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, διακριθεὶς καὶ ἐκεῖ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων καὶ τῶν ἀλλοθινῶν.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀξία τοῦ **κ. Κυριακοῦ** ἐν Παρισίοις ἐξιτιμήθη πολυτίμως, πλειστακίς δ' εὐφρόμως ἀνεγνώφῃ ἢ συμμετοχῇ αὐτοῦ ἐν τοῖς αὐτοῖσι Σωματείοις καὶ Συνεδείοις, ἰδίᾳ μάλιστα ὅτ' ἐξ ἰδιαζούσης ἐκτιμήσεως ἐκλεγείη Πρόεδρος τῆς ἐν Παρισίοις Φιλολογικῆς καὶ Μουσικῆς Ἑταιρείας, ἠδυνήθη νὰ δράσῃ ἐν ἀληθεῖ πατριωτισμῷ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος αὐτοῦ. Μετὰ ἑπταετῆ οὕτω ἐν Εὐρώπῃ ἐξαίρετον ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν, ἐπαγγέλλετο τῷ 1890 εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα ὑπὸ τὰς γρηγορώτερας προσδοκίας τὸ πρῶτον ἐξήσκησε τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, καὶ εἶτα τῷ 1892 μετ' εὐδόκιμον δοκιμασίαν ἐγένετο ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ Ὑφηγητὴς τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου, εἰς ὃ μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ δὲν διέλιπεν ἐνδιαθρίβων, ἐκδοῦς μάλιστα καὶ πρωτοτυπωτάτην μελέτην, ἐκτὸς ἄλλων ὁραίων διαθρίβων, ἃς ἐγραψεν ἢ ἐδημοσίευσεν εἰς διαφόρους Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας. Τελευταίον μὴ στέργων τὴν ἐν τῇ Πολιτικῇ ἀνάμειξιν αὐτοῦ ἡσχολήθη εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ τοῦ Δημοσίου Δικαίου μελέτας, γενόμενος καὶ Διηγήτορας τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Πρεσβείας.

Τὸ περαιτέρω ὅμως στάδιον τοῦ διακεκριμένου ἐπιστήμονος ἀνέκοψε τὸ ἐπεληθὸν ἀποτόμως μοιραῖον τέλος, ὅπερ ἐν ὅλῃ τῇ σωματικῇ καὶ πνευματικῇ ἀκμῇ ἀπέσβεσε τὴν γρησιμωιάτην ζωὴν καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ εἰς τὴν Ἐπιστήμην ἐπιπέκτου θεράποντος αὐτῆς. Τὸν **Κωνσταντῖνον Κυριακὸν** θανόντα ἐν Ἀθήναις τὴν 21^ν Ἀπριλίου τοῦ 1898 ἠκολούθησεν ἐν τῷ τάφῳ ἡ ἀγαθωτάτη Μήτηρ αὐτοῦ **Μαρία Κυριακοῦ** θανοῦσα τὴν 1^ν Ὀκτωβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. Δέσποινα ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων τῆς Ἀθηναϊκῆς Κοινωνίας δὲν ἀνθιεῖzen εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ μόνου υἱοῦ αὐτῆς, ὃν ἐλάτρευε, σκληρὰν δοκιμασίαν.

✱ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΚΥΡΙΑΚΟΣ ✱

Εἶν και μόνον ὁ κοινωνικὸς βίος παρήγαγεν ἀντίρροπον κατὰ τῆς θλίψεως και τοῦ πόνου, τῆς ἀπογοητεύσεως και τοῦ ἀπελπισμοῦ ὃν γεννᾷ ὁ θάνατος ὄντων προσφιλῶν, και μίαν και μόνην παρεσκεύασεν οὗτος τοῖς θλιβομένοις παρηγορίαν και ἀνακούφισιν. Ταῦτα δ' εἶναι ἡ ἀγαθὴ μνήμη, ὅσας τις τοιαύτην ὁ ἀπερχόμενος τοῦ κόσμου τούτου καταλείπει ἐν αὐτῷ. Καὶ ἀληθῶς γνωρίζει τις, ὅτι και αἱ νεκρολογίαι, ὅπως και οἱ ἐπιτάφιοι και οἱ πανηγυρικοὶ, ἀπώλεσαν πᾶσαν ἔννοιαν εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν ἰνδαλμάτων και τῶν σκιῶν, εἰς ἣν κατὰ κανόνα ἡ ἀρετὴ ἀναζητεῖται μόνον ἐκ τῶν κατ' αὐτῆς ὕβρεων τοῦ φθόνου,

✱ ΙΩΣΗΦ ΜΕΡΤΡΟΥΔ ✱

και ἡ ἐπίσημος ἀγρη-
στία και ἀνικανότης μόνον ἐκ τῶν ἐγκωμίων δι' ὃν τὴν καταστέφει ἡ εὐτέλεια. Ἄλλ' ἡ συνειδήσις τῆς καταστάσεως ταύτης δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ βράνη τις δι' εὐλαβῶν δακρύων ὀδύνης και διὰ λόγων θαυμασμοῦ, πάντοτε πενιχρότερων τῆς ἀρετῆς του, τὴν μνήμην τοῦ **Ἰωσήφ Μερτροῦδ** ὃν ἐν τῇ ἀκμῇ ἀκόμη τῆς μεγάλης αὐτοῦ χρησιμότητος ἀπέσπασεν ὁ θάνατος ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῆς πατρίδος, εἰς ἣν τόσους εἶγε προσκίτησει τίτλους σεβάσμου και ἀδόλου συμπαθείας. Μακαριστοὶ οὕτω και ἄξιοι τῆς μετὰ θάνατον δικαίας εὐφημίας οἱ ἄνδρες ὃν και ὁ βίος και ἡ τελευτὴ παροέχουσι ἀφορμὰς πρὸς διδασκαλίαν και ἐγκαταλείπουσιν εἰς τὴν γῆν

πολύτιμον κληροδοσίαν. Ἡ καρδιά αὐτῶν και πάλλουσα και κόνις ὁμιλεῖ ἡμῖν περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, και ἡ φωνὴ αὐτῶν εἶτε ἐν μέσῳ ἡμῶν λαλοῦσα, εἶτε ὡς ἡχώ ἐκ τοῦ παρελθόντος ἐρχομένη και ὄλονεν βυθιζομένη εἰς τὰς ἀβύσσους τοῦ μέλλοντος, ἀποδίδει τὴν γλυκύτεραν ὑπόμνησιν τῆς ἀγάπης και ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ Ἔθνος. Ὁ βίος και ἡ δράσις τῶν ἐπὶ ἀρετῇ διακρίθέντων εἶναι τὸ σοφώτατον και τὸ διδασκικώτατον ἀπάντων τῶν ἀνθρωπίνων διδασμάτων, μεταξὺ δὲ τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, δικαίως διακρίνονται οἱ πατρογονικὸν τι κλέος ἔχοντες, ἱκανοὶ δὲ ἀναδειχθέντες ὅπως συνεχίσωσιν αὐτό. Τῆς τοιαύτης τύχης ἤξιωθῆ ὁ **Ἰωσήφ Μερτροῦδ**. Τ' ὄνομα τῆς οἰκογενείας του ἀναπολεῖ εὐγενεῖς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, ἡ δὲ ζωὴ και αἱ πράξεις αὐτοῦ, και ὡς ἀνωτέρου Προξενικοῦ ὑπαλλήλου και ὡς πολίτου παροέχουσι λαμπρὸν παράδειγμα ἀνδρὸς φιλοπάτριδος, ὑπηρετήσαντος τὸ Ἔθνος αὐτοῦ μετ' ἀπαραιμίλλου ἀφοσιώσεως διὰ τῶν φώτων και τῆς πείρας του.

Διαφεύγει τὰ στενὰ ὅρια ἐγκαρδίου βιογραφικοῦ σημειώματος ἡ ἀναγραφὴ τῆς ὅλης ἱστορικῆς ἀρχῆς και ποικίλης δράσεως τῆς οἰκογενείας τοῦ **Ἰωσήφ Μερτροῦδ**, διότι ἀληθῶς ἡ ἀνέλιξις αὐτῆς ἀποτελεῖ ἱστορικωτάτην και ὑπὸ

πᾶσαν ἔποψιν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην. Υἱὸς τοῦ Ἀνδρέου Μερτροῦδ, κατήγετο ἐκ πατρὸς μὲν ἐξ εὐγενεστάτης Γαλλικῆς οἰκογενείας, ἐγκαταστάσης ἐν Ἀθήναις περὶ τὰ τέλη τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, ἐκ μητρὸς δ' ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης καὶ διαπρεπούς Ἀθηναϊκῆς οἰκογενείας τῶν Ζαχαρίτσα, ἧς οἱ ἐξέχοντες Παναγῆς ἐγένετο Πληρεξούσιος εἰς τὰς Ἐθνικὰς Συνελεύσεις τοῦ 1821 θεῖος αὐτῆς καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς Νικόλαος ὄπλαρχηγὸς τότε ἐρχομάτισε Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ Ὄθωνος καὶ πολλὰκις αἰρετὸς ἀντιπρόσωπος καὶ ἀρχὸν δημοτικός. Εἰς τὸν Ἰωδὴν Μερτροῦδ μετεδόθησαν νηπιόθεν ὅλα τὰ προτερήματα τῆς μεγάλης καὶ τετιμημένης αὐτοῦ οἰκογενείας ἧς τὰ μέλη διεφύλαξαν τὴν δόξαν καὶ εὐκλειαν καὶ διετήρησαν ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ ἀρχοντικὸν ἦθος, ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ σοβαρᾷ ἀφειλείᾳ καὶ τῇ εὐγενεῖ ἐκείνῃ ἡμερότητι ἐν ἣ διεκρίθη ὁ πλήρης ἐξῶχων γεγονότων καὶ ἀπαραιτίλλου φιλοπατρίας οἶκος αὐτοῦ. Ὁ Ἰωδὴν Μερτροῦδ ἀρτίως ἐπιστημονικῆς μορφώσεως τυγχὼν ἐν Παρισίοις, κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐν ἣ τὸ πρῶτον διωρίσθη τῷ 1863 Καθηγητῆς ἐν Συρῷ καὶ Πάτραις. Ἰδίᾳ ὁμῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔφρσις ἠνάγκασαν τὸν Ἰωδὴν Μερτροῦδ ν' ἀποσυρθῆ τῷ σταδίου τούτου καὶ ν' ἀποδυθῆ εἰς τὴν Προξενικὴν ὑπηρεσίαν, ἐν ἣ νεώτατος εἰσῆλθε μὲ τὴν λάμπουσαν ζωὴν καὶ τὴν διαυγῆ διάνοιαν τὴν διακρίνουσαν τοὺς ἀληθεῖς εὐπατρίδας. Καὶ εἰς αὐτὴν ἔκτοτε παρέμεινεν, ἀναδειχθεὶς οὐχὶ ἐκ τῶν κοινῶν τύπων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Ὑπερήφανος διὰ τὴν ἔκλαμπρον αὐτοῦ καταγωγὴν καὶ τὰς παραδόσεις τῆς οἰκογενείας του, ἀνεφάνη ἀπτόητος ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου συμφέροντος καὶ τοῦ καθήκοντος ὑπηρεσιακῷ ᾄγωνι, ὃν ἐνεκολλώθη πεπρωκισμένος ἀπὸ φύσεως καὶ ἀπὸ μορφώσεως ὑπὸ πάντων τῶν προσόντων τῶν ἐγγυωμένων πλήρη εὐδοκίμησιν ἐν τῇ ὑπηρεσιακῇ σταδιοδρομίᾳ. Περὶ τὰ τριάκοντα συναπτὰ ἔτη ἀδιαλείπτως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπομακρύνσεως ὑπηρετήσας ὡς Πρόξενος ἐν Κυθωνίαις, Βερατίῳ, Ἡρακλείῳ τῆς Κρήτης, Ρόδῳ καὶ τελευταίον ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐτίμησε διὰ τῆς πατριωτικωτάτης καὶ πεφοτισμένης πολιτείας αὐτοῦ τὸ Προξενικὸν σῶμα, ὅπερ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πολυτίμου ἀνδρὸς ἀπόλεσε διατρεπὲς αὐτοῦ μέλος, ἀείποτε διακριθὲν ἐν διαφόροις Ἐθνικαῖς περιστάσεσι, καὶ ὅπερ ἐνεσάρκωνεν ἐν ἑαυτῷ τὴν τελειότεραν ἴσως ἐκδήλωσιν τῆς ὑπαλληλικῆς ἀτομικότητος, ἀξιοπρεπείας καὶ χρησιμότητος. Ἡ ὡς Πρόξενος ἐπὶ τόσα ἔτη φιλόπατρις ζωὴ τοῦ Ἰωδὴν Μερτροῦδ ἀποτελεῖ καὶ τὸν εὐγενέστερον σταθμὸν τοῦ βίου αὐτοῦ, διότι πάντοτε ἐλάμπρυνε τὴν ἐν τῷ ἔξῳ Ἑλληνισμῷ, παραμένον ἐν θέσεσιν ἐπικαιρίοις ὡς Πρόξενος, ἀποστολῆν του καὶ ποικιλοτρόπως ἐχρησιμοποίησε τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τῆς βαρύτητος, ἣν πανταχοῦ ἐνέπνεεν ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ μεγαλείου.

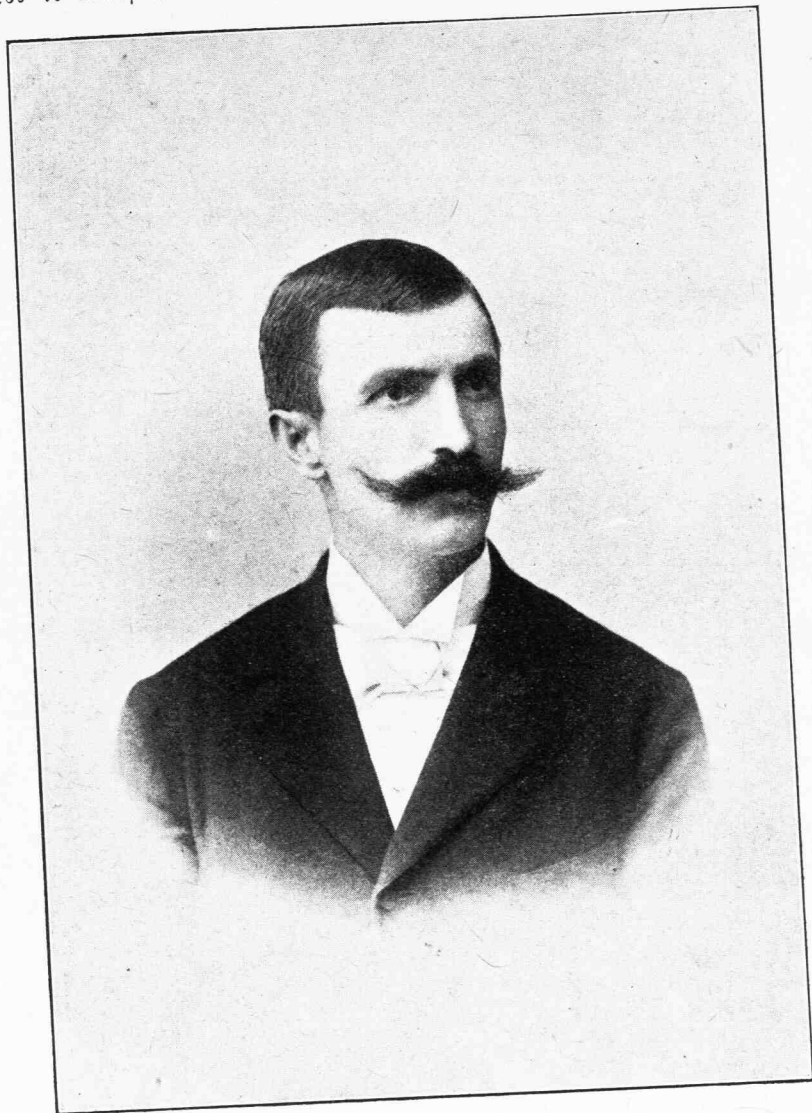
Ἀτυχῶς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἔνθα ἐν ἀγαστῇ μετροφορῶσύνῃ ἀλλὰ καὶ ἐμπνευσμένην ἐργασίᾳ χρησίμως ἐξυπηρέτησε τὰς αὐτῆς Ἐθνικὰς ὑποθέσεις καὶ ὅπου ὡς Πρόξενος Ἀ' τάξεως ἀμερίστως ἠγαπήθη καὶ ἐξετιμῆθη ἀπὸ τοῦ Παναγ. Πατριάρχου, τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ Προξενικοῦ σώματος μέχρις ἀπάντων τῶν ἁλλοδαπῶν καὶ ἡμεδαπῶν, ἔλαβε τὰ σπέρματα δεινῆς νόσου, ἧτις καὶ ἐν ἡλικίᾳ εἰσέτι μεστῇ ἐνεργείας καὶ ζωῆς ἔγαγε τὸν Ἰωδὴν Μερτροῦδ εἰς τὸν τάφον τῆν 31^{ην} Ὀκτωβρίου τοῦ 1898.

✱

Ἐθρονήσαμεν οὕτω τὸν κράτιστον ἐργάτην καὶ σημαιοφόρον τοῦ καθήκοντος, τὸν καθ' ὅλον τὸν δημοσίον αὐτοῦ βίον ὑπεραμυνθέντα ἀγερώχως ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἡμετέρας Πατρίδος, ἀλλ' ἐν ταύτῳ ἐκλαύσαμεν καὶ τὸν ἄριστον πολίτην, τὸν παρήγορον ἀδελφόν, τὸν ἀγαθώτατον φίλον, οὗ ἡ ὄραία μορφή εἰκόνιζε τελείως τῆς αἰσθηματικωτάτης ψυχῆς του τὴν ἄπειρον καλωσύνην καὶ γενναϊότητα. Πόσαι εἰκόνες μὴ πραγματωθέντων πόθων του δὲν ἐκυμάτιζον εἰς τὰ τελευταῖά του βλέμματα! . . .

Ἐκ τῆς μνήμης ἡμῶν δὲν θὰ σβεσθῶσιν οὔτε τ' ὄνομά του, οὐδ' αἱ ὑπομνήσεις τῆς ἐργασίας του. Τοσοῦτον ἀγαπημένα ὑπάρξεις ζωῶν ἀθάνατοι διὰ τῶν δακρῶν τῶν φίλων ἐν τῇ μνήμῃ, ἣν αἰωνίαν κατέλιπον!

ΣΑΚΗΡΑΙ τῶ ὄντι καὶ φοβεραὶ εἶναι αἱ δοκιμασίαι ἃς ὑφίσταται ὁ
 δύστηνος τοῦ γήϊνου τούτου πλανήτου ἀλήτης, καὶ πολυκύμαντον εἶναι τοῦ βίου
 αὐτοῦ τὸ πέλαγος, ἕνεκα τῶν σφοδρῶν τῆς ἀστάτου τύχης πνοῶν. Οὐδαμοῦ

✱ ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ ✱

δύναται ν' ἀνεύρη διαρκῆ γαλήνην, ἀλλ' ἀπὸ βραχείας αἰθρίας μεταπίπτει
 αἴφνης εἰς ἀελλώδη θύελλαν ὑπὸ τῶν ἀτυχημάτων καὶ συμφορῶν τοῦ βίου
 ἀπαύστως διαταρασσόμενος. . . Καὶ ὅμως οὐδεμία τῶν ἀνθρωπίνων δυστυχιῶν
 δύναται ἰσχυρότερον νὰ πλήξῃ τὸν ἄνθρωπον, ὅσον ἡ στυγερὰ πνοὴ τοῦ θανά-

του, ὅπoταν εἰσπνεύσασα αἴφνης εἰς ἀγαπητὸν οἶκον συνταράξῃ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ καὶ διασπᾶσῃ τὰ μέχρι τίνος ἀβρόχτως μετὰ τῆς εὐφροσύνης συννηωμένα, ἐξαφανίζουσα διὰ τῆς μαρναντικῆς αὐτῆς διαδρομῆς ὅ,τι περιηλμένον καὶ ὅ,τι θελητικὸν ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ὑπῆρχε. Τότε ὁ ἄνθρωπος πλήσσειται ὑπὸ τῆς ἀπελιστικῆς ματαιότητος, ἀναζητεῖ τὰ πέραν τῶν τάφων ἐκ τῆς δεινῆς συμφορᾶς μυστήρια καὶ ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ ὅποια θὰ ᾔῃναι ἡ μέλλουσα τύχη τῆς ὑπάρξεως ἐκείνης, ἣν ὁ θάνατος κατέβριψεν εἰς τὴν ἀστοργὸν γῆν . . .

Ἡ δῖεπουσα τὰ τοῦ κόσμου τούτου εἰμαρμένη ἐφάνη εἰς τὸν **Περικλῆν Κυριακὸν** τὴν εὐγενῆ καὶ ἀνεκτίμητον αὐτὴν ὑπαρξίν κακεντρεχῆς καὶ ἄπονος, διότι μόλις εἶδεν αὐτὸν μετὰ πολύμοχθον ἀλλὰ καὶ λαμπρὰν ἐπιστημονικὴν ἀποκατάστασιν, εὐδαίμονα ἐν μέσῳ οἰκογενείας, ἥτις ἦτο τὸ πρότυπον τῆς ἁρμονίας καὶ καλωσύνης, ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας, ἥτις μετὰ στοργῆς ἰδιαζούσης ἀνυποκρίτως τὸν ἐτίμα διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἤθους καὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ συνειδησίν καὶ εὐθύτητα, ὦ! τότε ἐπληξεν αὐτὸν θανασίμως! Πόσον ἀπελπιστικῶς ἀνεξήγητον εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων τυγῶν τὸ μυστήριον!!

Ὁ **Περικλῆς Κυριακός**, ὅστις ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν τῇ ξένη τὴν ὑστάτην πνοήν του, ὑπῆρξεν ἀποκλειστικῶς δημιουργημα ἑαυτοῦ. Τέκνον ἐντίμων ἀλλ' οὐχὶ πλουσιῶν γονέων ἐδημιούργησε τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐπίζηλον αὐτοῦ θέσιν διὰ μόνης τῆς εὐφύας καὶ τῆς ἀληθῶς μοναδικῆς αὐτοῦ φιλοπονίας. Εἰκοσαετῆς μόλις, συνεπλήρωσεν ἐνταῦθα καὶ ἐν Παρισίοις τὴν τε στοιχειώδη καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσίν του, ὅτε καὶ διορίσθη Καθηγητῆς τῆς Μηχανουργίας ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ, οὗ ἀνεφάνη ἀλληθῆς ἐγκαλλώπισμα καὶ ἐδίδαξεν ἐν αὐτῷ ἀκαμάτως ἐπὶ βλόκληρον εἰκοσιπενταετιᾶν Ἐπιστήμην πρακτικὴν καὶ ὠφέλιμον εἰς τὴν Πατρίδα. Διάνοια ἐνεργὸς καὶ διάπυρος, πλήρης ζωῆς καὶ δυνάμεως, ἀνὴρ ἀκαταβλήτου δραστηριότητος καὶ ἐπιστήμων ἄριστα κατηγορησμένους, δὲν διεκρίθη μόνον ὡς Καθηγητῆς δι' ἐξόγου καὶ σπανίου διὰ τὴν Πατρίδα ἡμῶν ἐπιχειρηματικῶν πνεύματος, ἀλλὰ κατέλιπε καὶ ὡς Μηχανικός ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γῶρᾳ Μνημεῖα δι' ὧν θὰ εὐλογηταί τ' ὄνομά του. Φέρων ὡς ἐφόδιον γενικὰς γνώσεις καὶ περροικισμένους δι' ἐξόγου καὶ σπανίου διὰ τὴν Πατρίδα ἡμῶν ἐπιχειρηματικῶν πνεύματος, ἐξετέλεσεν ἐπιτυχεστάτα μεγάλα δημόσια καὶ δημοτικὰ ἔργα, κυρίως δ' εἶπεῖν δὲν ὑπῆρξε σχεδὸν ἐν Ἑλλάδι μηχανικὸν ἢ δημόσιον ἔργον, εἰς ὃ νὰ μὴ μετέσχεν ὡς Μηχανικός ὁ **Περικλῆς Κυριακός**.

Τὰ ὑδραυλικά ἔργα Ἐθῶν, Χαλκίδος, Φιλιατρῶν, Γαργαλιάνων, Ἀθηνῶν, τμήματα τῶν σιδηροδρόμων Πελοποννήσου καὶ Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, τὸ Ἴπποδρόμιον, τὸ Δημοτικὸν Θέατρον Ἀθηνῶν, τὸ Χημεῖον, τὸ Στάδιον, τὸ πολυδαίδαλον μεταλλοπλῦσιον ἐν Λαυρίῳ καὶ πλεῖστα ἕτερα ἀξιολογὰ ἔργα ἀπομένουσι τὰ λίθινα συγγράμματα δι' ὧν ὁ **π. Κυριακός** συνέδεσε τ' ὄνομά του μετὰ τῆς ἀληθεστέρας παρ' ἡμῖν προόδου. Τελευταῖον εἶχε μετὰ χρηστοτάτων προσδοκιῶν ἀναλάβει τὸ μέγιστον τῶν ἔργων, τὴν κατασκευὴν τῶν μονίμων δεξαμενῶν Πειραιῶς, ἀλλ' ὁ θάνατος ἀνέκοψε τὴν ἐξοχὸν ταύτην ἐργασίαν ἣς ἡ ἀποπεράτωσις θὰ ἐτίμα ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τοῦ πολυκλαύστου ἀνδρός.

Ὁ **Περικλῆς Κυριακός** ἀπέθανεν ἐν Βιέννῃ καὶ ἐτάφη ἐν Ἀθήναις τὴν 1ην Νοεμβρίου 1898.

Ὅλοι ἔχυσαν εἰλικρινῆ δάκρυα ἐπὶ τῇ ἀώρῳ αὐτοῦ τελευταῖ καὶ ὅλοι ἠσθάνθησαν σιδηρόνυχον τὴν ὁδύνῃν εἰσδύουσαν εἰς τὴν καρδίαν των . . . Ἄλλ' οὕτως εἴμαρτο! Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαμπροῦ σταδίου του κατέπεσε διὰ νὰ μὴ ἀνεγερθῆ ποτὲ πλεόν ὁ πολῦτιμος ἐπιστήμων καὶ φίλος, ὁ σπάνιος πολίτης, ὁ θεῖος ἄνθρωπος. ὦ! Εἶναι ἀγωνιώδες τὸ νὰ θέλῃ τις νὰ περιγράψῃ στιγμὰς ἀπεριγράπτου συμφορᾶς. Ἡ χεὶρ παραλύει καὶ ὁ κάλαμος πίπτει, πίπτει πενθίμως ἐπὶ τοῦ γάρτου, ἐν ᾧ τὰ δάκρυα ἀποκρυσταλλοῦνται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἡ μόνη ἀναλλοίωτος ἀνάμνησις ἐκεῖνου ὅστις τοσοῦτον ἐπὶ τῆς γῆς ἠγαπήθη. . .

ΠΑΡΧΕΙ αναντίρρητον, ὅτι ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἀνδρῶν ἐναρέτων καὶ δια-
 πρεπῶν, καὶ δικαία καὶ χρήσιμος εἶναι ἡ ἀναγραφὴ τῆς ἐν τῷ βίῳ δράσεως
 αὐτῶν καὶ τῆς δημοσίᾳ ἐκφράσεως προσήκοντος ἐπαίνου καὶ ὀφειλομένης εὐγνω-
 μοσύνης. Τὸ ἀπήχθημα τῆς δημοσίας ταύτης ἐκδηλώσεως οὐ μόνον ἀποτελεῖ τὴν
 μόνην ἀληθῆ ἐν ἀνθρώποις μισθαποδοσίαν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ νύττει ὀξύτερον
 τὴν εὐγενῆ ἀμιλλαν τῶν συντεῶν πολιτῶν καὶ φιλοτίμων στρατιωτικῶν εἰς τὸ

✨ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗΣ ('Υποστράτηγος) ✨

βουλεύεσθαι καὶ πράττειν πάντοτε πάνθ' ὅσα τὴν εὐγένειαν τῆς ἀνθρωπίνης
 ὑπάρξεως ἐξαιροῦσι καὶ τὰ ἔθνη μεγάλα καθιστῶσιν.

Ἡ ὅλη μακρὰ στρατιωτικὴ ζωὴ τοῦ **X. Χρυσοβέργου** παρέχει φωτεινοτά-
 την τὴν εἰκόνα τῆς ἀληθείας αὐτῆς, διότι ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ γεραροῦ τούτου στρα-
 τιώτου τῆς Πατρίδος ὁ ἠθικὸς νόμος ἦτον ἐβρίζωμένος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καθ'
 ἅπαν τὸ μακροχρόνιον διάστημα τοῦ ἐντίμου στρατιωτικοῦ αὐτοῦ βίου ἠγωνίσθη
 εἰς τὴν ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ πράξιν τῆς ἀρετῆς καὶ διεκρίθη ἐπὶ ἀγνῷ πατριωτι-
 σμῷ καὶ μεγάλῃ αὐταπαρνήσει, ἰκανῶς διδαχθεὶς τὰς στρατιωτικὰς ἐκεῖνας ἀρχάς,
 δι' ὧν ἡ ἀρίστη στρατιωτικὴ σκοπιμότης ἐν παντὶ ἔθνεϊ ἐπιτελεῖται.

Ὁ **Χαράλαμπος Χουδοβόργης** ἐγεννήθη τῷ 1819 ἐν Μεσημβρία τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας, παραλίας πόλεως ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἰδρυθείσης ὑφ' Ἑλληγῶν ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ διαμενούσης ἔτι γηνησίως Ἑλληνικῆς. Ἡ οἰκογένειά του κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1822, ὁ δὲ πατὴρ του ἦτο εἰς τῶν ἀνδρῶν τῶν μεγάλων ἐκείνων χρόνων, ὧν οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἐπιζώντων μετὰ σεβασμοῦ ἀναμιμνήσκονται τῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ ἡθους καὶ τοῦ ἀρχαίου χαρακτῆρος. Ἐγεννάτο ἡ Ἑλλάς, ὅταν ἐγεννήθη ὁ **Χ. Χουδοβόργης**. Ἦτο ἡ τότε Ἑλλάς, ἥτις ἠρίθμει ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους τῆς τόσου ἀληθείς ἤρωας, ὅσους ὁ οὐρανὸς ἀστέρας. Τοῦ Μαραθῶνος ἡ θεὰ εἶχε κατέλθει ἐκ τῶν ἐπὶ αἰῶνας ἀρωματικῶν κρησφυγέτων τῆς εἰς τὰ αἱματοβαφῆ πεδία, καὶ ὑπὸ τὸ ἄσμα τῆς ἐλευθερίας, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς δόξης, ὑπὸ τὴν ἀρωματισμένην ἐκ τῆς πυρίτιδος ἀτμοσφαίραν, ἔξω ἀβλήται τὸ φρόνημα καὶ τὸ σῶμα ἄνδρες. Εἰς ἐκείνας τὰς ἰδανικὰς στιγμὰς τῆς αἰγλῆς καὶ τῆς τιμῆς, τῆς ἐνδόξου πραγματικότητος καὶ τῶν ζωντανῶν ὀνείρων, τ' ἀπανταχοῦ διεσπαρμένα τέκνα τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος καθήρχοντο, ὅπως ἐνισχύσῃσι τὴν μεγάλην Πατρίδα αὐτῶν, ἥτις αἰμοσταγῆς ἐξεληθούσα τοῦ ὑπερανθρώπου ἀγῶνος, ἔκυπτεν ὑπὸ τὸ βᾶρος τῆς ἰδίας νίκης. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ ὁ πατὴρ τοῦ **Χ. Χουδοβόργη** ἐγκατέλιπε τὴν ναυτικὴν ζωὴν του καὶ πλήρης ἐνθουσιασμοῦ κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ ν' ἀγωνισθῆ ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐκ τῶν ἀδελφῶν του ὁ πρεσβύτερος Ἀριστείδης Χρυσυβέργης ἀνδραγαθήσας κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, εἰς ὃν μετέσχεν ἡγούμενος σώματος ἐξ Ἑλλήνων, ἐτιμήθη διὰ τοῦ βαθμοῦ τοῦ Συνταγματάρχου ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας προδιόχου αὐτὸν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ, εἰς ὃ εὕρισκετο πληγωμένος. Οὗτος ἐκλήθη εἶτα ὡς ὑπασπιστῆς τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ μετασχὼν τοῦ τελευταίου Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου, ἕνεκα τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ προήχθη εἰς Στρατηγόν· πρὸ ἑπταετίας ἀπέθανεν ἐν Ῥωσίᾳ.

Τὰς ἡμέρας τῶν ἀγῶνων καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ διεδέχοντο πλέον νέαι ἡμέραι ἄλλου ἡρωϊσμοῦ, ἀλλ' ἡρωϊσμοῦ ἀθροῦβου καὶ ἐν τοῖς πλείστοις ἀγόνου, καὶ στάδιον μεστὸν μόγθων καὶ στερήσεων ἠνοίγετο πρὸ τῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων γεννηθέντων καὶ γαλουχῆθέντων Ἑλληνοπαίδων. Ὀφείλον, ὅπως ἠδύνατο, νὰ καταρτίσῃσι ἑαυτοὺς εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος, ὡφείλον ὑπερπηδῶντες δεινὰ καὶ ἀνυπέβλητα προσκόμματα, ἅτινα ἀνεφάνοντο αὐτοῖς ἀνὰ πᾶν βῆμα, νὰ χορηγήσῃσι εἰς νέον στάδιον εἰρήνης καὶ ἀναδιοργανώσεως τὴν ἐνθερμον αὐτῶν ἀφοσίωσιν καὶ ἐργασίαν. Τὰ πάντα ἔχρηζον ταχίστως **Χουδοβόργης** προτροπόμενος ἀνδρῶν. Τότε ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του ὁ **Χ. Χουδοβόργης** προτροπόμενος κατετάχθη εἰς τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἐξ ἧς ἐξῆλθε τῷ 1842 μετὰ λαμπρᾶς σπουδᾶς, μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνθυπασπιστοῦ καὶ ἀμέσως διωρίσθη εἰς τὰ Δημόσια Ἔργα, ὧν ἡ Διεύθυνσις τότε ἀνετίθετο εἰς ἄνδρας ἀνήκοντας εἰς τὸ Μηχανικὸν σῶμα τοῦ Στρατοῦ. Πειροκισμένος δι' εὐφύας ὁ **Χ. Χουδοβόργης** καὶ ἰδιαίτως ἀπελθὼν καὶ παραμείνας ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς εἰς ἰδίαν μελέτας, εἰς ὃν ἠσχολήθη ἀπελθὼν καὶ παραμείνας ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Βιέννην, διδάσκων δὲ ἀλλὰ καὶ διδασκόμενος ἐν ταῦτῳ, μετὰ σειρὰν ὄλων ἐτῶν δημοσίας ὑπηρεσίας, κατήρτισεν ἑαυτὸν ἕνα τῶν φιλομαθεστέρων καὶ διαπρεπεστέρων Ἀξιωματικῶν τοῦ Μηχανικοῦ, οὗ τοὺς ὄλους στρατιωτικοὺς βαθμοὺς διήλθε πάντοτε διαπρέπων καὶ προαγόμενος κατ' ἐκλογὴν. Ἀνὴρ μεγάλης παιδείας, στρατιώτης ἐπιστήμων κυρίως, διεκρίθη καὶ ὡς Διευθυντῆς τῶν Δημοσίων Ἔργων τῷ 1860 καὶ ὡς Καθηγητῆς ἐπὶ μακρὰ ἔτη, γράφων καὶ ὁμιλῶν μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ εὐγλωττίας. Τελείως κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὁ **Χ. Χουδοβόργης** συνέγραψε καὶ ἀξιόλογα στρατιωτικὰ ἔργα.

Κατ' ἐξοχὴν φιλόπατρις ἀνὴρ καὶ φιλόανθρωπος διέθεσε πολλάκις ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἱκανὰ ποσὰ ὑπὲρ εὐεργετικῶν σκοπῶν καὶ καθιδρυμάτων, φέρων δὲ τὸν βαθμὸν τοῦ Ὑποστρατήγου καὶ τιμημένον διὰ τοῦ παρασήμου τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν, ἀπέβίωσεν ἐν Ἀθήναις τὴν 28^{ην} Σεπτεμβρίου τοῦ 1898.

ΖΩΗ πλήρης δράσεως ἔν τε τῷ κοινωνικῷ καὶ δικαστικῷ σταδίῳ, ἀνὴρ φωτεινοτάτου πνεύματος καὶ χαρακτήρος εὐθυτάτου ὁ **Δημήτριος Κιτσίκης**, εἴμαρτο νὰ τελευτήσῃ τὸν βίον ὑπὸ τὰς δυσμενεστέρας τῆς τύχης συνθήκας. Θῦμα νόσου, ἣτις χαρακτηρίζει κατ' ἐξοχὴν τὸν νευροπαθῆ αὐτὸν αἰῶνα, δὲν ἀντέσχε, καὶ ὁ μελανὸς πέπλος ὁ ὁποῖος ἐνωρὶς περιεκάλυψε τὴν δάδα τῆς διανοίας, ὑπῆρξε τὸ σάβανόν του. Καταβλήθει, ὠχρὸς, μακρὰν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς δικαστικῆς ἑδρας δὲν κατώρθωσε νὰ διανύσῃ μέχρι τέλους τὴν ἀνάντη ὁδὸν τοῦ βίου. Καὶ κατέπεσε . . . προπεμφθεὶς σεμνῶς, ὡς ἐζήσεν, εἰς τὸ τέρμα τῶν βιωτικῶν ἀγῶνων τὴν 27^{ην} Νοεμβρίου τοῦ 1898.

✽ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΤΣΙΚΗΣ ✽

ἐπικτήτους ἀρετάς, δι' ὧν ἐκοσμεῖτο, ἰδίᾳ δὲ διακριθεὶς διὰ τὴν ἀτεγκτον αὐτοῦ δικαστικὴν ἀκεραιότητα. Ἐπιστήμων βαθύς, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐδωλίων τοῦ Πανεπιστημίου ὑπερόχως καταρτισθεὶς, ἐκλήθη εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν, ὡς Ἀντεισαγωγελεύς, μὲν ὡς ὑπερβᾶς τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Ἐκτοτε ὑπηρετήσας ὡς Πρωτοδίκης καὶ ἐν Ἀθήναις προήχθη εἰς Ἐφέτην, πᾶσαν δὲ τὴν πρόοδον καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ ταύτην ἐστήριξε πάντοτε ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῆς ἰκανότητος καὶ τῶν ἐν γένει δικαστικῶν του προσόντων, αἰετοτε ἀναγνωρίζομενος εἰς εὐρύτερον κύκλον ὡς ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του ἐν τῇ δικαστικῇ σταδιοδρομίᾳ.

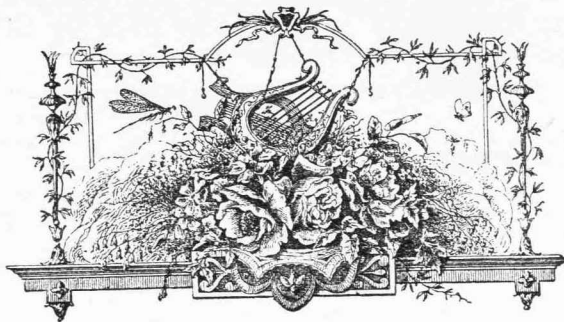
Πόσον ὑψηλὸν τὸ τοῦ δικαστοῦ ἀξίωμα! Πόσον ἱερὰ ἡ ἐντολή, ἣν ἔχει ἀπὸ τῆς κοινωνίας. Οὐδὲν ἀξίωμα δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτό. Τὸ δικαστικὸν ἀξίωμα μετέχει οἷονεὶ ἱερωσύνης· ὁ δικαστὴς ἐφαρμόζει ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὴν ἰδέαν τοῦ δικαίου, ἣτις μὴ δυναμένη νὰ ἐξηγηθῇ, ἐὰν ὄλικη μόνον ἦτο τοῦ ἀνθρώπου ἢ φύσις, ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν τῷ ἀπίρῳ, ἐν τῷ θείῳ. Ποία δὲ τῶν δικα-

✽
 Ὁ Δ. Κιτσίκης ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἄξιος τῆς ἀγάπης, ἣν ἐνέπνευσε κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους τοῦ βίου του εἰς πάντα, ὅστις ἠτύχησε νὰ τὸν γνωρίσῃ, καὶ ὡς διάνοια καὶ ὡς χαρακτήρ καὶ ὡς καρδιά. Ἐλκων τὴν καταγωγὴν ἐκ μιᾶς τῶν ὑποδοῦλων νήσων τοῦ Αἰγαίου — τῆς Μιτυλήνης — παιδαγωγηθεὶς ὑπὸ ἀνεπτυγμένων καὶ ἐναρέτων γονέων καὶ τυχῶν ἀρτίας ἐγκυκλίου καὶ ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, εἰσῆλθε νεώτατος — εἰκοσιδιετῆς μόνον — εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἐν ἣ ἄλλοθὺς διέπρεψεν, ἐπιδείξας πάσας τὰς φυσικὰς καὶ

στῶν ἢ δύναιμι ἐπὶ τε τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας; Τὰ ἐξῆς ἀποφαινεται περὶ αὐτῆς ἑξοχὸς συγγραφεύς: «Καὶ ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ᾖ δεσποτική καὶ κακὴ, τὸ Κοινοβούλιον διεσφαρμένον, ἀρκοῦσιν οἱ χρηστοὶ δικασταί, ὅπως διαῤῥυθμίζοντες τὴν Πολιτείαν σώσωσι τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου». Τοῦτου ἕνεκα καὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι πολιτειολόγοι ἔκριναν τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν τρίτην ἀναγκαίαν ἐξουσίαν τοῦ Κράτους. Διὰ τοῦτο ὑπὸ μεγάλων ἀρετῶν πρέπει νὰ κοσμῶνται οἱ δικασταί. Ὁ ἀληθὴς δικαστὴς πρέπει νὰ ᾖ αὐστηρὸς καὶ ἐπιεικὴς, ψυχρὸς ὡς ὁ νόμος καὶ θερμὸς ὡς ὁ μάρτυς τῆς ἀδικίας, ἐμβριθὴς ἅμα καὶ ὀξυδερκής, πεφωτισμένος ἅμα καὶ ἔμπειρος τῶν τῆς κοινωνίας, δεινὸς περὶ τὴν ψυχολογίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ τὴν λύσιν τῶν λεπτοτάτων νομικῶν ζητημάτων, ἀκέραιος τὸν χαρακτῆρα καὶ ἐλεύθερος τὸ φρόνημα, ἔχθρὸς ἀμειλικτος τοῦ φατριασμοῦ, οὐδέποτε μολῶν ἐν ἑαυτῷ τὴν δικαστικὴν του τήβεννον. Ὁ ἀληθὴς δικαστὴς πρέπει νὰ μεριμνᾷ περὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ μᾶλλον ἢ περὶ τῆς ἑαυτοῦ ὑπολήψεως. Πρέπει νὰ ᾖ θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς φιλόσοφος, βράχος ἀπέναντι τῶν ἰσχυρῶν, περιφρονῶν καὶ τῶν κυβερνήσεων τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς ὑλακὰς τῆς δημοκρατίας. Οὕτω δὲ ἀποφαινόμενός τις, δὲν προβλέπει ἐν βλέμματι ἀπέλπιδι ἢ ἐπισφαλῆ τὴν νεωτέραν γενεάν, ὀφείλει ὁμοίως νὰ ἐξηγήσῃ ὅτι ἡ μετὰ τὸν Ἑθνικὸν ἀγῶνα γενεά, ὡς ἐγγυτέρα πρὸς τὴν ἐν μυρίαῖς στερήσεσι καὶ δι' ἀπαραιτήτου αὐταπαρνήσεως ἐπεργασαμένην τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος, παρηγάγειν ἄνδρας, εἰς τὸ ἑαυτῶν κατῆκον θρησκευτικῶς προσηλωμένους καὶ τῆς Ἐπιστήμης ἀληθεῖς θεράποντας, διότι τῆς Ἐπιστήμης τὰ ζωογόνα νάματα ἐγένοντο, μετὰ αἰῶνων ζυγόν, ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι.

Παρὰ τῷ **Δημητρίῳ Κιτιδίῳ** ἐν ἁρμονίᾳ ὑπῆρχον αἱ ἰδιότητες αὗται, δι' ὧν ἐν τῇ εὐρύτητι τῶν γνώσεων αὐτοῦ καὶ τῇ βαθύτητι τῆς κρίσεως ἐνωρίτατα ἀνεφάνη εἰς τῶν διαπρεπεστέρων ἀνωτέρων δικαστικῶν λειτουργῶν καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἀξία του προσητένισε δικαιοματικῶς εἰς δικαίαν προαγωγὴν καὶ ἀμοιβήν. Τὸ δικαστικὸν ἀξίωμα παρὰ τῷ **Δ. Κιτιδίῳ** ἦτο ἀληθὴς ἱερωσύνη, εἰς ἣν μέχρι τέλους τῆς τόσον δαφιλῶς ὠφελίμου ζωῆς του, μεθ' ὅλας τὰς ἐναντιότητας τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν ἄστοργον ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐγκατάλειψιν τοῦ δικαστικοῦ σώματος, διετήρησε τὸν ὕψιστον ἐκείνῳ ἐνθουσιασμόν, μὲ τὸν ὁποῖον εἰσέρχεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους εὐελπις νεότης. Ἐντεῦθεν ὡς δικαστῆς διέλαμψεν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ θείου τῆς δικαιοσύνης ἔργου. Ἀγνός, δίκαιος καὶ ἐντιμος, ὡς ἦτο, ἀπετέλει βεβαίως μίαν ἔκλαμπρον διάκρισιν δικαστοῦ, ἐν γένει δὲ ἡ μόρφωσις αὐτοῦ καὶ ὁ χαρακτῆρ ἀνεμίμησκον δικαστικοῦ τύπους ἄλλων χρόνων ἢ ἄλλων χωρῶν. Πάντοτε ἠγάπησε τὴν ἀλήθειαν, πάντοτε ἠγάπησε τὴν δικαιοσύνην.

Ἄτυχῶς ἐν τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ δράσει καὶ χρησιμότητι, μοῖρα σκληρὰ ἐπεσκότισε τὸ ἰσχυρὸν αὐτοῦ πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ βίου τὸν ἀνῆρπασεν ὁ θάνατος ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῆς Πατρίδος, καὶ ὑπὸ τὰς ἀπονωτέρας περιστάσεις κατεσυνέτριψε τὴν οἰκογενειακὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀτυχοῦς οἴκου τοῦ πολυκλαύστου ἀνδρός. Ὑπὸ τὰ μᾶλλον ἐπώδυνα στάδια, μόρσιμος νόσος ἐνέκρωσε τὴν μηδέποτε ἠρεμήσαν διάνοιάν του, καὶ τὸν ἤγαγεν εἰς τὸν τάφον, ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Ἑθνους, εἰς ὃ τὸσους εἶχε προσκτῆσει τίτλους ἀγάπης καὶ ὁμοθυμοῦ ἐκτιμῆσεως.

ΕΙΣ τῶν μᾶλλον μεμορφωμένων ἀξιωματικῶν τοῦ Οἰκονομικοῦ σώματος εἰς ὃν ὀφείλεται καὶ ἡ σύστασις αὐτοῦ. Ὁ Οἰκονομικὸς κλάδος ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ **Ἰωάννου Κρομμύδα** ὑπέστη δοκιμασίαν καὶ στέρησιν, ἣν μόνον ὁ μέλλων χρόνος θέλει ἐπαρκῶς καταδείξει. Ὑπῆρξεν ὁ τελειότερος τύπος τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ καθήκον ἀφοσιωμένου πιστοῦ στρατιώτου. Δημιουργὸς οὐ μόνον ἑαυτοῦ, ὑπῆρξε καὶ δημιουργὸς τοῦ Οἰκονομικοῦ σώματος ἐν τῷ ὅποιῳ ἀπετέλει ἀξιωματικὴν αὐθεντίαν, φυσιογνωμίαν ἐξέχουσαν, πολυτίμως δὲ συνδέσασαν, διὰ

✱ ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΚΡΟΜΜΥΔΑΣ ✱

τῆς ἐμφύτου αὐτῷ ζω-
ηρᾶς φιλομαθείας καὶ
τῶν ἐν παντὶ οἰκονο-
μικῶ ζήτηματι ἀρτίων
γνώσεών του, τοσοῦτον
ἀρρήκτως τ' ὄνομα αὐ-
τοῦ μετὰ τοῦ ἐν Ἑλ-
λάδι Οἰκονομικοῦ κλά-
δου, ὥστε δικαίως πλέον
νὰ θεωρῆται ὡς εἰς τῶν
χυριωτέρων καὶ σπου-
δαιωτέρων μογλῶν διὰ
τὴν κανονικὴν λειτουρ-
γίαν τῆς Οἰκονομικῆς
μηχανῆς.

Ὁ **Ἰω. Κρομμύ-
δας** ἐγεννήθη τῷ 1836
καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ
1855 κατετάχθη εἰς
τὸν Ἑλληνικὸν Στρα-
τόν, οὗ διεξήλθεν ἐπα-
ξίως τοὺς βαθμοὺς καὶ
ἐπροίκισεν ἐν ταύτῳ
αὐτὸν διὰ λαμπρῶν
Συγγραμμάτων τοῦ
κλάδου αὐτοῦ ὡς Οἰκο-
νομικοῦ ἀξιωματικοῦ.
Διὰ τῶν ἐκπονηθεισῶν
Στρατιωτικῶν συγγρα-
φῶν τοῦ **Ἰω. Κρομ-**

μύδα ἢ ἐν γένει Στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ὠφελήθη σπουδαίως καὶ ἰκανῶς δι' αὐ-
τῶν ἐν ποικίλαις περιστάσεσιν ἐπροστατεύθησαν καὶ ἐξησφαλίσθησαν τὰ συμφέ-
ροντα τοῦ Δημοσίου. Τοιαῦτα Συγγράμματα ἐκτὸς τῶν ἐν ἔτει 1879 ἐκδοθέντων
ὑπ' αὐτοῦ δύο περισπουδᾶστων *Στρατιωτικῶν Θεωρησιμῶν* καὶ τῆς κατ' ἐντο-
λὴν τοῦ Ὑπουργείου ἐπεξεργασίας καὶ ἀνακαθάρσεως τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Στρα-
τιωτικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Πεζικοῦ (τῷ 1881) ἐξεπόνθησαν ὁ **Ι. Κρομμύδας** ἐν
ζηλευτῇ ἐπιμελεῖα καὶ τὰ ἐξῆς: «*Οἰκονομία καὶ Λογιστικὴ Λόχου*» (τῷ 1886):
«*Οἰκονομία καὶ Λογιστικὴ ἀνεξαρτήτου σώματος*» (τῷ 1887), «*Πραγματεῖα
περὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ σιτισμοῦ ἢ τῆς διατροφῆς τοῦ Στρατοῦ*» ἐν καιρῷ πολέ-
μου. Εἰς ἔπαινον καὶ θαυμασμὸν τοῦ πολυτίμου ἀνδρὸς δύνανται νὰ χρησιμεύσῃ
καὶ μόνῃ ἢ ἀπλῆ παράθεσις τῆς σειρᾶς τῶν ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονηθέντων ἔργων,
δι' ὧν δείκνυται ὅτι ἐν τῇ γενικότητι καὶ τῇ εὐρύτητι τοῦ νοῦς αὐτοῦ ὁ **Ἰωάν-
νης Κρομμύδας** δὲν ἠρκέσθη εἰς μόνας τὰς καθαρῶς στρατιωτικὰς αὐτοῦ
σπουδὰς. Ἀπλήστως σπουδῆς καὶ μαθήσεως, ὡς ἦτο ἐκ φύσεως, διέπρεψεν οὐχὶ
μόνον διὰ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὸ καθήκον, ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς, καὶ ὡς
οἷόν τε ἐντελεστεράς ἐκπληρώσεως τοῦ ὁποίου οὐδενὸς ἐφείδετο πόνου, ἵνα παρά-

σχη ἑαυτὸν οὐχὶ ὅς ἐτύγχανεν ἐκάστοτε, ἀλλ' ὅς ἠδύνατο καὶ ἔδει γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκριβεστέραν τῶν νόμων γνώσιν, μηδέποτε ἀποθαρρύνθεις ἐκ τῶν συνεχῶν κατὰ τῆς ἀξίας καὶ χρησιμότητος αὐτοῦ ἐπιθέσεων καὶ αἰτιάσεων. Ἐχθρὸς πάσης φιλαύτου ἐπιδείξεως καὶ στενωῶς εἰς τὴν στρατιωτικὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν προσκεκολλημένος, οὐτ' ἔσαγηνεύθη ποτὲ ὑπὸ τῶν δολεασμάτων ἀκαίρων στρατιωτικῶν θριάμβων, οὐδ' ἐπεδίωξεν ἢ ἐπόθησεν ἰδιαιζούσας εὐψήμους ἐκδηλώσεις πρὸς τὰς μακρὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας. Μὴ κῦπτων δουλικῶς τὸν αὐχένα οὐδὲ προσαρμόζων τὰς πεποιθήσεις αὐτοῦ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τὰς ἡμέρας, διετῆρει πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὴν ἀξιοπρέπειάν του ὡς στρατιώτου, τὴν ἀνδρὸ-πρέπειάν του ὡς Ἕλληνος. Ἐντεῦθεν ἴσως παραμένει εἰς τοὺς πολλοὺς ἄγνωστος ἢ δρᾶσις τοῦ **Ἰωάννου Κρομμύδα** καὶ ὡς ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ τῆς Οἰκονομίας καὶ ὡς στρατιώτου ἐπιστήμονος.

Τὸ νῦν ἰσχύον σύστημα τηρήσεως λογιστικῶν βιβλίων, ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ ὁποίου λειτουργεῖ ἤδη ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία, τὸ ἕτερον σύστημα βιβλίων διπλοτύπων ἀποδείξωμεν παρὰ τοῖς στρατιωτικοῖς ταμείοις καὶ ἐν τέλει τὸ σπουδαιότατον καὶ κατὰ τὴν κοινὴν ἡμολογίαν ἀναπληρῶσαν ἔλλειψιν καὶ ἀνάγκην τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας «**Σύστημα Ἐλέγχου τοῦ Ῥυθμικοῦ Στρατοῦ**», ὅπερ ἐξουσιοδοτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου **X. Τοικοῦπη**, Ὑπουργοῦ τότε τῶν Στρατιωτικῶν, συνέγραψεν, εἰσὶν ἔργα τῆς μεγάλης φιλοπονίας καὶ ἐιδικότητος τοῦ **Ἰωάννου Κρομμύδα**. Οὐχὶ ἄπαξ ἐξήρθη κυρίως ἡ χρησιμότης τοῦ τελευταίου συγγράμματος τοῦ ἀνδρός, διὰ τὴν ἐφικτομὴν τῶν ἐν αὐτῷ διατάξεων τοῦ ὁποίου καὶ διωρίσθη τῷ 1887 Διευθυντῆς τοῦ τμήματος ὀλικοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Στρατιωτικῶν. Ἐκτοτε ὁ **I. Κρομμύδας**, εἴτε ἐν τῇ Διευθύνσει τοῦ Οἰκονομικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ἐν ἐποχαῖς καθ' ἃς ὡς ἐκ τῆς ποικίλης καὶ δυσκόλου ὑπηρεσίας ἐπεζητεῖτο Διευθυντῆς τῆς φιλεργίας καὶ ἀντοχῆς αὐτοῦ, εἴτε ὡς μέλος Ἐπιτροπῶν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐπιμελητείας τοῦ στρατοῦ, ἀείποτε διεκρίθη διὰ τὴν θαυμασίαν αὐτοῦ φυσικὴν νοημοσύνην, τὸν μέγαν ζῆλον, τὴν βαθεῖαν ἀντίληψιν καὶ πείραν του, ἧς τὰ χρῆσιμα διδάγματα πάντοτε μετ' ἐνθουσιασμοῦ διέθεσε διὰ τὸ καλὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

✽

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφία ὁ βίος καὶ ἡ δρᾶσις τοῦ ἀρίστου τούτου στρατιωτικοῦ ἀνδρός. Ζωὴ τελείως ἀφιερωθεῖσα εἰς τὴν διαμόρφωσιν κυρίως ἐνὸς σπουδαιοτάτου κλάδου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, εἰς ὃν ἡ λυσίτελεστάτη ἐργασία τοῦ ἀγαθοῦ στρατιώτου ἐγορήγησε τὰ κυριώτατα στοιχεία τῆς δυνάμεως καὶ ἀξίας του. Ἐθυσίασε τὰ γλυκύτερα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἰς τὸ μᾶλλον ἐπίπονον ἔργον τῆς δημιουργίας ἰδίου συστήματος διαπλάσεως τοῦ ἐν Ἑλλάδι Οἰκονομικοῦ σώματος, δίγως ἢ τύχη νὰ τῷ ἐπιφυλάξῃ ἡμέρας νέας ἀληθοῦς στρατιωτικῆς δόξης.

Δυστυχῶς ὄλαι αἱ λαμπραὶ αὗται ὑπηρεσίαι τελευταῖον σκληρῶς παρεγνω-ρίσθησαν καὶ ἄστοχος παρηγηκῶνισις ἠνάγκασε τὸν **Ἰωάννην Κρομμύδα** ἐν τὸν βαθμῶν τοῦ Συνταγματάρχου ν' ἀποσυρθῇ τῶν τάξεων τοῦ στρατεύματος ἐν ἡλικίᾳ εἰσέτι πλήρει ἐνεργείας καὶ δραστηριότητος. Ἐν τῇ πατριωτικῇ ψυχῇ του ἠνεψήθη τάφος, ἀπότομος δὲ καὶ αὐθαίρετος καταπάτησις τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν μακροχρονίων στρατιωτικῶν ἐκδουλεύσεών του, τῷ ἀψήρσαν τὴν ἠθικὴν δύναμιν, τὸ ἰδανικόν, τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἀτυχῶς παρ' ἡμῖν ἀκόμη, ὑπὸ τοῦς γνωστοῦς ὅρους τῆς ἀνελισσομένης κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς δράσεως καὶ ζωῆς, ἄνδρες πράγματι μοναδικῆς ἐργατικότητος καὶ ἰκανότητος, ἢ παραβλέπονται ἢ συντρίβονται καὶ πίπτουσιν ἐν τῷ ἄγωνι τοῦ βίου. . . . Μετὴν παραβλέπονται ἢ συντρίβονται καὶ πίπτουσιν ἐν τῷ ἄγωνι τοῦ βίου. . . . Μετὴν φιλοτίμου στρατιώτου, κατέλιπε καὶ ὁ **Ἰωάννης Κρομμύδας** τὸν βίον τὴν 22αν Ὀκτωβρίου τοῦ 1898, φέρων τὴν βαρῦθυμον ἀπογοήτευσιν ἣν ἐστάλαξαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀνόσιαι καὶ ἐκ φθόνου πολιτικαὶ διαμάχαι.

ΠΑΡΧΟΥΣΙΝ ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ βίοι ἀποτελοῦντες αὐτοὶ μόνοι τὸ
 κάλλιστον τῶν διδασμάτων, ὅπότεν δ' οὗτοι σθένυνται ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν,
 ἕκαστος ὀφείλει νὰ πυρισυλλέγηται ἐν ἑαυτῷ, ὅπως ἐξάγῃ τὰ μαθήματα, ἅτινα
 περικλείουσι, καὶ συναρμολογῇ εὐλαβῶς τὰς ἀναμνήσεις μεθ' ὧν συνδέονται.
 Τοιοῦτον ὑπέροχον δίδαγμα χορηγεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ ἡ μελέτη τοῦ βίου τοῦ
Ἀριστείδου Κουμπάρη, τοῦ κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον τοῦ ἔτους 1896

✧ **ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΚΟΥΜΠΑΡΗΣ** ✧

θανόντος ἐν Κωνσταντινουπόλει Διευθυντοῦ καὶ ἰδρυτοῦ τοῦ αὐτοῦ Ἰνστιτούτου Ἀστεροσκο-
 πείου, ἑνὸς τῶν ἐξοχωτέρων Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, πολλαχῶς ἐργασθέντος
 ὑπὲρ τῆς Ἐπιστήμης καὶ ἐκτιμηθέντος ὑπὸ τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης. Τὴν
 βίαν τῆς προσωπικῆς ἀξίας τοῦ **Ἀριστείδου Κουμπάρη**, γόνου ἀρχαίας
 ἐπιφανοῦς Βυζαντινῆς οἰκογενείας, τὸν ἄξονα, περὶ ὃν ἐστράφη ἅπασα ἡ βιωτικὴ
 δραστηριότης τοῦ πεφημισμένου ἀστρονόμου, ἀπετέλεσεν ἡ Ἐπιστήμη, εἰς ἣν ὀφείλε-
 ται ὅ,τι μέγα, ἐξοχὸν καὶ θαυμάσιον ὑπάρχει ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν Λαῶν.

Μεταξύ τῶν διαφόρων Ἐπιστημῶν τῶν τιμωσῶν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, οὐδεμία ἄλλη ὑφίσταται, μαρτυροῦσα τὴν δύναμιν τῆς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὰς Μαθηματικὰς Ἐπιστήμας. Πρὸς ταύτας, καὶ κυρίως πρὸς τὰς περὶ τὴν Ἀστρονομίαν ἀσχολούμενας, ἰδιαίχουσαν αἰσθανόμενος κλίσιν ὁ **Ἀριστέιδης Κουμπάρης**, ἐπέδωκε ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, νεανίας δὲ μόλις εἶχε ποιήσει διαφόρους ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, ἅς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐστεφάνωσε δι' εὐφύμου μνείας ὁ ἐν Εὐρώπῃ ἐπιστημονικὸς κόσμος. Ἐτερον ὅμως ἦτο τὸ μέγα σταδίον τοῦ ἀνδρός, εἰς ὃ προωρίζετο ν' ἀναπτύξῃ τὴν εὐρυτάτην αὐτοῦ μάθησιν καὶ ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν. Ἡ ὑψίστη τιμὴ, ἣν ὁ Θεὸς δύναται ν' ἀπονεύμῃ εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι νὰ καταστήσῃ αὐτὸν μέτοχον, οὕτως εἰπεῖν, τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τοῦ τούτου ἕνεκα ἐξ ὅλων τῶν τίτλων, τοὺς ὁποίους τῆς ἱστορίας ἀποδίδει εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὁ τίτλος ἰδρυτοῦ, ἀδιάφορον ἐάν πρό- κηται περὶ σχολῆς ἢ ἄλλου καθιδρύματος, ἀποτελεῖ τὸ ὑπέροχον ἐγκώμιον καὶ τὸ ἐπιφανέστερον προνόμιον τὸ περιβάλλον δι' ἀσέβητον αἴγλης ὀλιγίστους προ- νομιούχους θνητούς. Εἷς ἐκ τούτων ὑπῆρξε καὶ ὁ **Ἀριστέιδης Κουμπάρης**. Τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἀποφασισάσης κατὰ τὸ 1867 τὴν ἀνδρῶσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετεωροσκοπεῖου καὶ ἐκζητησάσης παρὰ τῶν ἐν Παρισίοις σοφῶν τὴν ὑπόδειξιν τοῦ καταλλήλου προσώπου, εἰς ὃ ν' ἀνατεθῇ ἡ διαρρύθμισις καὶ διεύθυνσις τοῦ τοιοῦτου ἰδρύματος, ὁ διάσημος ἀστρονόμος **Λεβερτιέ**, ὁ καταστάς περιώνυμος διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ πλανήτου Ποσειδῶνος, οὗ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν ἐν τῷ Οὐρανῷ θέσιν ἐμάντευσε καὶ καθώρισε διὰ μόνης τῆς μελέτης καὶ τῶν μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν του, καθὼς καὶ ὁ περικλετὴς Στρατάρχης **Βαλλιάν**, μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, τὸν **Κουμπάρην** ὑπέδειξαν ὡς τὸν μόνον ἀρμόδιον διὰ τὴν θέσιν ταύτην. Καὶ ὄντως δὲν διεψεύθησι ἡ πρὸς αὐτὸν ἰδιαίχουσα αὐτῆ καὶ τιμητικωτάτῃ προτίμησις. Ἡ ἔκτοτε θέσις τοῦ ἰδρύματος, πασιγνώστου καὶ διατελοῦντος εἰς σχέσεις πρὸς πάντα τὰ τοιοῦτου εἶδους καταστήματα τοῦ κόσμου, αἱ πολῦτιμοι ὑπηρεσίαι ἅς παρέχεν εἰς τὴν Ἐπιστήμην, τὰ παράσημα δι' ὧν ἐκοσμήθη ὑπὸ ξένων Κυβερνήσεων, αὐτὰ τέλος τὰ μέλη τοῦ Μετεωροσκοπεῖου, ὑπῆρξαν οἱ εὐγλωττότεροι μάρτυρες τοῦ ζήλου καὶ τῶν μεγάλων ἐνεργειῶν, ἅς κατέβαλε μέχρι τῆς ὑστάτης αὐτοῦ πνοῆς, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε διαυγείας πνεύματος, πρὸς διοργάνωσιν τοῦ ἰδρύματος τούτου, τοῦ μοναδικοῦ ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ, ὁ **Ἀριστέιδης Κουμπάρης**, συνδέσας οὕτω ἀναποσπάστως τ' ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ Μετεωροσκοπεῖου Κωνσταντινουπόλεως.

Παραλλήλως τῇ ἐπιστημονικῇ τοῦ Ἀνδρός ἱκανότητι καὶ συγγραφικῇ ἀξίᾳ ἔβαινον καὶ τὰ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Πάντες οἱ γνωρίσαντες τὸν ὑπέροχον ἐπιστήμονα δὲν λησμονῶσι τὸ πρῶτον καὶ ἀξιάγαστον τοῦ ἀνδρός, τὸ μεταδοτικὸν καὶ γενναϊόδωρον, τὸ εὐπροσῆγορον καὶ εὐχαρὶ ἐν τῇ μετὰ τῶν ἄλλων ἀναστροφῇ. Ἐγνωσμένη ἐπιστημονικὴ προσωπικότης, ὑπὸ τὴν σοβαρὰν αὐτῆς μορφήν, ἐνέκλειε καὶ ψυχὴν ἐξόχως εὐγενῆ καὶ φιλόανθρωπον. Τὸ ἀπαύστως ἱλαρόν, φιλο- μειδὲς καὶ αἰθρίον αὐτοῦ πρόσωπον, τὸ ἄσπιλον ἐκεῖνο κάτοπτρον τῆς ἀειλαμποῦς ψυχῆς του, ἦτις ἐφαίνετο ὡς ἀκτίς τοῦ Ἑλληνικοῦ Οὐρανοῦ, εἰκόνιζε διαρκῶς τῆς μεγάλης καρδίας του τὰ δῶρα καὶ τῆς παραδειγματικῆς χρηστότητος καὶ ἀγαθότητος τὰ χαρίσματα.

Τοιοῦτοι ἄνδρες δὲν ἐξαφανίζονται ἐξ ὀλοκλήρου· θὰ ἐξακολουθήσωσι ζῶντες πάντοτε ἐν ταῖς δέλτοις τῆς ἱστορίας τῆς Ἐπιστήμης, εἰς ἣν ἀφιέρωσαν τὴν ἰδρῶσιν καὶ τὸν βίον των. Τ' ὄνομα τοῦ **Α. Κουμπάρην** καὶ διὰ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν Ἐπιστήμην θὰ παραμείνῃ ὡς τίτλος τιμῆς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων, διότι ὑπῆρξε τὸ πρότυπον ἀληθοῦς ἐπιστήμονος καὶ φιλο- γενεστάτου ἀνδρός.

ΜΙΑ ναυτική δόξα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἀπέθανεν εἰς τὴν ξηράν. δίγως τὸ ἄρωμα τῆς θαλάσσης νὰ τὴν μυρώσῃ, γωοίς νὰ τὴν λικνίσῃ τὸ κύμα καὶ τὸ χεῖριστον δίγως νὰ τὴν ἐνθυμηθῇ κανεῖς. Τέκνον πιστὸν τῆς θαλάσσης δὲν ἠτύχησε ν' ἀποβάνῃ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, ὅσον καὶ ἂν ἐπεζήτησε τοῦτο. Ἄγνωστος, λησμονηθεῖς, μὲ τὸ παράπνον τῆς ψυχῆς διὰ τὴν ἐρημίαν του, ἔσθυσεν εἰς μίαν γωνίαν γῆς ὁ ἀτρόμητος τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866 πλοίαρχος, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐν ἔθνος κατήγε ναυτικούς θριαμβούς καὶ τ' ὄνομα τῆς πολυπαθοῦς νήσου, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὁποίας τσακίς ἐκινδύνευσεν, ἐφέρετο καὶ πάλιν εἰς τὰ στόματα ὄλων.

✱ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ζ. ΣΟΥΡΜΕΛΗΣ ✱

Ὁ **Νικόλαος Ζαφειρίου Σουρμελῆς** ἐγεννήθη ἐν Μυκόνῳ τῇ 15 Δεκεμβρίου 1832, καὶ ἐν Μυκόνῳ ἐτελεύτησε τῇ 10 Ἰουνίου 1898, ἄγων τὸ ἕθρον ἔτος. Εὐρωστος ἐκ παιδὸς διὰ παντὸς τοῦ βίου, ζωηρὸς καὶ εὐθυμὸς τὸν χαρακτήρα, ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν τῷ Σχολεῖῳ καὶ τῷ Γυμνασίῳ Σύρου τῇ δαπάνῃ καὶ ταῖς φροντίσι τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ Δανιὴλ Σουρμελῆ. Τὴν ναυτικὴν δ' ἐπιστήμην ἐδιδάχθη τότε ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Βριώνη, πάντας σχεδὸν τοὺς πλοίαρχους Ἑλλήνας ἐκδιδάξαντος. Δεκαοκταέτης ἐπεδόθη εἰς τὸ ναυτικὸν ἔργον μετὰ φλέγοντος ζήλου, οὐδόλως πεισθεὶς εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ ἀδελφοῦ, ἵνα ταῖς αὐτοῦ δαπάναις σπουδᾶσιν ἐπιστήμην.

Ὅτε μὲν ἐν πλοίοις συγγενῶν ὡς δευτέρου πλοίαρχος, ὅτε δ' ἐν ἄλλοις ἐπὶ τέλους εἰσῆλθεν ἐπὶ μεγάλας ἐλπίσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀτμοπλοικῆς Ἐταιρίας (τῆς παλαιᾶς) ἅμα τῇ ἰδρύσει αὐτῆς, διατελέσας μέχρι τέλους σχεδὸν τῆς πρώτης αὐτῆς περιόδου. Οὐδ' ἄπαξ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ναυσιθάβειαν ὑπέστη οὐδαμᾶ ἑφ' ὄλον τὸν μακρὸν τῆς παρὰ τῇ Ἐταιρίᾳ τριακονταετοῦς ὑπηρεσίας χρόνον, ὅπερ κατηγορεῖ τὴν ἔξοχον τοῦ ἀνδρὸς ἰκανότητα καὶ τὴν ἀκοίμητον καὶ ἄγρουπον μερίμναν. Καὶ τοῦτο ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἀτμοπλοίας πλειστάκις δι' ἐγγράφων ἐξέφρασεν αὐτῷ, μυριάδες δ' ἐπιβατῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων μετὰ γλυκυθυμίας ἀναφέρουσι τὸν εὐγενέστατον καὶ περιπορητικώτατον αὐτοῦ τρόπον.

Κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν τοῦ 1854 πόλεμον, τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων ἀργούντων, προθύμως ἀπεδέχθη θέσιν πλοηγῶ ἔν τῃ ναυαρχίᾳ τοῦ Γαλλικοῦ στόλου, τοῦ ναυάρχου ζητήσαντος τὸν ἀρίστον τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν παρὰ τοῦ ἐν Σύρῳ Προξένου τῆς Γαλλίας Πέτρου Γκίζη, ὅστις πεποισθῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως συνέστησε τὸν Ν. Σουρμελῆν, πληρέστατα δικαιώσαντα τὴν ἐκλογὴν, ὡς ὁμολόγησε πρὸς αὐτὸν τὸν Πέτρον Γκίζην ὁ ναύαρχος, ὅτε μετὰ τὴν λήξιν τῆς Τιτανομαχίας ἐκεῖνης διήλθεν ἐκ Σύρου, μετὰ θαυμασμοῦ διηγούμενος, ὅτι οὐδέποτε ἀπέλιπε τὴν γέφυραν τῆς ναυαρχίδος παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ναυάρχου ἰστάμενος, καὶ ὀλιγορῶν τῶν σφαιρῶν καὶ βολίδων τῶν ἐκ τῶν Ρωσικῶν φρουρῶν καὶ ὀχυρωμάτων ἐκσφενδονομένων κατὰ τῶν ἠνωμένων στόλων Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Ταῦτα μαρτυρεῖ καὶ τὸ εὐαρεσκείας ἐγγράφον αὐτοῦ τοῦ ναυάρχου

ἐπανειλημμέναις μυστικαῖς πολυώροις συνδιασκέψεσι, γνωσθείσαις μόνω τῷ φιλοπάτριδι ὁμογενεῖ Ἰ. Ἀντωνιάδῃ καὶ τῷ Δανιὴλ Σουρμελῆ. Ἀτυχῶς ὁ Κεδίβης ἠναγκάσθη ἐξ ἀνωτέρων αἰτίων ν' ἀναβάλῃ τὴν ἐκτέλεσιν εἰς εὐθεωτέρους καιρούς.

Ὁ **Ν. Σουρμελῆς** διέλαμψε καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης τῷ 1878. Αὐτὸν καὶ μόνον ἐξήτησεν ἡ ἐν Ἀθήναις Κρητικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τοῦ Προέδρου αὐτῆς ἀειμνήστου Μάρκου Ρενιέρη, αὐτὸν ἡ Κυβέρνησις δι' αὐτογράφου ἐπιστολῆς Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου τοῦ Πρωθυπουργοῦ, καὶ τοῦ κ. Μπούμπουλη Ἵπουρογοῦ τῶν Ναυτικῶν, οὐδενὸς πλοίαρχου ἀναλαμβάνοντος τοιαύτην προφανῶς ὀλεθρίαν ἀποστολὴν, ἀπεργησάντων ἐκ πανικοῦ καὶ αὐτῶν τῶν ἀτρομήτων ναυτῶν καὶ πυροβολητῶν καὶ μηχανικῶν, καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δευρομένον νὰ ἐκθέσασι ματαίως τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς προὔπτον κίνδυνον. Ἀλλ' ὅσοιον καὶ ὅποσον ἦτο τότε τὸ γόητρον τοῦ ὀνόματος «Σουρμελῆ». Ἐν βραχεῖ χρόνῳ ὁ Σουρμελῆς, προσδραμὼν εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, συνεννοήθη μετὰ τῶν ἀρμοδιῶν περὶ τῶν ἀναγκαιῶν ἐπισκευῶν τοῦ ἀτμοπλοίου «Πανελληνίου», (τῆς «Ἐνώσεως», τῆς «Κρήτης»), καταδρομικῶν ἐξ ἀσυγγνώστου ὀλιγωρίας καταστραφέντων), μόλις διασωθέντος ἐκ τοῦ παντελῶς ματαιωθέντος πρώτου ἀπράκτου πλοῦ ὑπὸ ἄλλον πλοίαρχον, συνεκέντρωσε τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀριστεύσαντας ναύτας καὶ πυροβολητὰς κατὰ τὴν πρώτην ἐπανάστασιν τοῦ 1866—1868, συνεχρότησε τὸν ἀναγκαῖον ἀριθμὸν τῶν θερμαστῶν καὶ μηχανικῶν μετὰ μεγίστων κόπων καὶ δυσχερειῶν, ἐποθετήσε καταλλήλως εἰς τὸ ἀτμοπλοῖον δύο τορπίλλας ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Φουγκ διδάξαντος σαφῶς καὶ τὸν χειρισμὸν αὐτῶν, καὶ προπαρασκευάσας πάντα τὰ πρὸς πλοῦν, ἐτέλεσε μετὰ βαθείας κατανώξεως σύμπαντος τοῦ πληρώματος Ἁγιασμόν, καὶ διὰ προσλαλιᾶς νευρώδους ἐνεθουσίασε πάντας καὶ μέχρι δακρύων συνεχίνησεν ὑπὲρ τῆς πολυτλήμονος Κρήτης· καὶ οὕτως ἀπῆρεν ἐκ Σαλαμίνος τὴν 11 ὥραν π. μ. τῆς 9 Φεβρουαρίου 1878, κομίζων τοῖς μαχομένοις ἐφόδια καὶ ἐπικούρους. Ἐξετέλεσε δ' αὐτὸς μόνος πάντας τοὺς ἀναγκαίους πλοῦς, 18 τὸν ἀριθμὸν, διαλανθάνων θαυμασίως τοὺς Τουρκικοὺς στόλους, καὶ ζωπυρῶν τὴν ἐπανάστασιν μέχρι τῆς 9 Ἰουλίου 1878, ὅτε ἡ ἐν Βερολίνῳ συνδιάσκεψις τῶν Δυνάμεων ἐξήνεγκε τὴν ἀπάνθρωπον αὐτῆς ἀπόφασιν, δι' ἧς κατεδίκαζε τὴν Κρήτην νὰ ὑπαχθῇ καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγόν.

Καὶ τῶν 18 τούτων πλώων ἐτήρησεν ὁ **Ν. Σουρμελῆς** ἡμερολόγιον ἀκριβές καὶ λεπτομερειῶν περιέργων πλήρες, ὅπερ εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν δημοσιευόμενον ἐν ἐνὶ τεύχει μετὰ τοῦ πρώτου τῶν 25 πλώων τοῦ 1867—1868 ἐκλειοπέτος ἤδη, πρὸς αἰωνίαν μνήμην τοῦ μεταστάντος καὶ δόξαν τῆς πατρίδος, ἔτι δὲ καὶ πρὸς παραμυθίαν ἐν τοῖς δυστυχεστάτοις τούτοις καιροῖς.

Ὁ Ἀλέξανδρος Τάκκερμαν (Tackerman), ὁ πασίγνωστος καὶ διὰ φιλελληνικῆς συγγραφῆς φιλέλλην Πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1868, πρὸ τινῶν δ' ἐτῶν πρεσβεύων ἐν Κωνσταντινουπόλει, μαθὼν ὅτι ὁ Χόβαρτ πασᾶς προσεχάλει εἰς γεῦμα τὸν Ν. Σουρμελῆν, ἐκεῖ τότε παρεπιδημοῦντα, ἀπέτρεψεν αὐτὸν μετὰ ζωηρᾶς ἐπιμονῆς εἰπὼν· «Ὀλως ἀνάξιον εἶναι εἰς σέ, » κ. Σουρμελῆ, νὰ συμπαρακαθίσῃς εἰς τράπεζαν σὺ ὁ ἐνδόξως καὶ νικηφόρος » ὑπὲρ ἐλευθερίας ὑπηρετήσας τὴν περικληῖ σου πατρίδα, μεθ' ἑνὸς Χόβαρτ, » ἐπὶ μισθῷ Τούρκου ὑπηρετοῦντος ἐπὶ καταδουλώσει Λαοῦ ἐλευθέρου καὶ » ἀνδρείου». Κατὰ δὲ τὸ 1880 καταπλεύσας εἰς Μύκονον ὁ Ἰταλὸς πλοίαρχος Karava ἐπιβαίνων τοῦ «Affoudatore» λαμπροῦ καὶ ἰσχυροῦ θωρηκτοῦ, ἀπένειμε μεγάλας τιμὰς τῷ Ν. Σουρμελῆ ἐπισκεφθέντι τὸν θῆας ἄξιον «Affoudatore». Ἐνῶ δ' ὁ Ν. Σουρμελῆς ἐπῆγει εὐλόγως τὸ πλοῖον, ὑπολαβὼν ὁ πλοίαρχος Ἰταλὸς διὰ τῆς ἀρμονικῆς καὶ γλυκείας Ἰταλικῆς γλώσσης· «Ἡμεῖς, » εἶπε, κ. Σουρμελῆ, ὠχρῶμεν ἀπέναντι σοῦ καταυγαζομένου ὑπὸ ἀκτίνων » ἀφθίτου δόξης».

Τὰ εὐρέα στέρονα τοῦ **Νικολάου Σουρμελῆ** ἐπληροῦντο πάντοτε μένους καὶ φιλοπατρίας φλεγούσης, ἡ δ' εὐγενὴς αὐτοῦ καρδιά ἐπάλλετο μέχρι τελευ-

ταίας πνοῆς ὑπὲρ τῆς ἀτυχοῦς Κρήτης, ἀπέθανε δὲ βαθύτατα τεθλιμμένος ἐπι-
ταίς τελευταίον ἐπελθούσαις ἐθνικαῖς συμφοραῖς καὶ τῇ ἀνερμηγεύτῳ τοῦ θαλασ-
σοκρατοῦντος ἡμῶν Στόλου ἀδρανεῖα.
Εἴη ἀγῆρως ἡ μνήμη αὐτοῦ!

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΦΛΟΥΡΑΝΣ

Πρὸς τὸν συντάκτην τῆς ἐν Παρισίοις *Illustration*

ΣΤΕΛΛΩ ὑμῖν τὴν φωτογραφίαν τοῦ Σουρμελῆ, πλοιάρχου τῆς «Ἐνώσεως»,
ὅστις ἐπὶ ἔτος καὶ ἡμῶν, ἀπὸ τῆς τραγικῆς καταστροφῆς τοῦ Ἀρκαδίου, ἐφοδιάζει
τὴν Κρητικὴν ἐπανόστασιν.

Θέλετε δυνηθῆναι ν' ἀνατυπώσῃτε εἰς τὴν *Illustration* τὴν εἰλικρινῆ καὶ
ἐθνεγὴ φυσιογνωμίαν αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ ὑμετέρᾳ στοᾷ τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες τιμῶσι
τὴν ἀνθρωπότητα, θέλει κατέχει ἐπαξίως τὴν νύκτα διεπεραιώθη μετ' αὐτοῦ ἐν

Πολλάκις κατ' ἐπικίνδυνον καὶ σκοτεινὴν νύκτα διεπεραιώθη μετ' αὐτοῦ ἐν
Σύρῳ εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης. Πάντοτε ἐθαύμασα τὴν ἀταραξίαν, τὸν ἀπλοῦν
καὶ φυσικὸν ἠρωϊσμόν, τὴν βαθειὰν ναυτικὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ

Οὐδὲν φῶς, οὐδὲις ἤχος ἐν τῷ πλοίῳ· σκότος πλήρες, βαθεῖα σιωπὴ Ἡ νύξ
εἶναι τόσοσ σκοτεινὴ, ὅστε δὲν δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὸν ἀντίχειρα ἀπὸ τὸν
λιγανὸν αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτοις ὡς διὰ μαγείας ὁ Σουρμελῆς φθάνει κατ' εὐθείαν
αὐτοῦ ἀποπλέοντος ἐν Σύρῳ. Πλείε κατ' εὐθείαν εἰς ἐκεῖνον τὸν ὄρμον διὰ τῆς
ἐμπειρίας, δι' ἐλλάμψεως, καὶ ὅχι πλέον διὰ ναυτικῆς ἐπιστήμης, οὐδὲ δι' ὑπολογι-
σμοῦ τῶν ἀποστάσεων, ἀδύνατον ἐν τῷ ψηλαφητῷ σκότει. Ἐπάρχοσι χίλιοι ὄρμοι
ἐν Κρήτῃ ὁ Σουρμελῆς οὐδέποτε ἐλανθάσθη, οὐδέποτε εἰσέπλευσεν εἰς τοῦτον,
ἐνφ' ὄφειλε νὰ εἰσπλεύσῃ εἰς τὸν ἄλλον.

Καὶ ἐκεῖ διατρίβει δύο ὥρας ὑπὸ τὴν σκιὰν βράχου, δύο βήματα μακρὰν
τοῦ ἔχθρου, ὅστις ἐνεδρεῖ νὰ ἐπέλθῃ μετὰ δυνάμεων, μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων
φρεγατῶν, ὅπως κατασυντρίψῃ αὐτὸν ἀφεύκτως: δύο ὥρας, ἵνα ῥίψῃ τὸ φορτίον
αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκτὴν, τρισχιλίους σάκκους ἀλεύρου ἢ διπύρου, ἑξακόσια κιβώτια
φρυσκίων, καὶ ἔθειλοντάς. Πρὸς ἀνταλλαγὴν λαμβάνει πτωχὰς Κρησάσας, ἵνα μετα-
φέρῃ αὐτάς εἰς τὴν Ἑλλάδα, πτωχὰς γυναῖκας, αἵτινες εἶναι ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς
ἀμμωδίας, σχεδὸν γυμναὶ καὶ ἄσιτοι, πλὴν ἂν ἔφαγον χόρτα βραστά, πτωχὰς
γυναῖκας διαφυγούσας ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐκ τῶν χωρίων αὐτῶν πυρποληθέντων
ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ αἵτινες ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας προσδοκῶσι μετ' ἀγω-
νίας τὸ σωτήριον πλοῖον.

Οὐδέποτε ὁ Σουρμελῆς ἔλασεν οὐδ' ἓνα σάκκον ἀλεύρου, οὐδέποτε ἀπεφόρ-
τωσεν αὐτό, παρὰ τὴν αὐστηρὰν ἐπαγρύπνησιν τοῦ ἔχθρου ἐπὶ τινων σημείων
τῆς Κρητικῆς παραλίας, ἀλλαχοῦ ἢ ὅπου εἶχε διαταγῆναι ν' ἀποφορτώσῃ αὐτό.
Καὶ ἐξετέλεσε πλείστους πλοῦς εἰς τὴν Κρήτην.

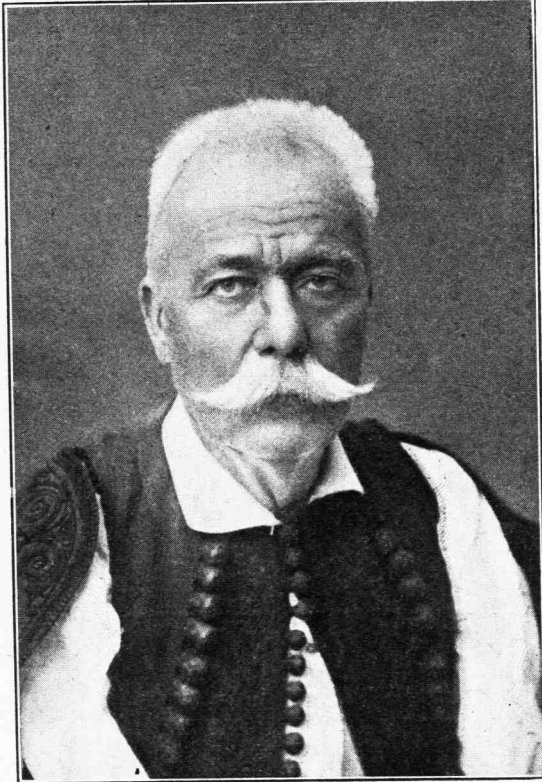
Ὁ Σουρμελῆς ἔχει ὅλην τὴν ἀγαθότητα τοῦ ναύτου. Μεθ' ἐκάστην τῶν ἐπι-
κινδύνων τούτων ἐκδρομῶν, εὐθὺς ἀποβαίνων εἰς Σύρον τρέχει ν' ἀπασθῇ τὴν
νέαυ σῶζον αὐτοῦ ἢν λατρεῖ καὶ τὸ μικρὸν αὐτοῦ τέκνον. Ἀκολούθως μετὰ
δύο ἡμέρας ἀναχωρεῖ, καὶ οὕτω καθέξῃς πάντοτε, ἀπλοῦστατα, ἐφ' ὅσον ἂν ἔλασιν
ἀνάγκη αὐτοῦ, οὐδὲ ὑποπευόμενος τὸ παράπαν τὸν ἠρωϊσμόν μεθ' οὗ φέρεται.

Ἐγένετο αἰτίος νὰ ζήσωσιν οἱ πτωχοὶ Κρητῆς, ἔλασεν ἀπὸ τὸν διὰ πείνης
θάνατον χιλιάδας ἀνθρώπων, μετέφερον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου περιέθαλψαν,
ἐθεράπευσαν πολυαριθμους γέροντας, γυναῖκας, παιδία, πληρωμένους.

Οὗτος μέλλει νὰ δικασθῇ ὡς πειρατής.
(Κατὰ μεταφράσιν ἐκ τῆς *Illustration*)

ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΦΛΟΥΡΑΝΣ

ΤΗΣ Μεσσηνίας ἀγαστὸν τέκνον ὁ **Κωνσταντῖνος Δαγρῆς**, ἐγεννήθη ἐν Βρωμοβρούσει τῆς Ἀμφείας κατὰ τὸ α' δεκαήμερον τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1821. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἄθαν. Δαγρῆς ἐκ τῶν ὀλίγων πρωταγωνιστησάντων ὄπλαρχηγῶν πολέμησας ἀνδρείοτατα ἐν Βαλτετσίῳ, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Καλαμιῶν καὶ ἐννεήκοντα ἄλλων ἐπιλέκτων ὀπαδῶν, ἀποκρούσας τὰς ἐπιανελημμένας ἐφόδους τοῦ

※ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘ. ΔΑΓΡΕΣ ※

Κεχαγιά Βεγῆ καὶ σώσας τὴν μάχην ταύτην κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Κολοκοτρώνη, ἔπεσε γενναίως ἀγωνισάμενος ἐν Τριπόλει καθ' ἣν στιγμὴν κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας τὴν σημαίαν ἐπυρπόλει τὰς πέριξ οἰκίας, ἵνα στενοχωρήσῃ τοὺς εἰς τὰ «σπήτια τῶν Τσεκουραίων» ἀποφασισθέντας μέχρι ἐσχάτων ἐγκλείστους Τούρκους.

Τὸν υἱὸν τοῦ Κωνσταντῖνου ἀφῆκε μόλις εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐντελῶς ἀπροστατευτον καὶ ἐνδεῆ ὡς συνέβη εἰς τὰ τέκνα τῶν πλείστων πεσόντων ὄπλαρχηγῶν. Ἐν τούτοις ἡ φύσις ἤρξην ἀκμαίον τὸ βρέφος εἰς μείρακα παιδευθέντα τὰ πρῶτα γράμματα ὡς συνήθως τότε ἐγένετο, παρὰ τῷ ἱερεῖ τοῦ χωρίου.

Ἄτυχῶς τὰ γράμματα ταῦτα καίτοι ὀλίγα ἀπέτελεσαν τὴν στοιχειώδη παιδείαν τοῦ μετὰ ταῦτα ῥήτορος Δαγρῆ, ἐλλείψει μὲν ἐκπαιδευτικῶν μέσων σπάνει δὲ καὶ τῶν ἀπαραιτήτων ἐφοδίων.

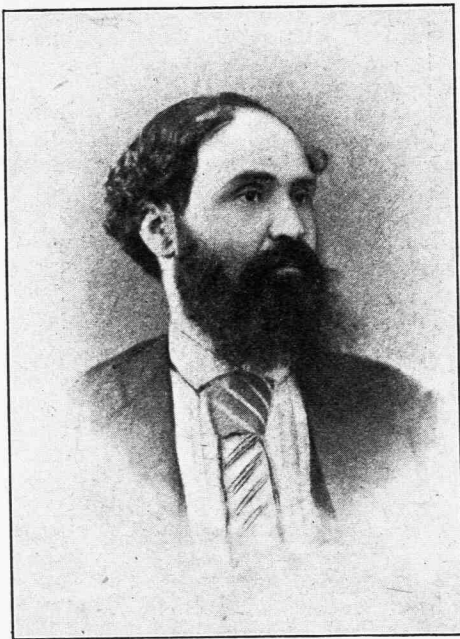
Ἄλλ' ὁ χαρακτήρ καὶ τὰ σπάνια προτερήματα τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῷ στενῷ τῶν χωρικῶν κύκλῳ δὲν ἐβράδυναν ν' ἀναλάμψωσι καὶ ἐν τῷ περιορισμένῳ ἐκείνῳ κοινωνικῷ ὀρίζοντι νὰ τὸν καταστήσωσι περίθλιπτον, τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο κυρία αἰτία νὰ συνδεθῇ δι' ἀγχιστείας μετὰ τῆς καλλιτέρας τῶν Μεσσηνιακῶν οἰκογενειῶν τοῦ Ἀθ. Δαηλοπούλου Πληρεξουσίου ἐν τῇ ἐθνοσωτηρίῳ, Βουλευτοῦ ἐπὶ πολλὰς περιόδους καὶ Δημάρχου ἐπὶ τριακονταετίαν. Ἐνθαῤῥυνηθεὶς καὶ ὑπόβοηθούμενος ὁ Δαγρῆς ἐξηκολούθησε τὸ κοινωνικοπολιτικὸν στάδιόν του ἐκλεχθεὶς τὸ πρῶτον Βουλευτὴς Καλαμῶν τῷ 1851 ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἔτων. Ἐκτοτε μέχρι τοῦ 1871 ἐξελέγετο συνεχῶς Βουλευτὴς καὶ διετέλεσεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον Νομάρχης καὶ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν, δυνηθεὶς ν' ἀντεπεξέλθῃ μετὰ πρωτοφανοῦς δεξιότητος εἰς τὰς τότε πολλαπλᾶς ἀνάγκας τῆς δημοσίου ἀσφαλείας.

Ὡς πληρεξούσιος ὁ **Κωνσταντῖνος Δαγρῆς** εἰς τὴν ἐθνοσωτηρίον ἠγωνίσατο μετὰ θέρμης καὶ αὐταπαρνήσεως ὑπὲρ τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν, θεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ῥιζοσπαστῶν. Αἱ φλογεραὶ ἀλλὰ καὶ μεμετρημένα καὶ πλήρεις πρακτικῶ πνεύματος ἀγορεύσεις του, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀρίστη

Vous qui volez partout ou gemit la souffrance
 Achaque des espoirs offrant une espérance,
 Ma muse vous préfère aux plus vaillants querriers!

(Lachambeaudie)

ΕΙΣ ἐκ τῶν εὐγενῶν τούτων ἡρώων τοῦ αἰσθήματος, τοὺς ὁποίους προτιμᾷ παντὸς ἄλλου νὰ ἐξυμνήσῃ ἡ μουσα τοῦ μνημονευθέντος ποιητοῦ, εἶναι καὶ ὁ ἀείμνηστος ἰατρὸς **Ἰωάννης Χ. Ζωγραφίδης**, ὁ πετῶν ὀλοψύχως ἐκεῖ ἔνθα

✻ **ΙΩΑΝΝΗΣ Χ. ΖΩΓΡΑΦΙΔΗΣ** ✻

ὁ στεναγμὸς τῆς ὀδύνης καὶ τῆς ἀπελπισίας ἐζήτει ἀπ' αὐτοῦ τὸ βάλσαμον τῆς ὑγείας καὶ τῆς παρηγορίας. Ἦτο εἷς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες σκορπίζουσι ἀσώτως τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἐλπίδα, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ βαλαντίου των, τὸσον εἰς τοὺς πλουσίους ἀσθενεῖς, ὅσον καὶ εἰς τοὺς στενάζοντας γοερῶς ἐκ τοῦ βάθους τῶν στερήσεων καὶ τῆς ἀθλιότητος, τὸν στεναγμὸν τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀσθενείας. Καὶ διὰ τοῦτο πάντες οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν διατηροῦσι ζωηρῶς ὄρουσαν τὴν γλυκεῖαν ἀνάμνησιν ἐκείνου, τὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος, τὴν ἀνάμνησιν τῆς μελαγχολικῆς καὶ ὠραίας αὐτοῦ φυσιογνωμίας, τῆς ὁποίας παλαιὰν ἀτυχῶς εἰκόνα εὐτοχοῦμεν ἀναρτήσωμεν ἐφέτος, ἂν καὶ ἄργά, εἰς μίαν πλευρὰν τῆς «**Ποικίλης Στοᾶς**».

Ἐπὶ τῆς εἰκόνας ταύτης ἐὰν ρίψῃ τις ἐν βλέμμα ὑπέθεσεν ἤδη τὴν βιογραφίαν τοῦ ἰατροῦ· διότι αὕτη εἶναι γραμμὴ ἐπὶ τῆς τρυ-

φερῶς μελαγχολικῆς αὐτοῦ φυσιογνωμίας, τῆς στολισμένης μὲ ὅλα τὰ δῶρα τῆς ἑλληνικῆς καλλονῆς καὶ εὐγραμμίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀποπνέεται ὅλη ἡ εὐγενὴς ποίησις τῆς ἐλαφρῆς καὶ γλυκεῖας ἱατρικῆς φιλοσοφίας, τῆς κεκοσμημένης μὲ τὰ ἄπειρα χαρίσματα τοῦ αἰσθήματος τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης. Ἐν μόνον βλέμμα ἀρκεῖ, ὅπως ἀναγνώσῃ τις τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ τὸν αἰσθανθῇ πολὺ βαθύτερον ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τοῦ δεινότερου βιογράφου. Ὁμιλεῖ αὐτὸς οὗτος ὁ βίος, αὐτὸ τοῦτο τὸ αἰσθημα τῆς ζωῆς του, ἐν τῇ ἐκφράσει ταύτῃ τῆ μελαγχολικῆ καὶ γλυκεῖα τῆς φυσιογνωμίας του, ἐφ' ἧς εἶναι διάχυτος ἡ θλιψίς, ἡ ὑψηλὴ καὶ ἀνδρική θλιψίς, ἐξῆχθεισα εἰς ἓν ὕψος εὐγενείας καὶ ποιήσεως σχεδὸν ἰδεῶδες!

Τί εἶναι ὁ βίος; Ἐρωτᾷ ὁ Φεουχτερσλέμπεν, ὁ ἔξοχος συγγραφεὺς τῆς «**Υγιεινῆς τῆς Ψυχῆς**», ἣν μετέφρασεν ὁ Ἰωάννης Ζωγραφίδης.

«Ὁ βίος δὲν εἶναι παρὰ μία ἀκηδία, μία κενὴ ἰδέα, ἓν τεμάχιον χάρτου λευκόν, ἐφ' ὅσον δὲν ἔγραψέ τις ἐπ' αὐτοῦ τὴν λέξιν ὑπέφερα, ὃ ἐστὶν ἔξῃσα! . . . οὕτω δὲ αἰωνίως τὸ σύμβολον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἔσται ὁ σταυρὸς περιεστεμημένος μὲ ῥόδα!»

Μία ζωᾶ ἐπιθεβαίωσις τῆς ἀληθείας ταύτης ἦτο καὶ ὁ βίος τοῦ **Ι. Ζωγραφίδου**, ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὁποίου βλέπει τις ἐν μιᾷ τρυφερᾷ καὶ ἡσυχῇ μελαγχολίᾳ τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου τῆς καρδίας, τὴν ἐκφρασιν τῆς ἐσωτε-

λίαν. Ὁμολογουμένως ἐσώθη διότι εὔρε μίαν ἀληθῆ πρᾶνσιν τῶν πόνων του ἐν τῇ πολυτίμῳ ἐπιδράσει ἐνὸς οἰκογενειακοῦ βίου ἐναρέτου καὶ ἀγγελικοῦ, χάρις εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, δέσποιναν νῦν διακεκριμένην, τύπον ἀληθῆ τῆς ἑλληνικῆς οἰκοκυρωσῆς, φέρουσαν δ' ὅλην τὴν εὐγενῆ πνοὴν τῶν ἑλληνικῶν ἀρετῶν, τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Οἰκογένειαν ὑπὲρ ἧς ἐθυσίασεν ὅλην αὐτῆς τὴν ζωὴν καὶ εὐτυχίαν. Ὁμολογοῦμεν ἐπίσης ὅτι ἀμφοτέροι ἐπαναζῶσιν εἰς τοὺς δύο αὐτῶν υἱοὺς τὸν κ. Δημάκην Πρόξενον καὶ τὸν κ. Στέφανον Ἱατρόν, ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ εὐγενείᾳ τῆς ψυχῆς.

Μεθ' ὅλας ὁμῶς ταύτας τὰς ἀληθεῖς εὐτυχίας, εἰς τὸ βάθος τῆς ὑπάρξεώς του ὑπῆρχεν ἡ ὀδύνη διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀγαπημένου ἀδελφοῦ του, ὀδύνη βαθεῖα καὶ ἀπέραντος, ἀνακουωμένη ἐκάστοτε ἐκ τοῦ περιβάλλοντος ἐν ᾧ ἐζήσαν οἱ εἰς ψυχὴν μίαν δύο ἀδελφοὶ εὐτυχεῖς ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις. Τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ μὲν πλέον ἐν Ἑλλάδι. Μία δὲ ἀποτυχία εἰς βουλευτικὰς ἐνλογάς, ὁ θάνατος τῶν γονέων του καὶ ἐνὸς ἐτέρου ἀδελφοῦ του κατέστησαν λίαν ἐπείγοντα τὸν ἠθικὸν καταναγκασμὸν, ὅπως καταλίπη τὸν τόπον ἀφ' οὗ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα προσεδόκα ἡ ὄνειροπόλος ψυχὴ του.

Καὶ ἀπεχαίρεισε τὴν φίλην αὐτοῦ πατρίδα, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐνταῦθα ἡδύνατο νὰ λάμψη χάρις εἰς τὰ ἔκτακτα αὐτοῦ χαρίσματα, καὶ ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ ὕψιστα τῆς κοινωνίας ἀξιώματα, ὡς ἐπέτυχον τούτου οἱ φίλοι καὶ ὁμηλικοὶ αὐτοῦ κ. κ. Κ. Ζαμπακὸς πασσαὶς καὶ ὁ Ἀρχίατρος τοῦ Σουλτάνου Σ. Μαυρογένης, πλὴν ὁ Ἰωάννης Ζωγραφίδης δὲν εἶχεν ἰσχυρὸν τὸ τεῖχος τῆς ἠθικῆς του ἀντιστάσεως, ἕνεκα τῶν τόσων ἠθικῶν προσβολῶν οὕτω ἐδέησε νὰ ζητήσῃ ἓνα ἥσυχον λιμένα — καὶ ὡς τοιοῦτον εὔρε τὰς Πριγκιπωνήσους καὶ ἰδίᾳ τὴν Χάλκην — ὅπου ἡρέμα ἡδύνατο νὰ λησμονῇ τὸν πόνον του ἐνασκολούμενος εἰς τὴν ἀφειδῆ διάδοσιν τῆς πολυτίμου αὐτοῦ ἱατρικῆς θωπείας καὶ ἐπιδράσεως. Ἐκεῖ περιώρισεν ὅλας αὐτοῦ τὰς συγκινήσεις, ἀντικαταστήσας τὸν βαθὺν τῆς ψυχῆς του πόνον, μὲ τὴν γλυκείαν καὶ ἀγγελικὴν χαρὰν τοῦ νὰ βλέπῃ ἐπὶ εὐγνωμόνων προσώπων τὸ εἰλικρινὲς μειδίωμα καὶ τὴν εὐτυχῆ χαρὰν τοῦ ζῆν ἐν ὑγείᾳ!

Καὶ παρήρχοντο πλέον αἱ ἐπίλοιποι τοῦ ἡμέραι, ὡς ἡμέραι μιᾶς ἡσυχου καὶ μελαγχολικῆς ἑορτῆς τῆς ψυχῆς του ἐν αἷς αὐτῇ ἀπῆλαυν ἐκάστοτε τὰς ἀγνάς ἐκείνας συγκινήσεις τῆς καρδίας, ἃς ἐφιλοδόξησεν ἡ μελαγχολικῆ ἀγρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος Ἀγανίχῃ I. Μαζαράκῃ, ἀνεψιᾷ τοῦ I. Ζωγραφίδου:

*Ὡ! μίαν μόνην ἐπὶ γῆς εἶχα φιλοδοξίαν!
Νὰ καταπᾶνω δάκρυα, νὰ σβῶνω τὴν ὀδύνην . . .
Νὰ χύνω βάλσαμον γλυκὺ εἰς τὴν ἀπελπισίαν . . .
Νὰ φέρω πάντοτε χαρὰν . . . τῶν πόνων τὴν γαλήνην ! . .*

Ὅλοι δὲ οἱ θησαυροὶ οὗτοι τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τοῦ ἀνδρὸς λάμπουν ὡς ἀδαμαντόλουστος ἀκτινωτὸς στέφανος περὶ τὴν σεμνὴν μορφήν τοῦ ἀληθῶς εὐγενοῦς ἐκείνου ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου αἰωνίως δροσερὰν θέλωμεν διατηρεῖ τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς χάριτος τοῦ πνεύματός του. Ἐνθυμούμενοι τὸν I. Ζωγραφίδην, δὲν ἐνθυμούμεθα μόνον τὸν ἱατρὸν Ἑθνικῶν Σχολῶν τῶν τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Θεολογικῆς, καὶ τὸν φιλόανθρωπον ἱατρὸν τοῦ κόσμου. Ἐνθυμούμενοι αὐτὸν αἰσθανόμεθα μίαν ἄφατον μελαγχολικὴν εὐτυχίαν δέχεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὴν ἀόριστον θωπείαν, τὴν ἀόριστον μελαγχολίαν ἐνὸς ἐκλείψαντος λατρευμένου οἰκογενειακοῦ φίλου, ἐκ τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων πολυτίμων ἐκλεκτῶν, οὔτινες, εἰσερχόμενοι ἐν τινὶ οἰκογενείᾳ συναποφέρουσι μεθ' ἑαυτῶν ἐν εἶδος ἐπιδράσεως τονούσης τὴν οἰκογενειακὴν ἀγάπην καὶ διαλυούσης τὰς μικρὰς διαφοράς. Τὰ μέλη πολλῶν οἰκογενειῶν, τῶν ὁποίων ἦτο ὁ ἱατρός καὶ ὁ φίλος, ὅταν ἦτο μεταξύ αὐτῶν, δὲν ἐγνώριζον διατὶ ἡγαπῶντο πολὺ περισσότερον καὶ διατὶ αἰφνης ἐλησμύονον ὅλας αὐτῶν τὰς μικρὰς διαφωνίας, διὰ ν' ἀποτελέσωσι μίαν ἁρμονικὴν συμφωνίαν οἰκογενειακῆς ἀγάπης, ἣν ἐφάνηται οἰονεὶ διευθύνων ὁ ἱατρός αὐτῶν καὶ ὁ φίλος. Ἐλησμύονε τὸ πᾶν ὁ κύκλος ἐν ᾧ συνδιελέγετο, διὰ ν' ἀπολαύσῃ τὸ λεπτόν καὶ χαριέν πνεῦμα τοῦ εὐφροῦς ὁμιλητοῦ, τὸ εὐγενὲς αἰσθημα καὶ τὴν εὐγενῆ ἰδέαν τῶν λόγων του, δι' ὧν συνεκράτει εἰς ἓνα καὶ

μόνον παλμόν τὴν καρδίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ εἰς μίαν καὶ μόνην σκέψιν.

✽

Ὅλα ταῦτα ἐξέλιπον πρὸ πέντε ἐτῶν.

Καὶ ἦδη;

Καὶ ἦδη κατέλιπον εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους αὐτοῦ ὁ διαπρεπὴς ἐπιστήμων τὴν γλυκεῖαν καὶ συμπαθεῖ ἀνάμνησιν τῆς πλήρους τεθλιμμένης ποιήσεως ζωῆς του, ἐν εἶδει πτερυγίσματος λευκῆς περιστερᾶς, ἐν εἶδει μελωδικῶν ἤχων μιᾶς λύρας, ἣτις ἐσταμάτησε δονουμένη, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Βύρωνος, τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴν ὁ **Ἰωάννης Ζωγραφίδης** ἐν πολλαῖς στιγμαῖς τοῦ βίου αὐτοῦ τὴν ἡσθάνθη παρηγοροῦσαν καὶ ἐνθαρρύνουσαν αὐτόν.

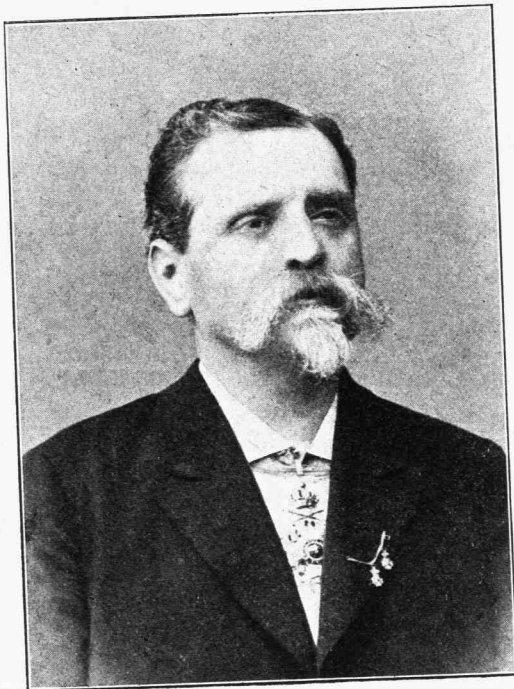
✽

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΠΕΤΡΙΤΣΗΣ. — Εἰς ἐλαχίστας γραμμὰς ἀδύνατον εἶναι ν' ἀπεικονισθῇ ἀρμοδίως ἢ μεγάλη χρησιμότης καὶ ἀξία ἀνδρὸς τῆς δράσεως τοῦ **Ἀδαμαντίου Πετριτσῆ** καὶ ὡς συγγραφῆς καὶ ὡς ἐνὸς τῶν ἀκραιφνεστέρων λειτουργῶν τῆς Θεμίδος. Ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἀληθῶς ἡ Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη ἀπεστερήθη ἐνὸς ἀδάμαντος τοῦ στέμματος αὐτῆς, διότι ὡς τὸν **Ἀδαμάντιον Πετριτσῆ**, ἀνδρᾶ ἀμέμπτου ἠθικῆς, εὐρυτάτης ἐπιστημονικῆς μορφώσεως καὶ παρομιώδους χρηστότητος καὶ εὐθύτητος, ἐλαχίστους ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ αὐτῇ θεράποντας. Διεκρίθη ἐν ταῖς Νομικαῖς Μελέταις καὶ ἀνεφάνη ἐν τῷ δικαστικῷ κλάδῳ διὰ μόνης τῆς ἀρετῆς, τῆς παιδείσεως καὶ τῆς μεγάλης ἱκανότητος, ὁλόκληρος δὲ ἡ ζωὴ αὐτοῦ πρόκειται ὑπόδειγμα ὑπερόχου ἀνεξαρτησίας καὶ εὐσοκίας, ἣτις ἀνέκαθεν διὰ παντός τοῦ δημοσίου βίου του ἦτο ἡ ἀκοίμητος σωκρατικὴ φωνὴ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ καὶ τῆς συνεϊδήσεως. Καταγόμενος ἐξ εὐγενούς καὶ διαπρεποῦς οἰκογενείας τῆς Σμύρνης, υἱὸς τοῦ εὐπατριδοῦ Σμυρναίου **Εὐστρατίου Πετριτσῆ**, ἐξαδέλφου τοῦ μεγάλου πατριώτου αὐτοῦ κατέφυγον, καταλιπόντες, ἅμα τῇ ἐκρήξει τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως, τὴν ὠραίαν καὶ εὐάνδρον τῆς Ἰωνίας πόλιν. Αὐτόθι καὶ μετέπειτα ἐν Ἀθήναις ἐπεράτωσεν ἐν ζηλευτῇ ἐπιμελείᾳ τὰς σπουδὰς του καὶ τῷ 1858 ἀνηγορεύθη Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα. Νεαρῶτατος ἐξ ἰδίου ἐνθουσιασμοῦ καὶ πόθου εἰσῆλθεν εἰς τὸ Δικαστικὸν στάδιον, ἐν τῷ ὁποίῳ διέπρεψε καὶ ἐπὶ ποικίλῃ καὶ ἐγκυκλοπαιδικῇ μαθήσει, πλὴν τοῦ λαμπροῦ καταρτισμοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ Νομικῇ Ἐπιστήμῃ. Τῷ 1866 διωρίσθη Πρωτοδίκης ἐν Σύρῳ καὶ εἶτα Ἐφέτης ἐν Ναυπλίῳ, Πάτραις καὶ Ἀθήναις τῷ 1884, ὁλόκληρος δ' ἡ μακρὰ αὐτῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πολυτίμου ἀνδρὸς παρέχει καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ὅλων διακεκριμένων ἐκδουλεύσεων του ἐν τῇ δικαστικῇ τοῦ ἔθνους ζωῇ, ἐν ἣ καὶ ὁ βίος τοῦ **Α. Πετριτσῆ** ἀποτελεῖ ἐξαιρετον σταθμὸν ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ παροῦσα ἀναμφισβητήτως, ἐπὶ πολλῶν δὲ χρόνων καὶ αἱ μέλλουσαι γενεαὶ θὰ ρυθμίζωσι τὰ βήματά των. Ἐντεῦθεν ἡ εὐδοκίμησις αὐτῆ τοῦ ἀνδρὸς ἀνήγαγεν ἐκλήθη τῷ 1891. Καὶ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ὁ **Ἀδαμάντιος Πετριτσῆς** διεκρίθη οὐ μόνον διὰ τὴν παραδειγματικὴν αὐτοῦ ἀκεραιότητα ἀλλὰ καὶ τὴν εὐρύτητα τῆς νομομαθείας καὶ τὸ ἀσφαλὲς καὶ βαθύ τῆς κρίσεως. Ἡ Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη θὰ τὸν ἐνθυμῆται πάντοτε, διότι ὑπῆρξεν ἐν τῷ συνόλῳ ἀδέκαστος καὶ πεφωτισμένος λειτουργὸς τῆς παρημελημένης παρ' ἡμῖν δικαστικῆς ἐξουσίας, ἣτις εἰς πᾶσαν καλῶς συντεταγμένην πολιτείαν εἶναι ἡ ἀρίστη ἐγγύησις τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας.

Ὁ **Α. Πετριτσῆς** συνέγραψε τρίτομον ἔργον περὶ Ἐμπορικῶν Ἐταιρειῶν καὶ ἕτερον περὶ Ἐγγυήσεως. Ἀπέθανεν αἰφνης ἐν Ἀθήναις τὴν 14^{ην} Φεβρουαρίου 1899.

✽

ΜΙΑ από τὰς γνωστοτέρας φυσιογνωμίας τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς, ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ ἐνθουσιωδεστέρων πολιτευομένων, αἰσιότε ἐντίμως καὶ φιλοτίμως ἐξεπλήρωσε τοῦ ἀντιπροσώπου τὰ καθήκοντα. Γεννηθεὶς ἐν Χαλκιδίῳ τῇ 2 Φεβρουαρίου 1840 ἀπέθανεν ἐν Ἐτηροχωρίῳ τῇ 31 Ἰανουαρίου 1899. Κατήγετο ἐκ τοῦ ὁμωνύμου χωρίου τῆς εὐάνδρου Ἡλείου, ὧν μέλος τῆς μεγάλης οἰκογενείας Πετσάλῃ, ἧτις κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα, ἀπολέσασα πολλὰ μέλη αὐτῆς καὶ ἅπασαν τὴν περιουσίαν τῆς, μετηνάστευσεν εἰς Κέρκυραν. Υἱὸς τοῦ αἰμινήστου Ἀθανασίου Πετσάλῃ διατελέσαντος Νομάρχου, Πληρεξουσίου κατὰ τὴν Μεταπολίτευσιν, Βουλευτοῦ ἐπὶ πολλὰς περιόδους καὶ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας τὸ πρῶτον καὶ κατόπιν τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τῆς Ἀγγελικῆς Πετσάλῃ ἐκ τοῦ γένους τῆς Φαναριωτικῆς οἰκογενείας τῶν Σχινᾶ, ὁ **Ἀλέξανδρος Πετσάλῃς** τὴν ἐγκύκλιον παιδευσιν διήνηυσεν ἐν τῷ Collège-impérial τῆς Μασσαλίας, ἐν δὲ Ἀϊδελβέργῃ καὶ Μονάχῳ ἐσπούδασε τὴν Νομικὴν καὶ τὰς Πολιτικὰς Ἐπιστήμας Ἐπαυελθὼν ἐξ Εὐρώπης συνειργάζετο ἐν τῇ πολιτικῇ μετὰ τοῦ πατρὸς του ἐκδίδων ἐπὶ τρία ἔτη τὴν ἐφημερίδα «Χρόνον». Μετασχὼν τῆς κατὰ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος ἐπαναστάσεως συνεφυλακίσθη μετὰ

✱ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΘ. ΠΕΤΣΑΛΗΣ ✱

τοῦ πατρὸς του, τοῦ Ἐπαμ. Δεληγεώργῃ, Ἀλεξ. Ζαΐμῃ, Κανάρῃ κ.τ.λ. εἰς Κύθον καὶ εἶτα ἐξορισθεὶς κατέφυγεν εἰς τὴν Γαλλίαν.

Κατὰ τὴν Μεταπολίτευσιν ἐ χρημάτισε λοχαγὸς τῆς Ἐθνοφρουρᾶς συντελέσας μεγάλως εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως. Βουλευτὴς τὸ πρῶτον ἐξελέγη εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ πατρὸς του ἀποθανόντος κατὰ τὸ 1871. Ἐκτοτε ἀνεδεικνύετο ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπαρχίας Ἐτηροχωρίου μέχρι τοῦ θανάτου του ἀποτυχῶν μόνον δις καὶ τότε ἕνεκα ἐπειβάσεων. Διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του ὡς Βουλευτὴς ἠκολούθησε καὶ τὰς πολιτικὰς ἐκείνου ἀρχὰς ἀνήκων εἰς τὴν πολιτικὴν μερίδα τοῦ αἰμινήστου Ζαΐμῃ, ἣν ὑπεστήριζε μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θ. Ζαΐμῃ κατετάχθη εἰς τὴν τότε μόλις συμπληγνυομένην πολιτικὴν μερίδα τοῦ αὐδίου Χαριλάου Τρικούπη, οὗ τὰς ἀρχὰς μετὰ μεγάλων θυσιῶν καὶ αὐταπαρνήσεως ὑπεστήριζε μέχρι τοῦ 1885, ὅτε ἐγκατέλιπε τὸν πολὺκλαυστον πολιτικὸν ἄνδρα, διαφωνήσας πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τὰ οἰκονομικὰ μέτρα καὶ μάλιστα ὅσον ταῦτα ἀπέβλεπον εἰς τὴν βαρεῖαν φορολογίαν τῆς χώρας, ἣν ὁ **Ἀλέξανδρος Πετσάλῃς** ἐθεώρει δυσανάλογον πρὸς τὰς δυνάμεις αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης προσῆλθεν εἰς τὴν πολιτικὴν μερίδα τοῦ κ. Θ. Δηλιγιάννη ἣν ἐνθέρμως ὑπεστήριζε μέχρι τοῦ θανάτου του τυγχάνων ἐκ τῶν ἐγκρίτων καὶ συμπαθεστέρων μελῶν αὐτῆς. Τὸ πολιτικὸν στάδιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὑπὸ τὰς μᾶλλον χρηστοτέρας ἐλπίδας συνεχίζει νῦν ὁ υἱὸς τοῦ

Ἄλ. Πετσάλη κ. Ἀθανάσιος Πετσάλης, ἄριστα κατηρητισμένους ἐπιστήμων καὶ πεπρoικισμένους δι' ἀληθοῦς μορφώσεως καὶ ἀγαστῆς χρηστότητος χαρακτήρος.

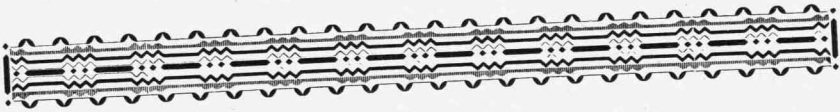
✽

Ⓞ ANHP οὗτινος τὴν ζωηράν καὶ συμπαθῆ φυσιογνωμίαν ἐκφραστικῶς ἀναπαριστᾷ ἡ δημοσιευομένη εἰκών, ὑπῆρξε προσωπικότης ἐκ τῶν ὀλίγων ἃς ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσιν αἱ Πάτραι. ὁ δὲ θάνατος αὐτοῦ ἐπισυμβᾷ κατὰ τὸν μῆνα Μαΐου τοῦ 1898 δικαίως ἐκρίθη ὡς μεγάλη διὰ τὴν ἐμπορικὴν ταύτην πόλιν ἀπό-

✽ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ ✽

λεια, εἰς ἐποχὴν μάλιστα κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐμπόριον τῶν Πατρῶν φθίνει καὶ ἔχει ἀνάγκην μογγῶν ἰσχυρῶν καὶ παραγόντων δραστηρίων πρὸς ἀνύψωσιν. Αἱ Πάτραι ἤχησαν ἐμπορικῶς ἐφ' ὅσον τὰς τύχας τοῦ ἐμπορίου αὐτῶν διεῖπον ἄνδρες τῆς δραστηριότητος καὶ νοημοσύνης τοῦ Γερούση, τοῦ Ἀμβουργερ, τοῦ Πετραλιᾶ καὶ τῶσων ἄλλων ἐθνικῶν παραγόντων, ἤρξαντο δὲ παρακμάζουσαι

✽ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ✽

✽ ΣΠΥΡΙΔΩΝ Δ. ΖΑΓΚΑΡΟΛΑΣ ✽

ΠΟ τὰ ὀλίγα ἀληθῶς φαινόμενα ἐπιστημονικῆς ἐργασίας τελεσφόρου καὶ ἀξίας πολλοῦ λόγου εἶναι ὁ νεαρός ἐτι ἀλλὰ καὶ κράτιστος ἰατρός κ. **Σπυρίδων Ζαγκαρόλας**, Διευθυντῆς τῆς ἐν Ἀθήναις φερωνύμου Κλινικῆς. Δὲν ἤρκεσθη εἰς τὴν ἐν Εὐρώπῃ σπουδὴν. Πόσοι μεταβίηουσιν ἐκεῖ πρὸς ἐπίδειξιν! Ὁ κ. Ζαγκαρόλας ἀφ' ὅτου ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα, ἀπὸ τότε ἀκριβῶς ἐθεώρησε καθήκον του νὰ μελετήσῃ, νὰ γράψῃ, νὰ ἐργασθῇ, νὰ φανῇ ἀληθῶς ἰατρός καὶ σωτῆρ. Αἱ ἐπιτυχίαι του δὲν ἐγένοντο ἀφορμὴ διαφημίσεων· τὰς διακηρύττουσι οἱ ἰαθέντες. Τοῦτο εἶναι ἀρκετόν. Ἡ

φυσιογνωμία τοῦ κ. Σπυρίδωνος Ζαγκαρόλα κατὰ τοὺς νῦν χρόνους, καθ' ὅς ἡ εὐσυνείδητος ἐπιστημονικὴ ἐργασία σπανίζει, ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν μεταξὺ τῶν νέων ἐπιστημόνων. Ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὰς μεγάλας, τὰς καταπληκτικὰς προόδους, ἃς ἐπέτελεσεν ἡ Ἐπιστῆμη ἀπὸ τινος ἰδίως χρόνου, θ' ἀνομολογήσῃ, ὅτι ἀπαιτεῖται ἰδιάζουσα ἰκανότης, ὅπως παρακολουθήσῃ τις ταύτην καὶ συνεισφέρῃ ἐκ τῶν ἰδίων κόπων λίθον πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ οἰκοδομήματος. Ὁ κ. Ζαγκαρόλας εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐνδελεχῶς πρὸς τοῦτο ἐργάσθησαν.

Ἡ οἰκογένεια Ζαγκαρόλα ἐλκουσα τὸ γένος ἐξ εὐγενῶν Ἐνετῶν ἐγκατεστάθη πρὸ αἰῶνων ἐν Κρήτῃ, οἱ πρόγονοι δὲ τοῦ συμπαθοῦς παρ'

ἡμῖν ἐπιστήμονος ἔκτισαν τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐξωθεν τῶν Χανίων. Εἰς τὴν οἰκογένειαν Ζαγκαρόλα ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ κόμητος ἐπὶ *Paulus Raïnerius Dux Venetiarum*, ἐγγεγραμμένος εἰς τὴν χρυσὴν βίβλον (*libro d'oro*). Μετέπειτα καταφυγούσης αὐτῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ὁ κ. *Σπυρίδων Ζαγκαρόλας* μετὰ τὴν ἐν Ἀθήναις συμπλήρωσιν τῶν Γυμνασιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν, μετέβη ἀμέσως εἰς Φλωρεντίαν καὶ Πίζαν καὶ ἐγγραφεὶς ἐκεῖ ἐν τῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ, διήκουσεν ἐπὶ τριετίαν αὐτόθι μαθήματα συνεπλήρωσε δ' εἶτα τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ καὶ Νεαπόλει. Ἐν Ῥώμῃ κατόπιν διαγωνισμοῦ αὐστηροτάτου διωρίσθη ἐσωτερικὸς βοηθὸς τοῦ Νοσοκομείου Ἁγίου Πνεύματος ὑπὸ τὸν περιώνυμον καθηγητὴν *Baccelli*, ἐργαζόμενος ἐν ταύτῳ καὶ εἰς τὸ Ἐπιστημονικὸν Ἐργαστήριον τῆς Μικροβιολογίας τοῦ καθηγητοῦ *Marchiafava* τοῦ ἐφευρέτου τοῦ μικροβίου τῶν ἐλειογενῶν πυρετῶν (*πλασμῶδιον*). Ἐν τῷ Ἐργαστηρίῳ τούτῳ ἀσχολούμενος ἐσπούδασε τὸ μικροβιολογικὸν μέρος ἰδίως τῆς πνευμονικῆς φθίσεως. Εἶτα ἀπῆλθεν εἰς Νεάπολιν, ἔνθα διακούσας τὰ Κλινικὰ μαθήματα τῶν ὀνομαστῶν καθηγητῶν *Cantani - De Renzi - Cardarelli* καὶ *Callozzi* ἀνηγορεύθη Διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς καὶ Χειρουργικῆς μετὰ φοίτησιν ἐξαετῆ, ὅπως εἴθισται εἰς τὰ ἐκεῖ Πανεπιστήμια. Ἐκ τῶν τριῶν κατὰ τὸν νόμον θέσεων ἐπὶ διδασκαλίᾳ παρουσιασθεισῶν, ἦτοι «Περὶ τῶν νευρώσεων τῆς καρδίας», «Περὶ συφιλίδος τῶν ὀστέων καὶ τῶν χόνδρων» καὶ «Περὶ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως» καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἔλαβε τὸν βαθμὸν ἄριστα. Ἐκτοτε κατῆλθεν εἰς Παρισίους καὶ παρέμεινεν ἐπὶ τετραετίαν ἐλόκληρον ἐγγραφεὶς εἰς τὰ ἐκεῖ ἐργαστήρια (*Laboratoires*). Καὶ τὸ πρῶτον εἰς τὸ Ἀνατομικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ *Clamart* ὑπὸ τὸν *Fore* καὶ *Sebilléau* διέτριψεν, ἐκ τῆς ἐργασίας δ' αὐτῆς ἐσχημάτισε καὶ τὸ μικρὸν ἀλλ' ἄξιον παρατηρήσεως μουσεῖον ἀνατομικῶν παρασκευασμάτων τοῦ ὀφθαλμοῦ, τοῦ ὠτός, τῆς βινός, λάρυγγος καὶ οὐρογεννητικῶν ὀργάνων τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὅπερ καὶ κατέχει ὁ ἴδιος ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ Κλινικῇ. Ἐν ταῖς μεγάλαις Κλινικαῖς τῶν Παρισίων τῶν διασήμων Γάλλων Κλινικῶν ἤκουσεν ἐπὶ τῆς κλίνης τῶν ἀσθενῶν τὸν *Verneill*, *Tillaux* καὶ *Duplay*, *Lancereaux* καὶ *Potain*, ἐργασθεὶς δ' ἰδιαιτέρως εἰς τὸ Νοσοκομεῖον *Hotel Dieu* καὶ *Pitié* ὑπὸ τὴν ἐπιμελητείαν τῶν διαφόρων *agregé*, ἐξετέλεσε σχεδὸν ὅλας τὰς εἰδικὰς ἐγχειρήσεις. Αἱ ἐντεῦθεν ἰδιαιτέρας Ἱατρικαὶ σημειώσεις τοῦ κ. *Ζαγκαρόλα* ἀποτελοῦσιν ἐλόκληρον βιβλιοθήκην, τὰ δὲ παθολογικὰ αὐτοῦ παρασκευάσματα, τὰ τε ἱστολογικὰ καὶ μικροβιολογικά, ἅτινα κέκτηται καὶ διατηρεῖ ἀκόμῃ, εἶναι ἄξια μεγίστης παρατηρήσεως.

✱

Ὁ κ. *Σπυρίδων Ζαγκαρόλας* μετὰ τοσοῦτον λαμπρὰς σπουδὰς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1893 καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶναι παρ' ἡμῖν εἰς ἐκ τῶν ὀλίγων ἐπιστημόνων τῶν μετ' ἐνθόου ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἀφιερωμένων εἰς τὴν θεῖαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνην. Ἐνταῦθα ἴδρυσεν ἐξαί-

ρετον *Κλινικὴν* κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Εὐρώπῃ τοιούτων, μετ' ἰδίου δ' ἐνθουσιασμοῦ παρακολουθῶν τὰς νεωτέρας ἐπιστημονικὰς ἐρεῖνας καὶ διαρκῶς ἐγκύπτων εἰς ἰδίαν μελέταν, συνέγραψεν ἄχρι τοῦδε περισπούδαστα ἔργα, ὧν ἡ σειρὰ ἀποτελεῖ διακεκριμένην καὶ ὅλως πεφωτισμένην ἐπιστημονικὴν συμβολὴν ἀξίαν ἰδικζούσης ἐκτιμήσεως. Ἐκ τῶν Συγγραμμάτων του μνημονεύομεν τὰς ἐκδόσεις περὶ τῶν νεωτέρων θεραπειῶν τῶν *Συφιλιδικῶν νοσημάτων*, τοῦ *Οὐρογεννητικοῦ* συστήματος, τῆς *Συφιλίδος* τοῦ *Ἐγκεφάλου*, τῆς θεραπείας τῆς *Χρονίας Βλενορροίας*, τῆς θεραπείας τῶν νόσων τοῦ *Ὄρθου Ἐντέρου*, τῆς *Πνευμονικῆς Φθίσεως*, *Ἐπιτομῆς Ἀνατομικῆς, Εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ Θεραπευτικῆς*, *Ἀτλαντος Κλινικοῦ*, περὶ θεραπείας τῆς *Νευρασθενείας* καὶ ἑτέρων πλείστον ἔργων εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν πολυτίμως τιμῶντων τὴν ἀληθῆ μὸρφωσιν, πρὸς δὲ τὴν Ἱπποκρατικὴν εὐορκίαν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐμβριθεῖαν τοῦ ἀρίστου τούτου καὶ φιλοπάτριδος *Ἀσκληπιάδου*, ὡς ἐπιστήμονος θεραπευτοῦ καὶ συγγραφέως.

Ὁ κ. *Σπυρίδαν Ζαγκαρόλας* τελευταῖον ἀνέλαβε καὶ τὴν δημοσίευσιν κρατίστου Ἰατρικοῦ Περιοδικοῦ ἢ *Ἰατρικῆ Ἑλλάδος*, ἡ ἐκδοσις δ' αὐτοῦ πληροῦ σπουδαιότητην ἐν Ἑλλάδι ἔλλειψιν καὶ θὰ περιλάβῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔργα πρωτότυπα, ἀρμοδίως παρακολουθοῦν τὰς νεωτέρας προόδους τῆς Ἰατρικῆς Χειρουργικῆς, Φαρμακολογίας, Ὑγιεινῆς καὶ Θεραπευτικῆς.

N Y X T A

NΥΧΤΑ τρισκόταδη καὶ πάλι!
καὶ πάλι μακρὰ σου μόνος!
θλιμμένο γέροντ' ὁ κεφάλι
καὶ τὴν καρδιά μου πνίγ' ὁ πόνος

Σ' τὰ στήθη μου τὰ πληγωμένα
ποιὸς τώρα βάλσαμο θὰ χύσῃ;
Ποῦ εἶναι ἥλιος, φῶς, αἰμένα!
τὸ πρόσωπό σου νὰ μηνύσῃ;

Ὅλα τριγύρω μου γελοῦν
ἀνθῶν, μοσχοβολῶν οἱ κλώνοι
μὰ 'ς τὴν καρδιά μου δὲν γεννοῦνε
χαράς ποῦ φύτερες σὺ μόνῃ!

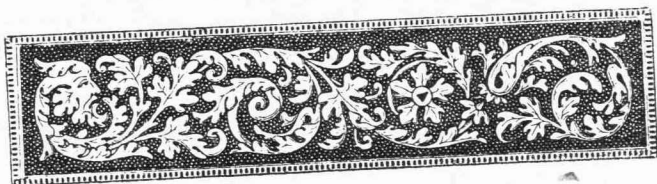
Ὁ ἥλιος πρόβαλε καὶ λάμπει
νερὰ ἀστράφτουν κροσταλλένια
γελοῦν κι' οἱ στολισμένοι κάμπιοι
καὶ λάμπουν κάλλη σμαραγδένια.

Τὸ ρέμμα γλυκομουρμουρίζει
καὶ τὸ ἀηδόνι κελοῖδάει
καὶ περασμένα μου θυμίζει
δροσόβολο ἀγέρι Μάϊ

(1899)

B* *

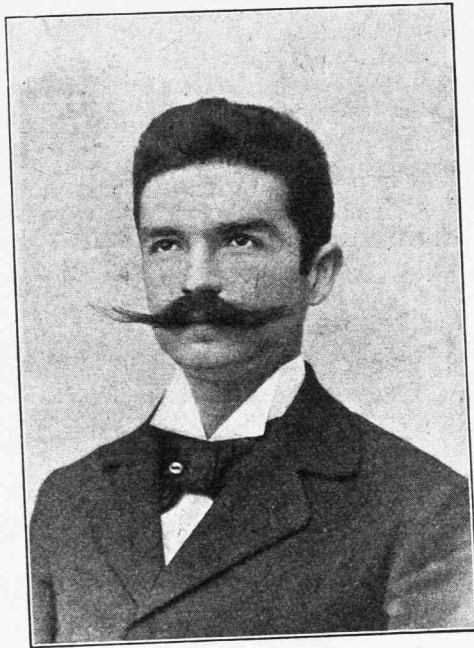

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Ν τῇ χώρᾳ ἡμῶν, εἰς ἣν ἡ παραμόρφωσις τῆς καλαισθητικῆς τοῦ κοινοῦ ἀντιλήψεως, ἡ ἀδιαφορία πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐκπηγάξει ἀπὸ τοῦ τοῦ γνησίου ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἐν Ἑλλάδι, ἐν ἣ ἡ πολιτικὴ σαπρία κατὰ πρῶτον λόγον, καὶ ἡ ἐντεῦθεν προεληθῶσα τῶν συνειδήσεων στρέβλωσις ἐδημιούργησε πραγματικούς τῆς ἐπιστήμης καὶ τέχνης μάρτυρας, ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἶναι ἀληθεῖς ἥρωες ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀδιάφοροι πρὸς τὸ παγερὸν περιβάλλον, ἠκολούθησαν μετὰ ζωηροῦ αἰσθήματος τὴν Μοῦσαν, ἣτις τοὺς ἐνέπνευσε, καὶ τὴν ὁποίαν κατάρθρωσαν ν' ἀνυψώσωσι τιμῶντες ἑαυτοὺς καὶ τὴν χώραν, ἣτις τοὺς ἐξέθρεψεν.

✻ ΤΑΚΗΣ ΜΠΕΤΣΟΣ ✻

Ἐνα τοιοῦτον πλήρη εὐοίωνων προσδοκιῶν ἱεροφάντην τῆς θείας τοῦ Ἀπόλλωνος τέχνης παρουσιάζει ἡδη εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς ἡ «*Ποικίλη Στοά*».

Ὁ κ. **Τάκης Μπέτσος** ἐγεννήθη ὑπὸ ἔποψιν καλλιτεχνικὴν ὑπὸ εὐτυχῇ ἀστέρα· νήπιον ἔτι ἀπορφανισθεὶς πατρός, εἶχε τὸ εὐτύχημα νὰ ἔχη μητέρα τὴν γνωστὴν ποιήτριαν *Μαριέτταν Μπέτσου*, ἣτις πολὺ ἔνωρις διέγνωσεν ἐν τῷ μικρῷ καλλιτέχνῃ τὴν πρὸς τὴν μουσικὴν κλίσιν του καὶ ἡ μήτηρ ποιήτρια ἐνίσχυσε τὸ μουσικὸν ἄριστον τοῦ υἱοῦ. Ὁ κ. **Τάκης Μπέτσος**, δωδεκαετής ἤδη συνέθεσε τὸ πρῶτόν του μέλος καὶ πλέον ἢ ἅπαξ ἔκτοτε ἠκούσθη-

σαν ἐν εὐρεῖ κύκλῳ αἱ συνθέσεις, τὰ πρωτόλεια τοῦ νεοῦ καλλιτέχνου δι' ὧν ἀπέσπασε τὰ συγχαρητήρια τῶν διδασκάλων του καὶ δὴ διακεκριμένων ξένων. Φιλόπρονος καὶ ἀκαμάτος, ἐν μέσῳ ἀπέριων βιωτικῶν ἀτυχιῶν, πάντοτε ὅμως ἐμπνευσμένος καὶ μὴ ἀποβάλλων οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν τὴν εἰς ἑαυτὸν πεποιθῆσιν, ἐξηκολούθησε βαίνων αἰετοπτε ἐμπρός, τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐμέχρι τοῦδε ἐργασίας του ὑπῆρξε σειρά μουσικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἀληθῶς τιμῶσι τὴν νεοελληνικὴν μουσικὴν. «*Τὸ Ὀνειρον τῆς Μνηστῆς*», «*Ἡ Ἐρωτοτροπία*», «*Ἡ Ἐορτὴ τῶν Ἀνθέων*», «*Τὸ Ἐλεγείον εἰς τὸν ἔθνικὸν ποιητὴν μας Παράσχον*», «*Ἡ Ἡρωϊκὴ Συμφωνία*», «*Τὸ Ἐμβατήριον τοῦ Βελεστίνου*», «*Τὸ Ἰδεώδες*», «*Ἡ Tarantelle*» καὶ πολλὰ ἄλλα, εἶναι ἔργα τὰ ὁποῖα ὑπερφηφάνως δύναται νὰ ἐπίδειξη ἡ παρ' ἡμῶν μουσικὴ.

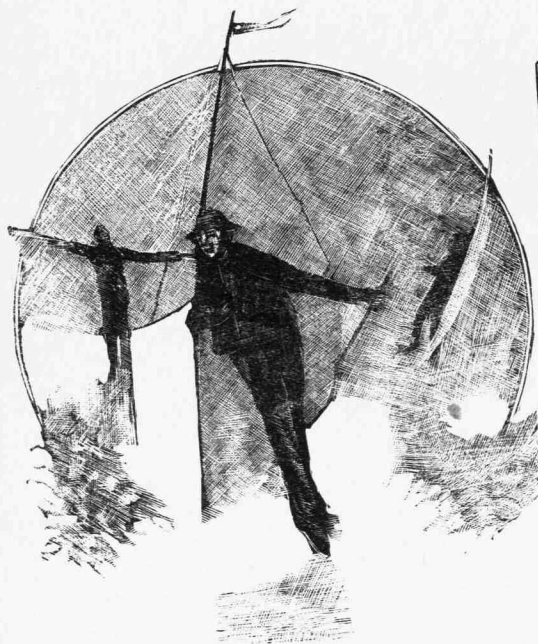
Ἐνθουσιώδης λάτρης τῆς μουσικῆς, ἐγκλείων ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀγνοτέραν καλλιτεχνικὴν ἔφεσιν καὶ μὲ μουσικὴν ἰδιοφυίαν πεπρωκισμένος, ἀνυψοῦται εἰς ἀγνώστους αἰθερίας τρίβους, χωρὶς ν' ἀπομιμῆται, δίχως νὰ δανειζται ξένας ἐμπνεύσεις, ἀλλὰ καινοτομῶν, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ

οὐρανοῦ ἐπρόκρινε μέχρι τοῦδε τὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴν Καλλιτεχνίαν δι' ἀρίστων συνθεμάτων.

Ἡ «*Ποικίλη Στοά*» παραθέτουσα τὴν εἰκόνα τοῦ συμπαθοῦς Μουσουργοῦ, δημοσιεύει καὶ ἀνέκδοτον ἐξαιρετικὸν Μουσικὸν Ἔργον τοῦ κ. **Τ. Μπέττου**. Ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «*Gavotte All'Antiquo*» δημοσιευομένη ἐν τῷ παρόντι τόμῳ *Μουσικὴ Σύνθεσις* τοῦ κ. Μπέττου, εἶναι ἐκ τῶν ἔργων, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Μεσαιωνικοὺς χρόνους. Ἡ «*Gavotte*» ἦτο ἐκ τῶν χορῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν τὰ μάλιστα ἐν χρήσει καὶ ἐνεποιοῦν τὴν βαθυτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ἵπποτῶν. Τὴν μουσικὴν διακρίνει τὸ ὅλιον ἰδιόρρυθμον, τὸ γλυκύ, καὶ ἡ λεπτότης, ἀνταποκρινομένη εἰς τὰς πλήρεις χάριτος ὑποκλίσεις καὶ τοὺς ἀριστοκρατικοὺς τρόπους τῶν αἰθουσῶν τῶν τότε καιρῶν. *Μουσικὴ ἀρχαιοπρεπής, προτιμωμένη καὶ σήμερον εἰς τὰς αἰθούσας καὶ τὰς ἐν Εὐρώπῃ συναυλίας.* Τοιαύτης φύσεως καὶ ἡ «*Gavotte*» τοῦ κ. **Μπέττου**, ἔτυγεν ἐνθέρμων ἐπαίνων καὶ ὑπὸ Γερμανῶν μουσικῶν.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ
"ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΣΤΟΑΣ,"

«ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ» ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ τὸ ἐφ' ἑαυτῇ, εἰς ἐπίσχεσιν τῆς Διηγηματογραφίας, ἐνὸς τῶν ἐλευστικωτέρων κλάδων τῆς Φιλολογίας, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰς τὸ προσεχὲς ἔτος τοῦ 1900 τῆς **Δεκαπενταετηρίδος** οὗτης ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς της. προβαίνει εἰς τὴν προκήρξιν **Διαγωνίσματος** πρὸς σύνθεσιν **Διηγημάτων** ὑπὸ τοῦς ἀκολούθους ὅρους:

1) Πᾶν ὑποβληθὸς μόνον **Διήγημα** δέον νὰ ἦ ὅλιον **πρωτότυπον**, ἀφιεμένης πλήρους ἐλευθερίας εἰς τὸν γράφοντα ὡς πρὸς τὸ θέμα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ εἶδος: (**Ἱστορικὸν Διήγημα, ἠθογραφικόν, Κοινωνικόν, Ποιητικὸν ἢ Σατυρικόν**).

2) Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν δέον νὰ ὑπερβαίῃ πάντοτε κατ' ἐλάχιστον τὰς 16 σελίδας τῆς «ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΣΤΟΑΣ» καὶ νὰ ἦναι καθαρογεγραμμένον.

3) Τὰ χειρόγραφα θὰ ὦσιν ἐντὸς

μεγάλου φακέλλου περιέχοντος καὶ ἄλλον μικρότερον, μετ' ὄνομα τοῦ ἀποστολέως ἐσφραγισμένον.

4) Τὰ χειρόγραφα δέον νὰ σταλῶσιν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΣΤΟΑΣ» μέχρι τῆς 28 τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1899.